

Krakowski nformator

dla osób niepełnosprawnych

Wydawca

Dzielnica Pierwsza Miasta Krakowa „Stare Miasto”

31-150 Kraków, ul. Rynek Kleparski 4, tel./fax 012 421 41 66

e-mail: dzielnica1@um.krakow.pl, rada@dzielnica1.krakow.pl

www.dzielnica1.krakow.pl

Stan prawny 30 września 2006

Kraków 2007

Opracowanie

- Barbara Gacek **Edukacja Osób Niepełnosprawnych**
Małopolskie Kuratorium Oświaty
- Anna Olejniczak **Prawo wobec niepełnosprawności**
Ośrodek Informacji dla Inwalidów przy TWK
- Iwona Parzyńska **Zatrudnianie Osób Niepełnosprawnych**
Fundacja EFIK
- Renata Piskor **Zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie na rzecz osób niepełnosprawnych**
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Dorota Siatka **Instytucje i formy pomocy dla osób chorujących psychicznie w Krakowie**
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej
- Stefan Chłopicki **Rehabilitacja i sport Osób Niepełnosprawnych**
Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem
- Stefan Chłopicki **Organizacje działające w Krakowie na rzecz osób niepełnosprawnych**
Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem

Korekta

Joanna Krykwińska – Fundacja Krakowskie Inicjatywy
Krzysztof Schechtel – Fundacja Krakowskie Inicjatywy

Redakcja techniczna

Piotr Stankiewicz

Skład, projekt okładki

Jolanta Stachowiak

Zdjęcia na okładce pochodzą z archiwum Urzędu Miasta Krakowa i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Autorzy zdjęć: Iwona Opalińska, Marek Jędrzejowski, Bogusław Natkaniec.

Przy opracowaniu rozdziałów „Organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych w Krakowie” i „Rehabilitacja i sport Osób Niepełnosprawnych” korzystano z zasobów serwisu Małopolskiego Oddziału NFZ, bazy danych stowarzyszenia Klon/Jawor, internetowej prezentacji miejskiej „Magiczny Kraków”, portalu Wrota Małopolski.

Podziękowania dla Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Osób Niepełnosprawnych Pana Bogdana Dąsala i pracowników Referatu ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Krakowa: Beaty Schechtel-Mączka, Aleksandry Łukasik i Grzegorza Kota za pomoc w tworzeniu Informatora.

Oddajemy do rąk Państwa „Krakowski Informator dla Osób Niepełnosprawnych”, pierwszą w naszym mieście publikację, która stanowi kompendium wiedzy z zakresu szeroko pojętej problematyki osób niepełnosprawnych.

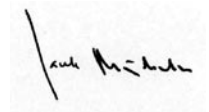
Informator powstał z inicjatywy Urzędu Miasta Krakowa, Zarządu i Rady Dzielnicy I Kraków - Stare Miasto przy współudziale organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Znajdą w nim Państwo najpotrzebniejsze informacje dotyczące orzecznictwa, edukacji, zatrudniania, uprawnień i ulg przysługujących osobom niepełnosprawnym, a także pełen wykaz instytucji samorządowych oraz organizacji pożytku publicznego działających środowisku osób niepełnosprawnych.

Mając wiedzę łatwiej jest szukać pomocy – łatwiej się o nią starać. Ufamy, że nasz informator stanie się użytecznym, praktycznym przewodnikiem zarówno dla swoich najważniejszych adresatów jak i wszystkich zainteresowanych problematyką osób niepełnosprawnych. Mamy nadzieję, że publikacja ta skutecznie ułatwi niepełnosprawnym krakowianom funkcjonowanie w życiu społecznym miasta.

Wojciech Kozdronkiewicz
przewodniczący Rady Dzielnicy I

Jacek Majchrowski
Prezydent Miasta Krakowa

Rozdział 1

Orzecznictwo rentowe i pozarentowestr. 7

Rozdział 2

2.1 Edukacja osób niepełnosprawnychstr. 16

2.2 Placówki Integracyjnestr. 26

Rozdział 3

3.1 Zatrudnianie osób niepełnosprawnychstr. 36

3.2 Aktualne programy PFRON.....str. 59

3.3 Gdzie szukać pracystr. 72

Rozdział 4

Zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie
na rzecz osób niepełnosprawnychstr. 90

4.1 Wstęp.....str. 90

4.2 Dofinansowania ze środków PFRON.....str. 92

4.3 Świadczenia pomocy społecznej..... str. 119

4.4 Formy pomocy społecznej w Krakowie str. 123

Rozdział 5

Instytucje i formy pomocy dla osób chorujących psychicznie w Krakowie..... str. 131

Rozdział 6

Rehabilitacja i sport osób niepełnosprawnych str. 149

6.1 Rehabilitacja medyczna str. 149

6.2 Leczenie uzdrowiskowe str. 153

6.3 Rehabilitacja zawodowa i społeczna str. 159

6.4 Sport osób niepełnosprawnych str. 161

Rozdział 7

Organizacje działające w Krakowie na rzecz osób niepełnosprawnych str. 163

Rozdział 8

Ulgi i uprawnienia przysługujące osobom niepełnosprawnym str. 170

Aneks

Niezbędnik osoby niepełnosprawnej..... str. 193

Rozdział 1

Orzecznictwo rentowe i pozarentowe

W 1997 roku zmieniły się zasady orzekania o niepełnosprawności. Nie ma już komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia przy ZUS. Nie ma też I, II, III grupy inwalidzkiej, ale ci, którzy zostali zaliczeni do którejś z nich nadal pozostali w świetle prawa osobami niepełnosprawnymi i zachowali swoje uprawnienia.

W omawianym zakresie orzekania obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa, regulowane dwoma różnymi ustawami i prowadzonymi przez dwie różne instytucje:

- **I tzw. orzecznictwo do celów rentowych**, które prowadzą lekarze orzecznicy ZUS oraz komisje lekarskie ZUS. Szczególnymi grupami są rolnicy i ich rodziny – podlegają oni lekarzom rzeczoznawcom i komisjom lekarskim Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a także tzw. służby mundurowe (policjanci, żołnierze, celnicy) i ich rodziny – podlegają komisjom lekarskim MON lub MSWiA.
(W naszym opracowaniu opisujemy postępowanie w orzecznictwie ZUS. W przypadku innych instytucji emerytalno-rentowych procedura jest podobna).
- **II tzw. orzecznictwo do celów pozarentowych** – prowadzone przez Powiatowe Zespoły lub miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Posiadanie obu orzeczeń wydanych przez dwie różne wspomniane instytucje stawia osoby zainteresowane w znacznie korzystniejszej sytuacji. Orzeczenia ZUS nie są bowiem do końca równe orzeczeniom wydanym przez powiatowe lub miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Co znaczy, że orzeczenia ZUS oceniają zdolność do pracy i są podstawą do udzielenia świadczeń ubezpieczenia społecznego, czyli renty i emerytury, oraz często dają takie same uprawnienia do korzystania z różnych ulg jak orzeczenia powiatowych zespołów. Jednak orzeczenia powiatowych zespołów nie są w żadnym wypadku podstawą do ubiegania się o rentę i emeryturę, ale stwarzają możliwość otrzymania różnych dodatkowych świadczeń przysługujących osobom niepełnosprawnym, np.: zasiłku pielęgnacyjnego albo ulgowych przejazdów środkami komunikacji publicznej. Orzeczenia ZUS nie zawierają przyczyny niepełnosprawności, a jej ustalenie – co czynią zespoły powiatowe – pozwoli na korzystanie z ulg i uprawnień, do których praw nabywa się właśnie ze względu na charakter niepełnosprawności. Najlepiej jest więc mieć na wszelki wypadek oba dokumenty.

Orzekanie o niezdolności do pracy dla celów rentowych
(ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń społecznych, Dz. U. z 1998r., Nr 162 poz. 1118 z późn. zm)

- Osoba ubiegająca się o rentę z tytułu niezdolności do pracy składa wniosek we właściwym oddziale ZUS (patrz załącznik).

Do wniosku o przyznanie renty należy złożyć:

- zaświadczenie o stanie zdrowia, wydane przez lekarza prowadzącego leczenie
- ankietę (druk ZUS N-10 wywiad zawodowy) wypełnioną przez zakład pracy
- dokumenty potwierdzające przebyte okresy składkowe i nieskładkowe
- zaświadczenie wystawione przez zakład pracy wg wzoru przedstawionego przez ZUS (druk ZUS Rp-7); dopuszcza się możliwość dokumentowania wysokości wynagrodzenia legitymacją ubezpieczeniową zawierającą odpowiednie wpisy, zaświadczeniami wystawionymi przez archiwum.

- ZUS będzie ocenił czy osoba zainteresowana spełnia warunki do otrzymania renty. ZUS opiera się na decyzji lekarza, orzecznika ZUS (bądź komisji lekarskiej) odnośnie określenia niepełnosprawności, ale musi sam dokonać oceny okresu składkowego i nieskładkowego osoby zainteresowanej, a także kiedy powstała niezdolność do pracy.

Wynika to z faktu, że przepisy prawa określają, że prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- jest niezdolny do pracy
- ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy
- niezdolność do pracy powstała w okresach ściśle określonych w ustawie, np.: w okresie ubezpieczenia, zatrudnienia, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego (chorobowego lub opiekuńczego) albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Jednak nie każdy ubezpieczony może uzyskać prawo do renty. Warunkiem koniecznym do jej przyznania jest bowiem udowodnienie wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego. Wymiar okresu, który pozwoli na przyznanie renty jest przede wszystkim uzależniony od wieku, w jakim powstała niezdolność do pracy. Warunek ten uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy, wynoszący łącznie co najmniej:

- jeden rok – jeśli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat
- dwa lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 20 lat do 22 lat
- trzy lata – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 22 lat do 25 lat
- cztery lata – jeśli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 lat do 30 lat
- pięć lat – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat

Okres wymaganych 5 lat w odniesieniu do osób powyżej 30 roku życia musi przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, warunek posiadania wymaganego okresu uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończe-

niem 18 lat albo w ciągu sześciu miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał bez przerwy lub z przerwami nieprzekraczającymi 6 miesięcy okresy składkowe i nieskładkowe.

Artykułem 24 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 o rencie socjalnej (Dz. U. nr 135 poz. 1268) został wprowadzony, z mocą od 1 października 2003r., nowy zapis art. 57 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Artykuł 57 ustęp 2 umożliwia przyznanie renty nawet wówczas, gdy niezdolność do pracy powstała w okresie późniejszym niż 18 miesięcy od ustania okresów wskazanych w ustawie. Z przepisu tego mogą skorzystać osoby, które:

- zostały uznane za całkowicie niezdolne do pracy
- spełniają warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego oraz
- legitymują się co najmniej 20-letnim (w przypadku kobiety) i 25-letnim (w przypadku mężczyzny) okresem składkowym i nieskładkowym.

Za niezdolną do pracy uważa się osobę, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu.

Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. Za częściowo niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła - w znacznym stopniu - zdolność do pracy zgodnej z posiadanym przez nią poziomem kwalifikacji.

W przypadku stwierdzenia naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych orzeka się niezdolność do samodzielnej egzystencji.

- Oceny niezdolności do pracy dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik ZUS. Lekarz orzecznik ocenia niezdolność do pracy, jej stopień, a także dokonuje ustaleń dotyczących:
 - daty powstania niezdolności do pracy
 - trwałości lub przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy
 - związku przyczynowego niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami
 - niezdolności do samodzielnej egzystencji
 - celowości przekwalifikowania zawodowego
- Przy ocenie stopnia i trwałości zdolności do pracy oraz rokowaniu co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się:
- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności organizmu w drodze leczenia i rehabilitacji,

- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Od 1 listopada 2005r. na podstawie ustawy z dnia 1 lipca 2005r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 169 poz. 1412) niezdolność do pracy będzie orzekana na okres nie dłuższy niż 5 lat, chyba że według wiedzy medycznej nie będzie rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu, wówczas niezdolność do pracy będzie orzekana na okres dłuższy niż 5 lat.

Nowe uregulowania stanowią również, że jeżeli osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy przez okres co najmniej ostatnich 5 lat poprzedzających dzień badania lekarskiego brakuje mniej niż 5 lat do osiągnięcia wieku emerytalnego, tj. 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzny, w przypadku dalszego stwierdzenia niezdolności do pracy, orzeka się niezdolność do pracy na okres do dnia osiągnięcia tego wieku.

- Orzeczenie wydane przez lekarza stanowi podstawę dla organu rentowego do wydania decyzji w sprawie świadczeń uzależnionych od stwierdzenia niezdolności do pracy. Od tego orzeczenia osoba zainteresowana ma prawo wnieść sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS. Może to zrobić w ciągu 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia, za pośrednictwem oddziału ZUS właściwego ze względu na miejsce zamieszkania. Komisja lekarska nie rozpatruje sprzeciwu wniesionego po terminie. Jedynie w uzasadnionych przypadkach ZUS – na wniosek osoby zainteresowanej – może przywrócić termin do wniesienia sprzeciwu. Komisja lekarska rozpatrująca sprzeciw może zmienić orzeczenie lekarza orzecznika w całości lub w części.
- Orzeczenie lekarza orzecznika, a w przypadku wniesienia sprzeciwu, orzeczenie komisji lekarskiej, stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie renty z tytułu niezdolności do pracy. Oznacza to, że orzeczenie stwierdzające brak niezdolności do pracy skutkuje decyzją odmawiającą przyznania renty. Natomiast orzeczenie stwierdzające całkowitą lub częściową niezdolność do pracy stanowi do przyznania – przy spełnieniu pozostałych warunków – tego świadczenia.

Należy zaznaczyć, że renta jest przyznana na okres wskazany w orzeczeniu lekarza orzecznika (komisji lekarskiej ZUS). Od stycznia 2005r. zgodnie z nowymi przepisami okresowa niezdolność do pracy zostaje zastąpiona niezdolnością do pracy orzekaną na okres nie dłuższy niż 5 lat. Niezdolność do pracy będzie mogła być orzekzona na dłużej niż 5 lat tylko wtedy, gdy według wiedzy medycznej nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu. Zmieniona ustawa nie przewiduje zatem orzekania o niezdolności do pracy na stałe.

- Od decyzji w sprawach emerytalno – rentowych przysługuje prawo wniesienia odwołania do sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania świadczeniobiorcy.

Odwołanie do sądu przysługuje również w razie nie wydania decyzji w terminie dwóch miesięcy, licząc od dnia zgłoszenia wniosku o świadczenie.

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności dla celów pozarentowych
(ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych, Dz. U. z 1997r., Nr 123, poz. 776 z późn. zm)

Instytucje orzekające

Do orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności dla celów pozarentowych powołane są Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jako organy I instancji oraz Wojewódzkie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, działające jako druga instancja – odwoławcza. Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności jest orzecznictwem dla celów pozarentowych, w celu korzystania z ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Właściwość miejscową Powiatowego i Wojewódzkiego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności ustala się według miejsca stałego pobytu osoby zainteresowanej lub dziecka w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych. W przypadku osób bezdomnych, osób przebywających poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące ze względów rodzinnych lub zdrowotnych, osób przebywających w zakładach karnych i poprawczych, w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, właściwość miejscową ustala się według ich miejsca pobytu.

W przypadku osób zameldowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków lub na jej terenie przebywających z powodów wskazanych powyżej, właściwym miejscowo jest Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie funkcjonujący w strukturze Urzędu Miasta Krakowa z siedzibą przy ulicy Stachowicza 18 w Krakowie – tel. 012 616 52 12, 012 616 52 17, fax 012 616 52 14. Zespół przyjmuje osoby zainteresowane w poniedziałek w godzinach: 9.30 – 16.30, od wtorku do piątku w godzinach: 8.00 – 15.00.

Druki niezbędne do ubiegania się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień, a także legitymacji osoby niepełnosprawnej, udostępniane są osobom zainteresowanym w siedzibie Zespołu lub pobrać je można ze strony Miejskiej Prezentacji Internetowej „Magiczny Kraków” – www.krakow.pl lub strony Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Krakowa – www.bip.krakow.pl.

Siedziba Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności mieści się w Krakowie przy ulicy Olszańskiej 5 (tel. 012 616 03 96, 012 616 03 97), a dziennik podawczy Zespołu znajduje się w siedzibie Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego przy ulicy Basztowej 22 w Krakowie.

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności

Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje **orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób po ukończeniu 16 roku życia**

na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności zawiera:

- dane osobowe osoby zainteresowanej lub dziecka oraz jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego
- adres zamieszkania lub pobytu, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość, nr PESEL
- określenie celu, dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia
- dane dotyczące sytuacji społecznej i zawodowej osoby zainteresowanej lub dziecka
- oświadczenia osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego dziecka, opiekuna prawnego o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących – wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza pod opieką którego osoba zainteresowana lub dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim i rozmowie z psychologiem, doradcą zawodowym, pedagogiem lub pracownikiem socjalnym. Osoba zainteresowana zawiadamiana jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 14 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do dwóch miesięcy od daty złożenia wniosku.

Skład orzekający wydaje orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zaliczające osobę zainteresowaną lub dziecko po ukończeniu 16 roku życia do jednego z trzech stopni niepełnosprawności – znacznego, umiarkowanego lub lekkiego albo orzeczenie o niezaliczeniu do stopnia niepełnosprawności.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról, dające się kom-

pensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Stopień niepełnosprawności orzekany jest na stałe, – jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy, albo na okres, – jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia. Każde orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawiera cyfrowo-literowe określenie symbolu przyczyny niepełnosprawności, a także wskazania dotyczące w szczególności: odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału opiekuna prawnego dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, korzystania z karty parkingowej.

Od orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, zaliczającego do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub niezaliczającego do stopnia niepełnosprawności przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Z kolei orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień:

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje **orzeczenie o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień** na wniosek osoby zainteresowanej posiadającej ważne orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów lub niezdolności do pracy.

Wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień zawiera:

- dane osobowe osoby zainteresowanej
- adres zamieszkania lub pobytu, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość, nr PESEL
- określenie celu, dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia
- dane dotyczące sytuacji społecznej i zawodowej osoby zainteresowanej
- oświadczenia osoby zainteresowanej o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień dołącza się posiadaną przez osobę zainteresowaną dokumentację medyczną, orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

W postępowaniu w sprawach, o których mowa powyżej, stopień niepełnosprawności określa się na podstawie przedłożonych orzeczeń, a wskazania zawarte w orzeczeniu ustala się stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystanie z ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów. Od wydanego przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień nie przysługuje, zgodnie z obowiązującymi przepisami, odwołanie.

Orzekanie o niepełnosprawności

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje **orzeczenia o niepełnosprawności dla osób przed ukończeniem 16 roku życia** na wniosek przedstawiciela ustawowego dziecka lub jego opiekuna prawnego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dziecka zawiera:

- dane osobowe osoby dziecka oraz jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego
- adres zamieszkania lub pobytu, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość, nr PESEL dziecka i jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego
- określenie celu, dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia
- dane dotyczące sytuacji społecznej i szkolnej dziecka
- oświadczenia przedstawiciela ustawowego dziecka lub opiekuna prawnego o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza, pod opieką którego osoba zainteresowana lub dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności oraz formularz informacji o uczniu wypełniany przez pedagoga szkolnego lub wychowawcę klasy.

Wydanie orzeczenia o niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim i badaniu przez psychologa lub pedagoga. Przedstawiciel ustawowy dziecka lub opiekun prawny zawiadamiany jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 14 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do dwóch miesięcy od daty złożenia wniosku.

Ocena niepełnosprawności dziecka dokonywana jest na podstawie przewidywanego okresu trwania upośledzenia stanu zdrowia przekraczającego okres 12 miesięcy, niezdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych takich jak samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie się z otoczeniem, powodującej konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem

w danym wieku, albo znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem. Orzeczenie zaliczające dziecko do osób niepełnosprawnych stanowić może podstawę do uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego i/lub świadczenia pielęgnacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie, a także korzystania z karty parkingowej.

Od orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego dziecko do osób niepełnosprawnych przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Z kolei orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

Legitymacje osoby niepełnosprawnej

Orzeczenia wydawane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie stanowią podstawę do przyznania ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Dokumentem potwierdzającym status osoby niepełnosprawnej jest legitymacja osoby niepełnosprawnej wydawana z upoważnienia Prezydenta Miasta Krakowa przez Przewodniczącą lub Sekretarza Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie.

Wniosek o wydanie legitymacji osoba zainteresowana lub przedstawiciel ustawowy bądź opiekun prawny dziecka składa w Zespole dołączając do niego, w przypadku osób po ukończeniu 16 roku życia – dwa aktualne zdjęcia, kserokopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub grupie inwalidzkiej albo orzeczenia lekarza orzecznika ZUS (oryginał orzeczenia i dowód osobisty do wglądu przy składaniu wniosku), a w przypadku osób przed ukończeniem 16 roku życia – kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności (oryginał orzeczenia i dowód osobisty przedstawiciela ustawowego dziecka lub opiekuna prawnego do wglądu przy składaniu wniosku).

Na wniosek osoby zainteresowanej, przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego dziecka, w legitymacji wpisywany jest symbol przyczyny niepełnosprawności.

Legitymacja wydawana jest w ciągu 7 dni od daty złożenia wniosku, a postępowanie w sprawie o jej wydanie jest wolne od opłat.

Rozdział 2

2.1 Edukacja osób niepełnosprawnych

2.1.1 Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do momentu podjęcia nauki w szkole

Światowe i polskie badania dowodzą, że około 1,8% noworodków (z powodu nieprawidłowego przebiegu ciąży, powikłanego porodu lub niskiej wagi urodzeniowej dziecka) stanowi grupę ryzyka okołoporodowego, a u około 1,2% rodzących się dzieci rozpoznawane są zaburzenia metaboliczne i genetyczne, uszkodzenie zmysłów, mózgowe porażenie dziecięce, lub inne poważne wady rozwojowe.

W wielu publikacjach dotyczących tematu kształcenia dzieci i młodzieży oraz trudności w uczeniu się, podawane są informacje, z których wynika, że około 20% populacji w wieku szkolnym nie może sprostać wymaganiom stawianym przez szkołę. W tej grupie, u około 3% osób zespoły orzekające publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych diagnozują i orzekają o potrzebie kształcenia specjalnego, z powodu różnego rodzaju niepełnosprawności lub stopnia upośledzenia umysłowego lub trudności w adaptacji społecznej.

Dla prawidłowego rozwoju dziecka najbardziej znaczące są jego pierwsze lata życia. Mówi o tym nauka opisująca fizjologię dojrzewania centralnego i obwodowego układu nerwowego człowieka. Specjaliści z tej dziedziny wskazują, że równocześnie z rozwojem układu nerwowego następuje rozwój wszystkich funkcji psychofizycznych dziecka. Do momentu rozpoczęcia nauki szkolnej przez dziecko w procesie rozwoju postępuje uczenie się społeczne, językowe i poznawcze. U dzieci z zaburzeniami rozwojowymi lub z niepełnosprawnościami, procesy te mogą postępować dysharmonijnie lub ulec zahamowaniu.

Dla specjalistów wczesnego psychopedagogicznego wspomagania rozwoju dziecka ważne jest pytanie o związek między poznaniem a rozwojem mowy i języka; między spostrzeganiem, pamięcią i porównywaniem; między rozumieniem, umiejętnością zabawy, wykonywania poleceń i zdolnością do uczenia się prospołecznych zachowań dziecka.

Dla przyszłej edukacji dziecka ważne są procesy poznawcze: 1) spostrzeganie, 2) pamięć, 3) uwaga, 4) mowa i jej rozumienie, 5) kompetencje prospołeczne. Praca wspomagająca zakres kompetencji zdobywanych przez dziecko jest możliwa wówczas, kiedy będziemy znać podstawowe procesy i prawidłowości rozwojowe dziecka oraz jego potrzeby.

Zatem moment wykrycia niepełnosprawności i podjęcie systematycznego kompleksowego wspomagania rozwoju jest bardzo ważne dla prawidłowego rozwoju dziecka, dla jego przyszłej edukacji oraz uczestnictwa dziecka w życiu społecznym. Również Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wskazuje na konieczność zorganizowania pomocy rewalidacyjnej dziecku oraz uczestnictwa w życiu społecznym, jako ważne zadanie pedagogiczne wobec osób niepełnosprawnych.

Dla sprostania późniejszym zadaniom szkolnym małe dzieci z niepełnosprawnością powinny być objęte systematyczną pomocą wspomagającą ich rozwój.

Ważne jest by dzieci z różnego rodzaju niepełnosprawnościami lub stopniami upośledzenia umysłowego były objęte specjalistycznymi działaniami rewalidacyjnymi oraz programem wczesnego wspomagania rozwoju, od chwili wykrycia niepełnosprawności aż do rozpoczęcia nauki w szkole.

Zapis art. 71b ust. 2a, wprowadzony do ustawy o systemie oświaty w 2001 r. umożliwia tworzenie zespołów wczesnego wspomagania dziecka. Z zapisu ustawy wynika, że:

- wczesne wspomaganie rozwoju dziecka może być organizowane w przedszkolach, szkołach, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz ośrodkach, umożliwiających dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym i sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki; w poradniach psychologiczno-pedagogicznych,
- zajęcia takie powinny być prowadzone bezpośrednio z dzieckiem i z jego rodziną
- celem tych zajęć jest pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, organizowanie zajęć rewalidacyjnych z małymi dziećmi (od urodzenia do ukończenia 7 roku życia)

Wprowadzenie zajęć wynikających z programu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka może zapobiegać pogłębianiu się niepełnosprawności u dziecka, izolacji bądź marginalizacji rodziny oraz:

- przygotować dziecko do podjęcia nauki w szkole we właściwym czasie,
- pomóc rodzinie w akceptacji niepełnosprawności dziecka oraz w wypełnianiu zadań opiekuńczo-rehabilitacyjnych w domu,
- pozwolić na osiągnięcie dobrego, odpowiedniego dla danej osoby wykształcenia i zdobycie zawodu lub umiejętności w zawodzie,
- pozwolić na osiągnięcie samodzielności życiowej, odpowiedniej do wieku i osiągniętego rozwoju,
- rozwijać odpowiedzialność rodziny za prawidłowy rozwój dziecka oraz wzmocniać wiarę dziecka we własne możliwości,
- umacniać więzi rodzinne i zapobiegać oddawaniu dzieci niepełnosprawnych do placówek sprawujących opiekę całkowitą.

2.1.2 Podstawy prawne kształcenia osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

System kształcenia uczniów niepełnosprawnych jest integralną częścią systemu oświaty. Najważniejsze zasady dotyczące kształcenia w Polsce, w tym kształcenia osób niepełnosprawnych, reguluje ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Część zasad dotyczy wszystkich uczniów, w tym również niepełnosprawnych, a niektóre z nich dotyczą jedynie osób niepełnosprawnych.

Podstawowe zasady mówią o tym, że system oświaty powinien zapewniać:

- każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju;
- realizację prawa obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju;
- dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej;
- możliwości pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami;
- opiekę nad uczniami ze znacznymi lub sprzężonymi dysfunkcjami poprzez umożliwienie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych;
- opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania oraz opieki w szkołach i placówkach.

Kolejne nowelizacje tej ustawy wprowadzały zapisy definiujące i porządkujące organizację kształcenia uczniów niepełnosprawnych. Nowy ustrój szkolny, dotyczący również kształcenia specjalnego, został wprowadzony ustawą z 8 stycznia 1999 r. przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (z późniejszymi zmianami).

Wykaz rozporządzeń, których podstawę prawną stanowi ustawa o systemie oświaty:

- w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. Nr 5, poz. 46);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 11 grudnia 2002 r. w sprawie ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej (Dz. U. Nr 223, poz. 1869);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 12 lutego 2001 r. w sprawie orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży oraz szczegółowych zasad kierowania do kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania (Dz. U. Nr 13, poz. 114 ze zmianami);

- w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz. U. Nr 68, poz. 587);

- w zakresie dokumentacji szkolnej, przyjmowania do szkół, planów nauczania, ramowych statutów przedszkola i szkół:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. Nr 23, poz. 225 ze zmianami);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz. U. Nr 26, poz. 232);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624 z późn. zm.);

- w zakresie kształcenia w szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 19, poz. 167);

- w zakresie kształcenia w specjalnych przedszkolach, szkołach i ośrodkach:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz ośrodkach (Dz. U. Nr 19, poz. 166);

- w zakresie indywidualnego nauczania:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29 stycznia 2003 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. Nr 23, poz. 193);

- w zakresie pracy szkół specjalnych zorganizowanych w zakładach opieki zdrowotnej i jednostkach pomocy społecznej:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 27 lutego 2003 r. w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w szkołach specjalnych zorganizowanych w zakładach opieki zdrowotnej i jednostkach pomocy społecznej (Dz. U. Nr 51, poz. 446);

- w zakresie pracy placówek kształcenia specjalnego:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 7 marca 2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (Dz. U. Nr 52, poz. 467 z późn. zm.);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 7 marca 2005 r. w sprawie ramowych statutów placówek publicznych (Dz. U. Nr 52, poz. 466);

Ustawa i rozporządzenie dotyczące rewalidacji dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim:

Ustawa z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.) – na mocy której Minister Edukacji Narodowej został zobowiązany do objęcia rewalidacją i wychowaniem dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim; Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim (Dz. U. Nr 14, poz. 76).

2.1.3 Organizacja kształcenia specjalnego

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, wymagającą stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy.

Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych.

Kształceniem specjalnym obejmuje się następujące grupy dzieci i młodzieży niepełnosprawnej:

- 1) z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim
- 2) z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym
- 3) z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim
- 4) niesłyszących
- 5) słabosłyszących
- 6) niewidomych
- 7) słabowidzących
- 8) z niepełnosprawnością ruchową
- 9) z przewlekłą chorobą
- 10) z zaburzeniami psychicznymi
- 11) z niepełnosprawnością sprzężoną
- 12) z autyzmem
- 13) z niedostosowaniem społecznym, zagrożonych uzależnieniem
- 14) z zaburzonym zachowaniem

2.1.4 Szkolnictwo specjalne

Szkoła specjalna lub oddział specjalny to odpowiednio szkoła lub oddział dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W zależności od specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz rodzaju i stopnia niepełnosprawności dzieci i młodzieży mogą być zakładane i prowadzone specjalne:

- 1) przedszkola (dla dzieci w wieku od 3 lat do rozpoczęcia nauki szkolnej, nie dłużej jednak niż do 10 roku życia)
- 2) sześciolletnie szkoły podstawowe (mogą uczęszczać uczniowie do 17 roku życia)
- 3) trzyletnie gimnazja (mogą uczęszczać uczniowie nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia)
- 4) zasadnicze szkoły zawodowe o okresie nauczania nie krótszym niż 2 lata i nie dłuższym niż trzy lata (mogą do nich uczęszczać uczniowie nie dłużej niż do ukończenia przez nich 24 roku życia)

5) licea profilowane, licea ogólnokształcące, technika (mogą do nich uczęszczać uczniowie nie dłużej niż do ukończenia przez nich 24 roku życia)

6) szkoły policealne o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku

7) trzyletnie szkoły przysposabiające do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

Dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, które spełniają obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w miejscowości odległej od miejsca zamieszkania organizuje się specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i ośrodki wychowawcze.

Ponadto dla dzieci i młodzieży niedostosowanej społecznie organizuje się młodzieżowe ośrodki wychowawcze i ośrodki socjoterapii.

Liczba uczniów w oddziale szkolnym powinna wynosić:

- 1) dla upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim – 10 do 16 uczniów
- 2) dla upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym bądź znacznym – od 6 do 8 uczniów
- 3) dla niewidomych i słabo widzących – od 8 do 10 uczniów
- 4) dla niesłyszących i słabo słyszących – od 6 do 8 uczniów
- 5) dla uczniów z przewlekłą chorobą – od 10 do 16 uczniów
- 6) dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi – od 6 do 8 uczniów
- 7) dla uczniów z autyzmem i niepełnosprawnościami sprzężonymi – od 2 do 4 uczniów
- 8) dla niepełnosprawnych ruchowo – od 8 do 12 uczniów
- 9) dla niedostosowanych społecznie, zagrożonych uzależnieniem i z zaburzeniami zachowania – od 10 do 16 uczniów.

Możliwe jest funkcjonowanie szkół i placówek publicznych i niepublicznych. Zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli specjalnych należy do zadań własnych gmin. Natomiast zakładanie i prowadzenie publicznych szkół specjalnych, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych i ośrodków socjoterapii należy do zadań własnych powiatu.

Uczniowie mają prawo do pomocy psychologicznej i pedagogicznej. Pomoc ta wspomaga rozwój psychofizyczny i efektywność uczenia się przez korygowanie odchyłań od normy, wyrównywanie i korygowanie braków w opanowaniu programu nauczania oraz eliminowanie przyczyn i przejawów zaburzeń, w tym zaburzeń zachowania. W przedszkolu organizuje się ją w formie specjalistycznych zajęć o charakterze terapeutycznym. W szkole oraz w placówce może być organizowana pomoc w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i zajęć specjalistycznych (socjoterapii oraz innych o charakterze terapeutycznym).

W przedszkolnych oddziałach specjalnych mogą być stosowane programy wychowania opracowane w danym przedszkolu albo programy wybrane z zestawu programów dopuszczonych przez Ministra Edukacji i Nauki. Nauka w szkolnych oddziałach specjalnych odbywa się we-

dług planów nauczania odpowiedniego typu szkół specjalnych. Programy nauczania mogą być opracowane w szkole albo wybrane z zestawu programów kształcenia ogólnego dopuszczonych przez Ministra Edukacji i Nauki. W oddziałach specjalnych zorganizowanych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym realizowany jest program opracowany z uwzględnieniem oddzielnej podstawy programowej.

Liczba uczniów w tych oddziałach powinna odpowiadać liczbie uczniów w oddziałach szkoły specjalnej.

2.1.5 Integracyjne formy kształcenia

Szkoła (przedszkole) integracyjna lub oddział integracyjny to odpowiednio szkoła lub oddział, w których uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczą się i wychowują razem z pozostałymi uczniami.

Za integracyjne szkoły (przedszkola) uznaje się jednostki, w których większość oddziałów jest integracyjnych. Liczba uczniów (wychowanków) w oddziale integracyjnym powinna wynosić od 15 do 20, w tym od 3 do 5 uczniów (wychowanków) niepełnosprawnych.

Włączanie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do kształcenia i wychowania razem z dziećmi i młodzieżą pełnosprawną w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych i szkołach integracyjnych ma na celu naukę w grupie rówieśniczej jak najbliżej miejsca zamieszkania. W tych warunkach można sprawnych uczniów nauczyć tolerancji dla inności drugiego człowieka oraz zasady solidarności i demokracji w odniesieniu do swoich niepełnosprawnych koleżanek i kolegów. W oddziałach integracyjnych jedynie dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym realizują program opracowany z uwzględnieniem oddzielnej podstawy programowej.

Inną formą kształcenia integracyjnego jest włączanie pojedynczych uczniów niepełnosprawnych w ogólnodostępnych oddziałach przedszkoli i szkół.

2.1.6 Kształcenie zawodowe uczniów niepełnosprawnych

System oświaty zapewnia możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami (Art. 1, pkt. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty – Dz. U. z 1996 r. Nr 67 ze zmianami).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych statutowych publicznych przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 10, poz. 96) dało podstawę do funkcjonowania od września 2002 r. kształcenia uczniów niepełnosprawnych w szkołach ponadgimnazjalnych:

- liceum profilowanym,
- technikum,
- zasadniczej szkole zawodowej.

Ramowe statuty tych szkół przewidują kształcenie uczniów niepełnosprawnych w oddziale ogólnodostępnym, integracyjnym lub specjalnym. Od 1 września 2004 r. organizowane są trzyletnie

szkoły przysposabiające do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

2.1.7 Nauczanie indywidualne

Grupa uczniów realizujących obowiązek szkolny ma tzw. „nauczanie indywidualne”. Nauczanie to jest przyznawane głównie na wniosek lekarza. Orzeczenie o nauczaniu indywidualnym wydaje zespół orzekający poradni psychologiczno-pedagogicznej. Nauczanie indywidualne przyznawane być może na rok szkolny lub okresy krótsze spowodowane chorobą (np. skomplikowane złamanie, stan po operacji, etc.). Otrzymywać je mogą osoby, które nie mogą uczęszczać do szkoły. Często też zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze są przyznawane jako zajęcia indywidualne ze względu na stan zdrowia (dziecko leżące, mające olbrzymie trudności z poruszaniem albo podłączone do aparatury medycznej).

Zgodnie z rozporządzeniem nauczanie indywidualne powinno być realizowane na terenie domu rodzinnego lub stałego miejsca pobytu dziecka. Wielu rodziców przez wiele lat wymuszało nauczanie indywidualne, traktując je jako korepetycje. Takie przypadki w chwili obecnej nie powinny mieć miejsca. Zdarzają się jednak odstępstwa od tej reguły. Np. uczeń, który stanowi zagrożenie dla rówieśników może mieć przyznane nauczanie indywidualne ze względu na zaburzenia w zachowaniu i chorobę psychiczną. Takie nauczanie indywidualne należy zorganizować na terenie szkoły z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa wszystkich uczniów. Wiele rozwiązań jest indywidualnych i nie można powielać wzorów. Dyrektor odpowiada za organizację pracy szkoły. Dobrego dyrektora cechuje dobra organizacja i zdrowy rozsądek.

2.1.8 Kwalifikacje nauczycieli

Od nauczycieli wymagane są podwójne kwalifikacje do pracy z osobami posiadającymi orzeczenie o kształceniu specjalnym, realizujące podstawę programową szkoły ogólnodostępnej (kl. 4-6 szkoły podstawowej, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej) – przedmiot + pedagogika specjalna (danej niepełnosprawności) lub odwrotnie.

W przypadku uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym lub głębokim odpowiednie kwalifikacje to oligofrenopedagogika (studia dzienne, podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny).

Z dziećmi niesłyszącymi i niedosłyszącymi powinien pracować surdopedagog. Z dziećmi niewidomymi i niedowidzącymi powinien pracować tyflopädagog.

Nauczyciel pracujący z uczniami z zaburzeniami w zachowaniu powinien mieć ukończoną resocjalizację. W przypadku klas integracyjnych sprawa przedstawia się podobnie. To dyrektor decyduje, jakie kwalifikacje powinien mieć nauczyciel wspomagający.

W chwili obecnej na uczelniach uruchamiane są kierunki studiów podyplomowych z myślą o nauczycielu wspomagającym. W ich nazwie na ogół występują słowa „nauczanie integracyjne” czy „edukacja integracyjna”. Programy tych studiów zawierają wybrane elementy z pedagogiki specjalnej a dotyczą różnych niepełnosprawności. O uznaniu przydatności wiedzy

zdobytej na takich studiach decyduje dyrektor szkoły, który zatrudnia nauczyciela (zawsze można poprosić o wgląd w program takich studiów).

2.1.9 Sprawdziany i egzaminy

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 21 marca 2001 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 29, poz. 323 ze zmianami) uwzględnia również potrzeby uczniów niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie. Przygotowane zostały standardy wymagań o procedury dotyczące sprawdzianu i egzaminów (gimnazjalnego, maturalnego i egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe). Uczniowie niepełnosprawni są zobowiązani razem z innymi uczniami przystąpić do sprawdzianu w szkole podstawowej i egzaminu w gimnazjum. Z tego obowiązku zostali zwolnieni jedynie uczniowie z upośledzeniem w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie powołała zespół specjalistów dostosowujących egzaminy do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zostały wydane informatory o egzaminach, w których zamieszczone zostały informacje dot. uczniów niepełnosprawnych.

Dostosowanie sprawdzianu i egzaminów do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów niepełnosprawnych polega na:

- wprowadzeniu innych arkuszy dla różnych grup uczniów: niewidomi (pisane alfabetem brajlowskim), słabo widzący (pisane powiększonym drukiem), niesłyszący oraz upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim (test dostosowany do ich możliwości)
- zaznaczeniu na arkuszu dysleksji stwierdzonej w opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej
- pomocy ze strony zespołu nadzorującego
- wydłużeniu czasu zdawania egzaminu
- możliwości skorzystania ze sprzętu specjalizacyjnego
- możliwości korzystania z nieodzwonnych lekarstw i urządzeń medycznych
- udziale w komisjach egzaminacyjnych specjalistów kształcenia specjalnego.

2.1.10 Finansowanie kształcenia uczniów niepełnosprawnych

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 28 grudnia 2004 r. w sprawie zasad podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2004 (Dz. U. Nr 286, poz. 2878) wprowadziło dodatkowe wagi:

P2 = 1,40 dla uczniów: z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, niedostosowanych społecznie, z zaburzeniami zachowania, zagrożonych uzależnieniem, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, z chorobami przewlekłymi – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71 b ust. 3 ustawy o systemie oświaty)

P3 = 2,90 dla uczniów niewidomych i słabo widzących, z niepełnosprawnością ruchową, z zaburzeniami psychicznymi – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71 b ust. 3 ustawy o systemie oświaty)

P4 = 3,60 dla uczniów niesłyszących i słabo słyszących, z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71 b ust. 3 ustawy o systemie oświaty)

P5 = 9,50 dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz z autyzmem (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71 b ust. 3 ustawy o systemie oświaty)

P6 = 0,80 dodatkowo dla niepełnosprawnych uczniów w oddziałach integracyjnych szkół podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych i szkołach ponadpodstawowych

P22 = 0,40 dla uczniów szkół niezależnie od typu szkoły, zorganizowanych przy zakładach opieki zdrowotnej, w tym zakładach leczenia uzdrowiskowego,

P23 = 1,84 dla wychowanków zespołów pozalekcyjnych zajęć wychowawczych realizowanych w szkołach podstawowych, gimnazjach i w szkołach ponadgimnazjalnych zorganizowanych w zakładach opieki zdrowotnej, w tym w zakładach leczenia uzdrowiskowego,

P26 = 4,00 dla niepełnosprawnych wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71 b ust. 3 ustawy o systemie oświaty).

W związku z powyższym jednostki samorządu terytorialnego otrzymują odpowiednio zwiększoną subwencję dla niepełnosprawnych wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkole podstawowej oraz na kształcenie uczniów niepełnosprawnych w szkołach, w których się uczą (szkoła: ogólnodostępna, integracyjna, z oddziałami integracyjnymi, z oddziałami specjalnymi lub specjalna).

2.1.11 Rodzice

Obowiązujące ustawodawstwo pozwala rodzicom decydować o wyborze szkoły. Co raz częściej przypadkiem jest sytuacja, że w zespole klasowym jest jeden uczeń z orzeczeniem o kształceniu specjalnym. W takiej sytuacji wszyscy nauczyciele uczący w tej klasie zobowiązani są stworzyć program z każdego przedmiotu, (który taki uczeń ma realizować zgodnie z podstawą programową + plany nauczania) dostosowany do możliwości psychofizycznych ucznia. Taki uczeń otrzymuje również świadectwo (zgodnie z rozporządzeniem na temat wzorów świadectw).

Taka sytuacja wymaga od nauczyciela dodatkowego wkładu pracy, ale też uczeń stoi w bardzo trudnej sytuacji. Zadaniem nauczyciela i dyrektora szkoły jest „praca” z rodzicami i przekonanie ich, ile dziecko traci nie mogąc rozwijać się wśród rówieśników, którzy go zaakceptują; w szkole gdzie metody i formy pracy z założenia dostosowane są do możliwości psychofizycznych dziecka; w placówce, gdzie odnosiłoby ono sukcesy.

Wykorzystano informacje z opracowań dokonanych przez pracowników Ministerstwa Edukacji Narodowej; panią Teresę Serafin, pana Jacka Kwapisza.

2.2 Placówki Integracyjne

2.2.1 Zespoły szkół integracyjnych

L.p.	Dziel-nica	Nazwa placówki oświatowej	Adres/tel.	Dyrektor placówki
1.	V	Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych Nr 1 Szkoła Podstawowa 12 Gimnazjum integracyjne 15	30-058 Kraków al. Kijowska 3 tel. 012 633 37 11	Danuta Turczyn
2.	VIII	Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych Nr 2 Szkoła Podstawowa 151 Gimnazjum 23	30-394 Kraków ul. Lipińskiego 2 tel. 012 266 54 97, 012 269 06 59	Justyna Sikorska-Grzyb
3.	IX	Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych Nr 3 Szkoła Podstawowa 158 Gimnazjum 25	30-410 Kraków ul. Strąkowa 3a tel. 012 260 13 30	Jerzy Kubieniec
4.	XII	Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych Nr 4 Szkoła Podstawowa 148 Gimnazjum 32	30-809 Kraków ul. Żabia 20 tel. 012 658 84 22	Maria Jolanta-Kurcz
5.	XVIII	Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych Nr 5 Szkoła Podstawowa 105 Gimnazjum 49	31-957 Kraków os. Słoneczne 12 tel. 012 644 08 95	Ewa Piaseczna-Donhoffner
6.	XVII	Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych Nr 6 Szkoła Podstawowa 98 Gimnazjum 74	31-708 Kraków os. Na Stoku 52 tel. 012 645 26 63	Bożena Cabaj-Miciak
7.	XI	Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych Nr 7 Szkoła Podstawowa 90 Gimnazjum 75	30-638 Kraków ul. Czarnogórska 14 tel. 012 655 35 04	Artur Józef Ławrowski

2.2.2 Przedszkola

L. p.	Dziel-nica	Nazwa placówki oświatowej	Adres/tel.	Dyrektor placówki
1.	III	Przedszkole Nr 14	31-470 Kraków ul. Młyńska Boczna 4 tel. 012 411 74 30	Danuta Piekara
2.	XII	Przedszkole Nr 28	30-857 Kraków, ul. Duża Góra 30 tel. 012 658 54 67	Bożena Michalska
3.	XI	Przedszkole Nr 32	30-638 Kraków ul. Czarnogórska 16 tel. 012 655 37 43 Filia przedszkola 30-638 Kraków, ul. Serbska 2 tel. 012 655 49 14	Bożena Białas
4.	V	Przedszkole Nr 55	30-030 Kraków ul. Sienkiewicza 23 tel. 012 633 54 54	Jolanta Nowak
5.	VIII	Przedszkole Nr 71	30-307 Kraków ul. Ludwinowska 6 tel. 012 266 05 10	Maria Golczyk
6.	XVIII	Przedszkole Nr 99	31-921 Kraków, os. Stalowe 10 tel. 012 644 32 05	Maria Pocztowska
7.	XVIII	Przedszkole Nr 104	31-917 Kraków, os. Hutnicze 14 tel. 012 644 32 92	Urszula Brach
8.	XVIII	Przedszkole Nr 109	31-952 Kraków, os. Uroczę 9 tel. 012 644 14 93	Alicja Gularek
9.	IV	Przedszkole Nr 121	31-303 Kraków ul. Stachiewicza 21 tel. 012 637 43 02	Stanisława Adamska
10.	III	Przedszkole Nr 122	31-478 Kraków, ul. Fiołkowa 13 tel. 012 411 85 62	Wiesława Rajs
11.	III	Przedszkole Nr 178	31-423 Kraków, ul. Sudolska 3 tel. 012 412 71 90	Anna Kałużna
12.	XIV	Przedszkole Nr 182	31-875 Kraków os. Dywizjonu 303 12 tel. 012 648 22 00	Małgorzata Koplińska
13.	XII	Przedszkole Nr 35	30-833 Kraków, ul. Lilii Wenedy 7 tel. 012 658 52 60 Filia przedszkola 30-835 Kraków, ul. tel.igi 17 tel. 012 658 40 67	Małgorzata Knaczyńska-Grzesiak

2.2.3 Szkoły podstawowe integracyjne lub z oddziałami integracyjnymi

L. p.	Dziel-nica	Nazwa placówki oświatowej	Adres/tel.	Dyrektor placówki
1.	II	Szkoła Podstawowa Nr 3	ul. Topolowa 22 tel. 012 421 04 59	Beata Eisler
2.	V	Szkoła Podstawowa Nr 12	al. Kijowska 3 tel. 012 633 37 11	Danuta Turczyn
3.	I	Szkoła Podstawowa Nr 22	ul. Chmielowskiego 1 tel. 012 430 53 36	Bożena Ochońska
4.	VIII	Szkoła Podstawowa Nr 30	ul. Konfederacka 12 tel. 012 266 36 58	Marta Kaczmarek
5.	II	Szkoła Podstawowa Nr 75	ul. Grochowska 20 tel. 012 411 47 03	Wiesław Jałocha
6.	XI	Szkoła Podstawowa Nr 90	ul. Serbska 14 tel. 012 655 35 04	Artur Józef Ławrowski
7.	XVII	Szkoła Podstawowa Nr 98	os. Na Stoku 52 tel. 012 645 26 63	Bożena Cabaj-Miciak
8.	XVIII	Szkoła Podstawowa Nr 105	os. Słoneczne 12 tel. 012 644 08 95	Ewa Piaseczna-Donhöfner
9.	IV	Szkoła Podstawowa Nr 107	ul. Zdrowa 6 tel. 012 633 07 14	Sabina Raczek
10.	XV	Szkoła Podstawowa Nr 144	os. Boh. Września 13 tel. 012 648 03 02	Stanisław Piech
11.	XII	Szkoła Podstawowa Nr 148	ul. Żabia 20 tel. 012 658 84 22	Maria Jolanta-Kurcz
12.	VIII	Szkoła Podstawowa Nr 151	ul. Lipińskiego 2 tel. 012 266 54 97, 012 269 06 59	Justyna Sikorska-Grzyb
13.	IX	Szkoła Podstawowa Nr 158	ul. Strąkowa 3a tel. 012 260 13 30	Jerzy Kubieniec
14.	XI	Szkoła Podstawowa Nr 162	ul. Stojalowskiego 31 tel. 012 654 40 59	Elżbieta Andrzejewska

2.2.4 Gimnazja integracyjne lub z oddziałami integracyjnymi

L. p.	Dziel-nica	Nazwa placówki oświatowej	Adres/tel.	Dyrektor placówki
1.	III	Gimnazjum Nr 11	ul. Seniorów Lotnictwa 5 tel. 012 411-05-25	Barbara Zapala
2.	IV	Gimnazjum Nr 12	ul. Kluczborska 3 tel. 012 633-74-60	Marek Łopuszek
3.	V	Gimnazjum integracyjne Nr 15	al. Kijowska 3 tel. 012 633-37-11	Danuta Turczyn
4.	VIII	Gimnazjum Nr 23	ul. Lipińskiego 2 tel. 012 266-54-97, 012 269-06-59	Justyna Sikorska-Grzyb
5.	IX	Gimnazjum Nr 25	ul. Strąkowa 3a tel. 012 260-13-30	Jerzy Kubieniec
6.	XII	Gimnazjum Nr 32	ul. Żabia 20 tel. 012 658-84-22	Maria Jolanta-Kurcz
7.	XV	Gimnazjum Nr 37	os. Złotego Wieku 36 tel. 012 648-44-00	Elżbieta Wełna
8.	XVIII	Gimnazjum Nr 49	os. Słoneczne 12 tel. 012 644-08-95	Ewa Piaseczna-Donhöfner
9.	XVII	Gimnazjum Nr 74	os. Na Stoku 52 tel. 012 645-26-63	Bożena Cabaj-Miciak
10.	XI	Gimnazjum Nr 75	ul. Serbska 14 tel. 012 655-35-04	Artur Józef Ławrowski

2.2.5 Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Publiczne			
Lp.	Nazwa placówki	Adres	tel.
1.	Krakowski Ośrodek Terapii	31-055 Kraków ul. Miodowa 12	012 422 18 58
2.	Ośrodek Wczesnej Pomocy Psychologicznej	30-419 Kraków ul. Półkole 11	012 412 15 66
3.	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 1	31-067 Kraków ul. Adama Chmielowskiego 1	012 430 53 67 012 430 50 52
4.	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 2	31-231 Kraków ul. Siewna 23 d	012 633 42 46 012 415 69 68
5.	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 3	30-306 Kraków ul. Konfederacka 18	d. 012 269 38 51 012 266 19 50 012 266 55 65 f.
6.	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 4	31-977 Kraków os. Szkolne 27	012 644 18 85 f. 012 644 04 74
	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 4 (Filia)	31-605 Kraków os. Tysiąclecia 14	012 647 11 78
7.	Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Powiatu Krakowskiego	31-111 Kraków ul. Piłsudskiego 29	012 422 27 12 012 422 48 05
8.	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Dla Dzieci Dyslektycznych	31-046 Kraków ul. Św. Gertrudy 2	012 422 43 83 012 421 40 87
9.	Samorządowy Ośrodek Psychologiczno-Pedagogiczny dla Dzieci Przedszkolnych	30-019 Kraków ul. Mazowiecka 30 a	012 632 87 73 012 294 54 33

Niepubliczne			
Lp.	Nazwa placówki	Adres	tel.
1.	Poradnia Psychologiczna Polskiego Towarzystwa Dysleksji	31-546 Kraków ul. Mogilska 80	012 617 82 00 012 617 82 22
2.	Ośrodek Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej „UŚMIECH”	31-117 Kraków ul. Wenecja 6	012 429 29 79
3.	Młodzieżowa Poradnia Edukacji Psychoseksualnej „Pro Humana Vita”	31-422 Kraków ul. Sławkowska 1/4	012 422 53 29 012 422 53 38 012 f. 422 53 38
4.	Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci i Młodzieży	30-110 Kraków ul. Filarecka 17/2	012 42171 57
5.	Specjalistyczna Poradnia Logopedyczno-Psychologiczna „Gaduła”	31-144 Kraków ul. Biskupia 10	012 633 47 36
6.	Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Polskiego Towarzystwa Psychologów Praktyków	31-143 Kraków ul. Basztowa 15	012 422 55 99

2.2.6 Placówki specjalne

Lp.	nazwa placówki	Adres/tel.
1.	Samorządowe Przedszkole Specjalne Nr 100	31-954 Kraków, os. Uroczę 15 tel. 012 644 36 85
2.	Specjalne Przedszkole „Chatka Puchatka” Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	31-324 Kraków, ul. Różyckiego 5 tel. 012 637 25 02
3.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 2 szkoła przyszpitalna	31-148 Kraków, al. Pokoju 2 a tel. 012 417 25 15
4.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 3 w Uniwersyteckim Szpitalu Dziecięcym w Krakowie	30-663 Kraków, ul. Wielicka 265 658 20 11 w.1567, fax 658 10 81
5.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 4	30-106 Kraków, ul. Senatorska 9 tel. 012 422 57 12
6.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy dla Chłopców	31-234 Kraków, ul. Górka Narodowa 116 tel. 012 415 00 40
7.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 6	31-979 Kraków, ul. Ptaszyckiego 9 tel. 012 644 07 83
	Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych Nr 1 (Filie SP i G z ZSSp Nr 6)	31-977 Kraków, os. Szkolne 27 tel. 012 644 51 70, fax 012 644 01 55
8.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 7 w Szpitalu Specjalistycznym im. S. Żeromskiego	31-913 Kraków, os. Na Skarpie 66 tel. 012 644 01 44 w. 414
10.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 9 w Domu Pomocy Społecznej	30-725 Kraków, ul. Łanowa 41 a tel. 012 653 24 87
11.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 10	31-509 Kraków, ul. Lubomirskiego 21 tel. 012 421 07 09
12.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 11	30-820 Kraków, ul. Dygasińskiego 25 tel. 012 659 15 12 SP 30-620 Kraków, ul. Dobczycka 20 tel. 012 265 72 61 G
13.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 13	31-228 Kraków, ul. Szopkarzy 8 tel. 012 415 40 84, fax 012 415 07 15
14.	Zespół Szkół Specjalnych Nr 14	31-966 Kraków, os. Sportowe 28 tel. 012 644 34 17, 012 644 53 47

16.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1	30-307 Kraków, ul. Barska 45 (dyrekcja, warsztaty) 31-123 Kraków, ul. Szujskiego 2 (szkoła) 30-324 Kraków, ul. Szwedzka 42 (warsztaty, internat) tel. 012 266 29 67 dyr. 012 430 07 99 szk., 012 422 94 39 szk. 012 266 01 40 internat 012 266 62 03 warsztaty
17.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2	30-523 Kraków, ul. Zamojskiego 100 656 46 03, 656 13 56 szk., 423 62 33 int.
18.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 3	30-322 Kraków, ul. Praska 64 tel. 012 269 35 50, 012 269 08 61
19.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 4	31-067 Kraków, ul. H. Wietora 7 tel. 012 430 54 00
20.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 5	31-071 Kraków, ul. Św. Stanisława 10 tel. 012 426 52 26, 012 422 53 26 012 421 84 37
21.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 6	30-425 Kraków, ul. Niecała 8 tel. 012 268 11 67
22.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Nieśłyszących	30-731 Kraków, ul. Grochowa 19 tel. 012 653 26 84, 012 653 20 91 012 653 20 92, 012 653 29 42
23.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Nieśłyszących	31-455 Kraków, ul. Spadochroniarzy 1 tel. 012 411 17 22, 012 411 19 40
24.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących	30-319 Kraków, ul. Tyniecka 7 tel. 012 267 44 20, 012 266 66 80 fax 012 266 86 22
25.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Afatycznych	30-610 Kraków, ul. Stanisława Millana 15 tel. 012 266 34 67
26.	Liceum Profilowane i Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczy im. Św. Siostry Faustyny	30-608 Kraków, ul. Siostry Faustyny 3 tel. 012 266 30 29 kancelaria: tel. 012 266 89 80

2.2.7 Placówki prowadzące wczesne wspomaganie

Przedszkole Nr 100, Kraków, os. Uroczę 15, tel. 012 644 36 85
 Zespół Szkół Specjalnych Nr 11, Kraków, ul. Dygasińskiego 25, tel. 012 659 15 12
 Zespół Szkół Specjalnych Nr 13, Kraków, ul. Szopkarzy 8, tel. 012 415 40 84
 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 3, Kraków, ul. Praska 64, tel. 269 35 50
 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niesłyszących, Kraków,
 ul. Spadochroniarzy 1, tel. 012 411 19 40
 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących,
 Kraków, ul. Tyniecka 7, tel. 012 267 44 20

2.2.8 Podręczniki dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim oraz dla uczniów niesłyszących

Podręczniki są bezpłatne.
 Aktualny wykaz dostępnych książek można znaleźć na stronie; www.wsip.com.pl
 Wypełniony wykaz należy przesłać na adres;
 Kuratorium Oświaty
 30-038 Kraków, ul. Łobzowska 67.
 Wykaz zostanie zarejestrowany i przesłany do Centrum Dystrybucyjnego.
 Placówka, która zamówiła podręczniki otrzyma je drogą pocztową.
 Podręczniki dla osób niedowidzących i niewidomych są dostępne w SOSW
 Kraków, ul. Tyniecka 7, tel. 012 267 44 20.

Organem prowadzącym (finansującym) placówki na terenie miasta Krakowa jest Gmina Miejska Kraków, 31-004 Kraków, pl. Wszystkich Św.3/4. Sprawami merytorycznymi zajmują się pracownicy Wydziału Edukacji, 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 13, tel. 012 616 52 00.

2.2.9 Organem Nadzoru Pedagogicznego

Organem Nadzoru Pedagogicznego jest Kuratorium Oświaty.
 Wydział Kształcenia Ponadimnazjalnego i Ustawicznego
 31-156 Kraków, ul. Basztowa 22, tel. 012 616 01 83.
 Wydział Kształcenia Ogólnego i Specjalnego
 30-038 Kraków, ul. Łobzowska 67
 tel. 012 632 00 88, 012 633 30 10.

2.2.10 Pełnomocnicy ds. osób niepełnosprawnych na uczelniach

Uniwersytet Jagielloński
 Pełnomocnik Rektora UJ ds. Osób Niepełnosprawnych
 mgr Ireneusz Białek
 Collegium Novum pokój 11 a
 31-007 Kraków, ul. Gołębia 24
 tel. 012 431 06 64, 422 10 33 w. 1264
 e-mail: bialek@adm.uj.edu.pl
www.uj.edu.pl

Akademia Ekonomiczna w Krakowie
 dr hab. Janina Filek
 Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych
 31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27
 tel. 012 293 53 72
sprawin@ae.krakow.pl, filekj@ae.krakow.pl

Akademia Górniczo Hutnicza
 Andrzej Wójtowicz
 Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych
 Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych
 tel. 012 622 26 04
 DS-4, ul. Reymonta 17, pok. 10B
 e-mail: on@agh.edu.pl, wujek@agh.edu.pl

Akademia Pedagogiczna
 Pełnomocnik ds. Osób Niepełnosprawnych
 Dr Małgorzata Trojańska
 30-060 Kraków, ul. Ingardena 4, pokój 107
 tel. 012 662 66 35
mtroj@ap.krakow.pl

Politechnika Krakowska
 Pełnomocnik ds. Osób Niepełnosprawnych
 Mgr inż. Jan Ortyl
 Wydział Mechaniczny
 al. Jana Pawła II 37, 31-864 Kraków
 tel. 012 628 35 52
ortylj@interia.pl

Rozdział 3

3.1 Zatrudnianie osób niepełnosprawnych

Wielu pracodawców nie wierzy w umiejętności ani wydajność osób niepełnosprawnych. Przekonani są, że inwalidzi częściej chodzą na zwolnienia, korzystają z przysługujących im dłuższych urlopów i przerw w pracy. To, że dopiero przyzwyczajamy się do obecności – na równych prawach – osób na wózku, czy z białą laską w życiu społecznym, widać właśnie po nastawieniu pracodawców. Izolowanie przez lata osób niepełnosprawnych czy to w domach, czy w specjalnych zakładach, wyrobiło w ludziach dystans i nieufność do niepełnosprawnych. Pracodawcy nie są tu wyjątkiem, a zmiany w tej sferze następują powoli. Obecnie najwięcej osób niepełnosprawnych – blisko 85% – jest zatrudnionych w zakładach pracy chronionej (zpch). Ich liczba jednak systematycznie maleje.

Pracownik niepełnosprawny, jak inni, może być dobrym lub kiepskim fachowcem. Potrzebuje, jak inni, szkolenia i stworzenia odpowiednich warunków pracy. Czasami te potrzeby są specyficzne, ale w takich przypadkach pracodawca może wystąpić o zwrot kosztów dostosowania miejsca pracy. Koszt pracy osoby niepełnosprawnej jest niższy. Warto wiedzieć, że istnieje i „kij” (wpłata na PFRON) i „marchewka” (dofinansowania i zwroty kosztów) dla pracodawców zatrudniających niepełnosprawnych pracowników. Ta wiedza może pomóc także osobom niepełnosprawnym poszukującym pracy. Bo ciągle jeszcze niewielu pracowników i pracodawców orientuje się jak działa system wsparcia zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce. A szkoda, bo choć nie jest łatwo z niego korzystać to zdecydowanie warto!

3.1.1 Obowiązki pracodawców

Zasada równego traktowania w zatrudnieniu

Z dniem 1 stycznia 2004 r. wprowadzono do działu pierwszego Kodeksu pracy rozdział II a zatytułowany: Równe traktowanie w zatrudnieniu, zawierający art. 183a do art. 183e. Regulacja ta jest konsekwencją tzw. dyrektyw równościowych wymagających przeniesienia ich postanowień na grunt prawa polskiego.

Z definicji zasady równego traktowania w zatrudnieniu wynika, że ochroną w ramach tej podstawowej zasady prawa pracy objęci są:

- kandydaci do pracy
- pracownicy
- byli pracownicy.

Pracownicy powinni być równo traktowani w zakresie:

- nawiązania i rozwiązania stosunku pracy,
- warunków zatrudnienia,
- awansowania,
- dostępu do szkolenia w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Równe traktowanie w zatrudnieniu oznacza nie dyskryminowanie w jakikolwiek sposób, bezpośrednio lub pośrednio, ze względu na jakiekolwiek okoliczności, w szczególności bez względu na:

- płeć
- wiek
- niepełnosprawność,
- rasę
- religię
- narodowość,
- przekonania polityczne • przynależność związkową,
- pochodzenie etniczne • wyznanie
- orientację seksualną,
- zatrudnienie na czas określony lub nieokreślony,
- zatrudnienie w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy.

Dyskryminowanie bezpośrednie oznacza nierówne traktowanie konkretnego pracownika w stosunku do innego, stanowiącego tzw. wzorzec porównawczy oczywiście, jeżeli te dysproporcje nie mogą być usprawiedliwione względami wyraźnie określonymi w przepisach prawa.

Dyskryminowanie pośrednie istnieje natomiast wtedy, gdy występują dysproporcje w zakresie warunków zatrudnienia na niekorzyść wszystkich lub znacznej liczby pracowników (wówczas, gdy nie mogą one być obiektywnie uzasadnione innymi obiektywnymi względami przewidzianymi prawem).

Dyskryminowanie może przejawiać się także zachowaniami:

- zmierzającymi do zachęcania innych do naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu,
- których celem lub skutkiem jest naruszenie godności albo poniżenie lub upokorzenie pracownika, nazywane przez ustawodawcę molestowaniem.

Ustawodawca przewiduje jednocześnie odstępstwa enumeratywnie wyliczone, których zaistnienie nie stanowi dyskryminacji. Są to następujące okoliczności:

- a) odmowa pracodawcy nawiązania stosunku pracy, uzasadniona ze względu na rodzaj pracy, warunki jej wykonywania lub wymagania zawodowe stawiane pracownikom,
- b) wypowiedzenie pracownikowi warunków zatrudnienia w zakresie wymiaru czasu pracy, jeżeli jest to uzasadnione przyczynami nie dotyczącymi pracowników,
- c) stosowanie środków, które różnicują sytuację prawną pracownika ze względu na ochronę rodzicielstwa, wiek lub niepełnosprawność pracownika,
- d) ustalanie warunków zatrudnienia i zwalniania pracowników, zasad wynagradzania i awansowania oraz dostępu do szkolenia w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych – z uwzględnieniem kryterium stażu pracy.

Obowiązkowe wpłaty na PFRON

W przeciwieństwie do pracodawców z krajów unijnych, w Polsce niewiele firm i instytucji traktuje poważnie obowiązek zatrudniania osób niepełnosprawnych. Pracodawca zatrudniający powyżej 25 osób (w przeliczeniu na etaty) powinien zatrudniać co najmniej 6 proc. niepełnosprawnych. Jeśli tego nie robi – płaci „karę” w wysokości ok. 40 proc. przeciętnego wynagrodzenia za każdy nieobsadzony przez niepełnosprawnego etat miesięcznie. Jeśli zatrudnia – nie płaci!

Niższe wskaźniki stosuje się dla szkół wyższych, urzędów, firm zatrudniających osoby ze schorzeniami szczególnymi (np. paraplegią, czyli porażeniem kończyn dolnych lub tetraplegią – porażeniem wszystkich, czterech kończyn). Można też obniżyć wysokość obowiązkowych wpłat na PFRON, kupując usługi (z wyjątkiem handlu) lub towary od firm zatrudniających większą liczbę osób niepełnosprawnych. Ciągłe jeszcze większość firm nie zatrudnia osób niepełnosprawnych, chociaż kary są wysokie i np. firma zatrudniająca 100 pracowników, jeśli nie zatrudni ani jednej osoby niepełnosprawnej zapłaci rocznie do PFRON ok. 70 tys. zł.

Składka na fundusz obciąża koszty działalności pracodawców i nie stanowi kosztu uzyskania przychodu.

Przychodami PFRON są m.in. wpłaty pracodawców, do których dokonania pracodawcy zobowiązani są w terminie do 20 dnia następnego miesiąca po miesiącu, w którym zaistniały okoliczności powodujące powstanie obowiązku wpłat.

Jednocześnie pracodawcy zobowiązani są do złożenia deklaracji miesięcznych i rocznych według wzoru ustalonego w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 20 lipca 2001 r. w sprawie ustalenia wzorów deklaracji składanych Zarządowi Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez pracodawców zobowiązanych do wpłat na ten fundusz (Dz.U. Nr 80, poz. 862 ze zm.).

Podmioty zwolnione z wpłat na PFRON to:

- pracodawcy zatrudniający mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy
- pracodawcy, u których wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 6% (uwaga: wskaźnik ten może zostać obniżony w razie zatrudnienia osób niepełnosprawnych ze schorzeniami szczególnie utrudniającymi wykonywanie pracy, określonymi w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 września 1998 r. w sprawie rodzajów schorzeń uzasadniających obniżenie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz sposobu jego obniżania – Dz.U. Nr 124, poz. 820 ze zm.),
- publiczne i niepubliczne jednostki organizacyjne nie działające w celu osiągnięcia zysku, których wyłącznym przedmiotem prowadzonej działalności jest rehabilitacja społeczna i lecznicza, edukacja osób niepełnosprawnych lub opieka nad osobami niepełnosprawnymi,
- pracodawcy prowadzący zakłady pracy będące w likwidacji, albo co do których ogłoszono upadłość,
- przedstawicielstwa i misje zagraniczne, placówki dyplomatyczne i urzędy konsularne.

Wysokość wpłat

Pracodawcy zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy są zobowiązani dokonywać miesięcznych wpłat na PFRON w wysokości kwoty stanowiącej iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia (ustalanego raz na kwartał, w I kwartale 2006 r. – 2530,18 zł) i liczby pracowników odpowiadającej różnicy między zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6%, a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych. Czyli za każdego niezatrudnionego „kara” wynosi prawie 1030 zł.

Jak obliczyć wysokość wpłaty na PFRON?

Ustalenie liczby pracowników zatrudnionych ogółem

To pierwszy etap kalkulacji (poz. 13 w deklaracji miesięcznej DEK-1-0). Wliczamy jedynie osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, nie wliczamy zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia czy umowy o dzieło.

Ustalając liczbę pracowników nie wlicza się także, jeżeli nie są to osoby niepełnosprawne, osób:

- zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego
- przebywających na urlopach wychowawczych
- nieświadczących pracy w związku z odbywaniem zasadniczej lub zastępczej służby wojskowej
- będących uczestnikami Ochotniczych Hufców Pracy
- nieświadczących pracy w związku z uzyskaniem świadczenia rehabilitacyjnego
- przebywających na urlopach bezpłatnych, których obowiązek udzielenia określają odrębne ustawy (nawet dwudniowy urlop bezpłatny pracownika obniża nasz wskaźnik zatrudnienia ogółem).

Zasady obniżenia wpłat określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 25 czerwca 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad obniżenia wpłat pracodawców na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 86, poz. 547 ze zm.). Pracodawca ma prawo skorzystać z obniżenia wpłat na PFRON należnych za miesiąc, w którym powstał obowiązek wpłaty. Obniżenie wpłaty ustala się na podstawie informacji o kwocie wynagrodzeń pracowników zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywizacji zawodowej z tytułu realizacji przez te zakłady produkcji lub usługi (z wyłączeniem handlu) na rzecz pracodawcy. Kwota tych wynagrodzeń pomniejszana jest o należne od pracowników składki na ubezpieczenia społeczne.

Przysługująca, a niewykorzystana kwota obniżenia wpłat na PFRON może być uwzględniana we wpłatach na ten fundusz przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, licząc od dnia uzyskania informacji.

Deklaracje

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 20 lipca 2001 r. w sprawie ustalenia wzorów deklaracji składanych Zarządowi Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez pracodawców zobowiązanych do wpłat na ten fundusz określa wzory miesięcznych i rocznych deklaracji składanych przez pracodawców zobowiązanych do wpłat na PFRON. Najczęściej składaną comiesięczną deklaracją jest deklaracja sporządzana według wzoru DEK-I-0, jej wzór stanowi załącznik nr 1 do rozporządzenia. Wzór rocznej deklaracji DEK-R określa załącznik nr 7 do rozporządzenia.

3.1.2 Finansowe korzyści z zatrudniania niepełnosprawnych pracowników

1. Zwrot kosztów przystosowania stanowiska	
maksymalna wysokość to 20-krotność przeciętnego wynagrodzenia.	Zwracane są koszty różnicy pomiędzy wydatkami na „normalne” i dostosowane do danej osoby rozwiązanie, np. zakupu lub adaptacji urządzeń i pomieszczeń służących osobie niepełnosprawnej. Etat dla osoby niepełnosprawnej należy utrzymać przez 36 miesięcy a stanowiska pracy opiniuje Państwowa Inspekcja Pracy.
2. Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych	
Jeśli zatrudnia się mniej niż 25 osób lub osiągnięto wymagany wskaźnik zatrudnienia, można otrzymać 70 proc. z tych kwot, które otrzymuje Zakład Pracy Chronionej (w 2006 roku od ok. 300 do ok. 800 zł miesięcznie – w zależności od stopnia niepełnosprawności). Kwoty dofinansowania ulegają podwyższeniu o 75 proc. najniższego wynagrodzenia w przypadku zatrudnienia osób, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub epilepsję oraz niewidomych	Dofinansowanie wypłacane jest zaliczkowo, a z otrzymanej pomocy należy się rozliczyć z PFRON-em. Są dwa sposoby rozliczania: wyliczenie podwyższonych kosztów zatrudnienia konkretnych pracowników lub przyjęcie rozliczenia ryczałtowego. Szczegółowe informacje na ten temat można znaleźć na stronie www.pfron.org.pl
3. Dofinansowanie składek na ZUS osób niepełnosprawnych	
Ulgi w płaceniu tych składek są zróżnicowane w zależności od typu pracodawcy i stopnia niepełnosprawności pracownika. Rozliczenia z ZUS dokonuje budżet Państwa lub PFRON	Jest to finansowanie składek na ubezpieczenie emerytalne (pracownika i pracodawcy) osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym lub umiarkowanym lub finansowanie składek wypadkowych w odniesieniu do osób niepełnosprawnych lekko.

4. Dofinansowanie do szkoleń zatrudnionych osób niepełnosprawnych	
Koszty mogą być zrefundowane ze środków Funduszu do wysokości 75% (maksimum dwukrotnego przeciętnego wynagrodzenia na jedną osobę). Zwrotu kosztów szkoleń dokonuje starosta.	Po zakończeniu szkolenia osoby muszą być zatrudnione, zgodnie z kierunkiem szkolenia, na innych stanowiskach pracy przez okres co najmniej 24 miesięcy.
5. Zwrot kosztów zatrudnienia asystenta pracownika niepełnosprawnego	
Pracodawcy przysługuje zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika, który zajmowałby się pomaganiem niepełnosprawnemu w pracy.	Limit godzin pracy przeznaczonych wyłącznie na pomoc 20% liczby godzin pracy asystenta w miesiącu.

Zwrot kosztów na przystosowanie miejsc pracy

W celu wykorzystania zdolności zawodowych osób z niepełnosprawnością należy przystosować miejsca pracy, by odpowiadały one ich indywidualnym potrzebom i uzdolnieniom, oraz przeprowadzić adaptację stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej.

Zwrot kosztów może dotyczyć:

Przystosowania tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb osób niepełnosprawnych, wynikających z ich niepełnosprawności, zwanych dalej „przystosowaniem stanowiska”, w tym kosztów rozpoznania tych potrzeb przez służby medycyny pracy. Zwrot kosztów obejmuje:

- zakup środków trwałych, stanowiących wyposażenie związane z przystosowaniem stanowiska pracy
- wytworzenie środka trwałego związanego z przystosowaniem stanowiska systemem gospodarczym lub w zakładzie pracy.
- zakup materiałów oraz koszty robót budowlanych w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego dotyczących dostosowania pomieszczeń zakładu pracy. Wartość zakupu materiałów oraz koszty robót budowlanych pomniejsza się o wartość takich samych materiałów lub prac budowlanych, które zostałyby zakupione lub wykonane w związku z dostosowaniem pomieszczeń do potrzeb osób niebędących osobami niepełnosprawnymi.

Wartość nabytych urządzeń oraz adaptacji urządzeń pomniejsza się o wartość nabycia takich samych urządzeń oraz kosztów adaptacji urządzeń, które zostałyby zakupione lub adaptowane do potrzeb osób niebędących osobami niepełnosprawnymi.

Zwrot kosztów rozpoznania przez służby medycyny pracy obejmuje niezbędne badania mające na celu ustalenie:

- zdolności do wykonywania pracy na danym stanowisku z uwzględnieniem potrzeb wynikających z niepełnosprawności

- koniecznych elementów składowych wyposażenia danego stanowiska oraz zakresu obowiązków na tym stanowisku pracy, dających podstawę do oceny możliwości wykonywania pracy przez osobę niepełnosprawną
- konieczności nabycia urządzenia ułatwiającego osobie niepełnosprawnej funkcjonowanie w zakładzie pracy
- zakresu niezbędnego przystosowania pomieszczeń zakładu pracy w celu jego adaptacji do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Zwrot kosztów, to maksymalnie 20- krotność przeciętnego wynagrodzenia za każde przystosowane stanowisko pracy.

Na kogo przysługuje zwrot kosztów refundacji na przystosowanie stanowiska pracy
Pracodawca otrzymuje zwrot kosztów refundacji na:

- osobę niepełnosprawną skierowaną do pracy przez powiatowy urząd pracy
- osobę, u której niepełnosprawność powstała w trakcie zatrudnienia u tego pracodawcy (z zachowaniem przepisów prawa pracy).

Skorzystanie z tych form refundacji nakłada na pracodawcę obowiązek:

- zatrudnienia osoby niepełnosprawnej przez okres co najmniej 36 miesięcy
- zapewnienia jej określonych ustawowo warunków pracy i uzyskania pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy o utworzonym stanowisku pracy.

Jak uzyskać zwrot kosztów poniesionych na przystosowanie stanowiska pracy?

Pracodawca ubiegający się o zwrot poniesionych kosztów składa wniosek do starosty (prezydenta miasta na prawach powiatu) właściwego ze względu na miejsce zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Do wniosku pracodawca dołącza:

- kopię dokumentu poświadczającego formę prawną prowadzenia działalności
- kopię dokumentu określającego tytuł prawny do nieruchomości, budynku, lokalu lub pomieszczenia, w którym mają zostać przystosowane stanowiska pracy albo adaptowane pomieszczenia
- zaświadczenie z ZUS o nie zaleganiu w opłacaniu należnych składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych
- informację o wysokości zryczałtowanego podatku za okres dwóch ubiegłych lat lub decyzję o zwolnieniu z podatku
- zaświadczenie o nie zaleganiu z podatkami lub decyzję o ewentualnym zwolnieniu z podatku akcyzowego
- sprawozdanie finansowe składające się z bilansu, rachunku zysków i strat oraz informację dodatkową sporządzoną stosownie do przepisów o rachunkowości za okres dwóch ubiegłych lat
- zaświadczenie o zarejestrowaniu w Wojewódzkim Urzędzie Statystycznym i nadaniu numeru statystycznego REGON

- kopię decyzji o nadaniu numeru identyfikacji podatkowej NIP
- aktualną informację o nie zaleganiu z wymagalnymi zobowiązaniami wobec PFRON.

Wniosek zostaje rozpatrzony w terminie 30 dni od dnia jego złożenia wraz z kompletem dokumentów.

W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku przedstawione zostają warunki zwrotu kosztów przewidzianych do uwzględnienia.

Przedsiębiorca może uzyskać pomoc w postaci zwrotu kosztów, jeżeli wartość pomocy łącznie z inną pomocą na zatrudnienie otrzymaną przez niego w okresie kolejnych trzech lat nie przekracza kwoty 15 mln euro brutto.

Dofinansowanie do wynagrodzenia pracowników niepełnosprawnych

Komu przysługuje dofinansowanie?

Rodzaje pracodawców

Zgodnie z art.26 a ustawy podmiotem uprawnionym do ubiegania się o dofinansowanie do wynagrodzeń zatrudnionych pracowników niepełnosprawnych może być:

1. pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej;
2. pracodawca zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i osiągający wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości co najmniej 6%;
3. pracodawca zatrudniający w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy do 25 pracowników. Dofinansowanie nie przysługuje pracodawcom zatrudniającym w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy co najmniej 25 pracowników i nie osiągającym wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości co najmniej 6% (a więc zobowiązanym do wpłat na Fundusz na podstawie art.21 ustawy). Należy zaznaczyć, że podmioty zatrudniające w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy co najmniej 25 pracowników, zwolnione z wpłat na Fundusz z tytułu osiągania niższego wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, tj. państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne będące jednostkami budżetowymi, zakładami budżetowymi albo gospodarstwami pomocniczymi, instytucje kultury oraz jednostki organizacyjne zajmujące się statutowo ochroną dóbr kultury uznanych za pomnik historii osiągające w 2005 r. wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 3% oraz państwowe i niepaństwowe szkoły wyższe, wyższe szkoły zawodowe, publiczne i niepubliczne szkoły, zakłady kształcenia nauczycieli oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i resocjalizacyjne osiągające w 2005 r. wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 2% nie uzyskują prawa do dofinansowania wynagrodzeń zatrudnionych osób niepełnosprawnych, o ile nie osiągają wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6%. Niższy wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych odnosi się jedynie do obowiązkowych wpłat na Fundusz, o których mowa w art.21 ustawy.

Ustalenie stanu zatrudnienia

Wysokość zatrudnienia oraz wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych na potrzeby dofinansowań ustala się zgodnie z art.28 ust.1 i 3 ustawy (dla pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej) oraz przepisem art.21 ust.1 i 5 ustawy (dla pozostałych pracodawców).

Wyłączenie z dofinansowań

Dofinansowanie przysługuje wyłącznie pracodawcom, którzy nie posiadają zaległości w zobowiązaniach wobec Funduszu. Przez zobowiązania wobec Funduszu należy rozumieć wszelkie rodzaje zobowiązań pracodawców wobec Funduszu, niezależnie od sposobu ich powstania. W szczególności mogą to być zobowiązania z tytułu obowiązkowych wpłat, o których mowa w art.49 ust.1 ustawy, jak i zobowiązania z tytułu np. niespłaconych pożyczek lub nienależnie pobranych dofinansowań. Natomiast przez zaległości rozumieć należy zobowiązania wymagalne, tj. takie, których termin płatności upłynął.

Na kogo przysługuje dofinansowanie?

Ewidencja

Zgodnie z art.26 a ustawy dofinansowanie przysługuje na osoby niepełnosprawne z tytułu zatrudnienia (u jednego z wyżej wymienionych pracodawców), ujęte w ewidencji zatrudnionych osób niepełnosprawnych, którą prowadzi Fundusz, wykorzystując numer PESEL i NIP oraz przekazywane drogą elektroniczną do Funduszu informacje. Ewidencja zatrudnionych osób niepełnosprawnych utworzona zostanie przez Fundusz na podstawie informacji składanych co miesiąc przez pracodawców, zawierających PESEL i NIP zatrudnionej osoby niepełnosprawnej.

Wiek emerytalny

Dofinansowanie przysługuje tylko na te osoby niepełnosprawne, które nie osiągnęły wieku emerytalnego. Należy podkreślić, że w art. 26a ust. 1 ustawy określono, iż dofinansowanie do wynagrodzeń przysługuje pracodawcy zatrudniającemu osoby niepełnosprawne, które nie osiągnęły wieku emerytalnego i przepisu tego w żaden sposób nie powiązano czy uzależniono od pobierania lub nie świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Ważne jest również, że w przypadku tzw. wcześniejszych emerytur, wiek emerytalny nie jest przesłanką ich nabycia, ponieważ co do zasady są one uzależnione od osiągnięcia określonego wieku i posiadania odpowiedniego stażu pracy.

Wynagrodzenie pracownika

Dofinansowanie przysługuje wyłącznie do wynagrodzeń wypłaconych pracownikom. Przez wynagrodzenie osiągame należy rozumieć wynagrodzenie (sensu largo) nie pomniejszone o obowiązkowe składki na ubezpieczenie społeczne (należne od pracownika) ani o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Składniki tego wynagrodzenia ustalają strony stosunku pracy, jednakże do tego wynagrodzenia nie wchodzi świadczenia.

Z uwagi na różne uwarunkowania ustawowe dotyczące obowiązkowych składników wynagrodzenia

groźień poszczególnych grup zawodowych oraz na dużą elastyczność umownego ustalania składników wynagrodzeń, w przypadku zatrudniania większości grup pracowników, jedynie przykładowo można wymienić najbardziej typowe składniki wynagrodzenia, takie, jak:

- wynagrodzenie za pracę (w tym godzinach nadliczbowych i porze nocnej)
- wynagrodzenie za okres przestoju
- wynagrodzenie za czas korzystania przez pracownika z urlopu wypoczynkowego
- wynagrodzenie za czas przebywania przez pracownika na zwolnieniu lekarskim
- premia regulaminowa, uznaniowa i o konstrukcji mieszanej

Do przedmiotowego wynagrodzenia nie wlicza się jednak niebędących wynagrodzeniem świadczeń, np.:

- zasiłków, w tym zasiłku chorobowego wypłacanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych
- ekwiwalentów, w tym za urlop wypoczynkowy lub pranie odzieży
- dodatków mieszkaniowych oraz innych dodatków o świadczeniowym charakterze
- odpraw, zapomóg.

Weryfikacja przez Fundusz

Prawidłowość danych przesyłanych przez pracodawców może być weryfikowana przez Fundusz poprzez ich sprawdzenie w ewidencjach prowadzonych przez inne organy państwowe, gdyż na podstawie art. 49 c ustawy jest Fundusz uprawniony do bezpłatnego korzystania z danych zgromadzonych:

1. w Krajowej Ewidencji Podatników
2. w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (REGON) prowadzonym przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego
3. przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych
4. w Centralnej Bazie RCIPESSEL.

Wysokość dofinansowania. Kwota dofinansowania z ustawy

Kwota miesięcznego dofinansowania uzależniona jest od wymiaru czasu pracy pracownika niepełnosprawnego oraz:

1. stopnia niepełnosprawności zatrudnionego,
 2. szczególnych schorzeń zatrudnionego,
 3. typu pracodawcy, który zatrudnia niepełnosprawnego.
- Pracodawcy prowadzący zakłady pracy chronionej otrzymują dofinansowanie w wysokości:
1. 130% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności
 2. 110% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności
 3. 50% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Natomiast pracodawcy zatrudniającemu co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i osiągnięciu wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości co najmniej 6% oraz pracodawcy zatrudniającemu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy do 25 pracowników przysługiwać będzie dofinansowanie w wysokości:

1. 70% powyższych kwot,
2. 90% powyższych kwot, w przypadku gdy dotyczyć ono będzie osób niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub epilepsję oraz pracowników niewidomych.

Od 1 czerwca 2004 r. kwoty dofinansowania dla zakładów pracy chronionej ustalone zgodnie z powyższymi podanymi wskaźnikami zwiększa się o 75% minimalnego wynagrodzenia w przypadku pracowników, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub epilepsję oraz pracowników niewidomych.

Przez najniższe wynagrodzenie użyte jako podstawę do wyliczenia kwoty należnego dofinansowania zgodnie z art.2 pkt 1 ustawy należy rozumieć minimalne wynagrodzenie za pracę obowiązujące w grudniu roku poprzedniego, ustalone na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz.1679). Zgodnie z art.26 a ust.6 ustawy Fundusz wypłaca miesięczne dofinansowanie w wysokości proporcjonalnej do wymiaru czasu pracy pracownika.

Ograniczenia dofinansowania

Miesięczne dofinansowanie nie obejmuje wynagrodzenia pracownika w części sfinansowanej ze środków publicznych (do 1 czerwca 2004 r. w części sfinansowanej przez Fundusz na podstawie innych przepisów ustawy). Oznacza to, iż pracodawca dokonując obliczenia kwoty należnego dofinansowania, powinien pomniejszyć wysokość dofinansowania, w przypadku gdy wynagrodzenie pracownika niepełnosprawnego zostało w części sfinansowane przez Fundusz na podstawie innych przepisów ustawy (np. na podstawie art.25 ustawy, mówiącego o finansowaniu przez Fundusz składek na ubezpieczenia społeczne pracownika niepełnosprawnego lub na podstawie art.26 ust. pkt 3 ustawy – w brzmieniu obowiązującym do 31 stycznia 2003 r. – mówiącego o zwrocie kosztów wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego przez okres 18 miesięcy).

Kwota dofinansowania obliczona zgodnie z zasadami wskazanymi powyżej nie powinna przekroczyć kwoty wynagrodzenia osiąganego przez pracownika niepełnosprawnego. W przypadku gdy kwota dofinansowania przekracza wysokość wynagrodzenia osiąganego przez pracownika niepełnosprawnego kwotę dofinansowania należnego stanowić będzie:

1. w przypadku pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej – kwota dofinansowania obliczona zgodnie z zasadami wskazanymi powyżej, przy czym różnicę pomiędzy tak ustaloną kwotą a kwotą wynagrodzenia osiąganego pracodawca przekazuje na zakładowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych, z przeznaczeniem na indywidualny program rehabilitacji pracowników niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładzie pracy chronionej, o którym mowa w art.33 ust.3 pkt 4) ustawy;

2. w przypadku pozostałych pracodawców – kwota miesięcznego wynagrodzenia wypłaconego pracownikowi niepełnosprawnemu.

Ponadto kwota dofinansowania może ulec obniżeniu na skutek zatrudnienia jednego pracownika niepełnosprawnego u dwóch lub więcej pracodawców, w wymiarze czasu pracy przekraczającym ogółem pełny wymiar czasu pracy. Ponieważ zgodnie z art.26 b ust.3 ustawy w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna jest zatrudniona w wymiarze czasu pracy przekraczającym ogółem pełny wymiar czasu pracy, miesięczne dofinansowanie przyznaje się na tę osobę w wysokości nieprzekraczającej kwoty miesięcznego dofinansowania przyznanego na osobę zatrudnioną w pełnym wymiarze czasu pracy. W powyższej sytuacji dofinansowanie przyznane zostanie w pierwszej kolejności pracodawcy, który pierwszy zatrudnił tę osobę.

Rejestracja

Pracodawcy ubiegający się o dofinansowanie przed złożeniem pierwszych dokumentów będą musieli zarejestrować się w Funduszu, aby otrzymać identyfikator oraz hasło dostępu do systemu informatycznego. Należy zaznaczyć, że System Obsługi Dofinansowań jest systemem odrębnym od istniejącego w Funduszu systemu e-pfron, służącego do przekazywania dokumentów w zakresie obowiązkowych wpłat na Fundusz.

W celu rejestracji pracodawca będzie zobowiązany przesłać do Funduszu formularz zgłoszeniowy zawierający:

1. dane o pracodawcy, w tym:
2. pełną i skróconą nazwę pracodawcy
3. numery: REGON, NIP i PKD
4. adres pracodawcy wraz z siedmiocyfrowym kodem stosownie do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia, stosowania i udostępniania krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju oraz związanych z tym obowiązków organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego
5. adres do korespondencji
6. imię, nazwisko, numery telefonu i faxu oraz adres poczty elektronicznej osoby odpowiedzialnej za kontakty z Funduszem.
7. aktualne zaświadczenia lub inne dokumenty potwierdzające dane, o których mowa w pkt 1, wystawione nie wcześniej niż na 6 miesięcy przed dniem przesłania tych danych.
8. upoważnienie osoby przysyłającej dane, o których mowa w pkt 1, oraz zaświadczeń lub dokumentów do występowania w imieniu pracodawcy.

Dokumenty, o których mowa powyżej mogą zostać przez pracodawcę przesłane do właściwego terenowo oddziału PFRON lub złożone bezpośrednio w Oddziale. W przypadku gdy pracodawca złoży dokumenty bezpośrednio w Oddziale otrzyma on identyfikator oraz hasło dostępu do systemu. Ponieważ termin składania pierwszych informacji upływa

14 lutego, 2004 r., dlatego też dokumenty rejestracyjne pracodawcy powinni złożyć do 14 stycznia 2004 r.

Terminy składania dokumentów.

Zgodnie z art.26 c ust.1 ustawy pracodawca składa Zarządowi Funduszu:

1. miesięczne informacje o wynagrodzeniach, zatrudnieniu i stopniach niepełnosprawności pracowników niepełnosprawnych, z uwzględnieniem pracowników, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub epilepsję oraz pracowników niewidomych – w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego informacja dotyczy,
2. wniosek o wypłatę miesięcznego dofinansowania za dwa miesiące – w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącach, których wniosek dotyczy, przez transmisję danych w formie dokumentu elektronicznego oraz pobiera drogą elektroniczną potwierdzenie wysłanej informacji lub wniosku.

Ww. przepis zobowiązuje pracodawców ubiegających się o dofinansowanie do składania co miesiąc informacji o wynagrodzeniach, zatrudnieniu i stopniach niepełnosprawności pracowników niepełnosprawnych w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego informacja dotyczy oraz co dwa miesiące wniosku o wypłatę miesięcznego dofinansowania za dwa miesiące w terminie do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącach, których wniosek dotyczy.

Tryb uzgadniania salda

Zgodnie z art.26 c ust.3 ustawy Fundusz w terminie 7 dni od dnia złożenia wniosku przez pracodawcę przekazuje pracodawcy informację o saldzie przysługującego pracodawcy dofinansowania.

W przypadku gdy wyliczona przez Fundusz kwota dofinansowania będzie równa kwocie zawartej we wniosku pracodawcy, Fundusz w terminie 7 dni poinformuje pracodawcę o uzgodnieniu salda, a następnie w terminie 7 dni od dnia przekazania pracodawcy ww. informacji przekaże kwotę należnego dofinansowania na rachunek bankowy pracodawcy.

Zasady składania dokumentów

Dokumenty w formie elektronicznej składane będą przez pracodawców za pomocą programu informatycznego udostępnionego przez Fundusz. W celu złożenia dokumentów pracodawca otrzyma od Funduszu, poprzez Internet, certyfikat umożliwiający podpisywanie dokumentów. Dokumenty niuwerzytelnione podpisem elektronicznym nie będą przyjmowane przez Fundusz.

Ponieważ dofinansowanie do wynagrodzeń obejmuje okresy dwumiesięczne (styczeń-luty, marzec-kwiecień, itd.) pracodawca uprawniony do dofinansowania za jeden miesiąc składał będzie wniosek za dany okres sprawozdawczy, tj. dwa miesiące, wpisując kwotę dofinansowania za miesiąc, w którym przysługuje mu dofinansowanie.

Dokumenty złożone przez pracodawców podlegają będą sprawdzeniu przez Fundusz pod względem formalnym, merytorycznym i rachunkowym. W przypadku złożenia prawidłowo wypełnionych dokumentów pracodawca będzie mógł odebrać potwierdzenie złożenia dokumentów, również poprzez Internet. W przypadku, gdy dokumenty zawierać będą nieprawidłowości, Fundusz wezwie pracodawcę do ich usunięcia w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania.

Pracodawcy mają możliwość korygowania złożonych informacji lub wniosków poprzez złożenie dokumentów korygujących

Postępowanie w sprawie przywrócenia terminów

Zgodnie z przepisem art.26 c ust.1 p.1 i 2 informacje miesięczne oraz wnioski o wypłatę dofinansowania pracodawcy składają do 20 dnia miesiąca następującego po miesiącu (lub miesiącach), którego informacja (lub wniosek) dotyczy. Wnioski pracodawców dotyczące przywrócenia terminu ustawowego rozpatrywane są przez Fundusz poprzez wydanie decyzji, od której przysługuje odwołanie do Ministra Polityki Społecznej.

Terminy składania korekt oraz potwierdzanie salda

Rozporządzenie ustanawia 7-dniowe terminy do wyjaśnienia niezgodności w złożonych przez pracodawców informacjach i wnioskach oraz do potwierdzenia salda przysługującego dofinansowania w przypadku, gdy wysokość dofinansowania ustalona przez Fundusz różni się od kwoty wnioskowanej przez pracodawcę.

Procedura rejestracji i certyfikacji pracodawcy, który będzie się ubiegał o dofinansowanie do wynagrodzenia zatrudnionych u niego osób niepełnosprawnych (z art. 26a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych)

Zgodnie z § 8 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 30 grudnia 2003 r. w sprawie dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych (zwanego dalej rozporządzeniem) ustala się niniejszą procedurę obowiązującą przy rejestracji i certyfikacji pracodawców.

Założenia ogólne:

Obsługą rejestracji i certyfikacji zajmują się Oddziały PFRON. Przekazywanie dokumentów w celu rejestracji i certyfikacji odbywa się poprzez ich bezpośrednie (osobiste lub przez przedstawiciela pracodawcy) dostarczenie do Oddziału PFRON; przesłanie za pośrednictwem poczty (z pobraniem pokwitowania nadania).

Wykaz i zawartość dokumentów niezbędnych do zarejestrowania pracodawcy jako beneficjenta PFRON, który będzie korzystał z dofinansowania do wynagrodzeń pracowników:

1. Formularz zgłoszeniowy (wzór w załączeniu) zawierający zgodnie z § 8 punkt 1 rozporządzenia:
 - a) nazwę dokumentu – „Formularz zgłoszeniowy”;
 - b) numer w rejestrze PFRON (dotyczy pracodawców posiadających numer w rejestrze PFRON);
 - c) numer identyfikacyjny pracodawcy REGON;
 - d) numer identyfikacji podatkowej pracodawcy (NIP);
 - e) numer PKD;
 - f) pełną nazwę pracodawcy;
 - g) skróconą nazwę pracodawcy;
 - h) adres pracodawcy zawierający:
 - siedmiocyfrowy kod, stosownie do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia, stosowania i udostępniania krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju oraz związanych z tym obowiązków organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 157, poz. 1031 z późn. zm.);
 - województwo; miejscowość; kod pocztowy; pocztę; ulicę; numer domu; numer lokalu;
 - i) adres do korespondencji (jeżeli jest inny niż adres podany wyżej);
 - j) dodatkowe informacje o pracodawcy:
 - forma prawna; forma własności; – wielkość pracodawcy;
 - k) informację o typie pracodawcy (jeden z trzech typów):
 - pracodawca zatrudniający mniej niż 25 pracowników;
 - pracodawca zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy – osiągający wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości co najmniej 6%; zakład pracy chronionej;
 - l) Informację dotyczącą statusu zakładu pracy chronionej (wypełniają pracodawcy posiadający status zakładu pracy chronionej), w tym:
 - podstawę uzyskania statusu (decyzja Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych lub decyzja wojewody);
 - rodzaj decyzji (przyznająca status lub stwierdzająca utratę statusu ZPCh);
 - datę wydania decyzji;
 - znak decyzji;
 - datę uzyskania statusu;
 - m) imię, nazwisko, numery telefonu i faxu oraz adres poczty elektronicznej osoby odpowiedzialnej za kontakty z Funduszem (kontakty dotyczące wyjaśniania wszelkich rozbieżności i wątpliwości związanych z dofinansowaniami);
 - n) rachunek bankowy pracodawcy, na który będzie przekazywane miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych:
 - nazwa banku i pełny numer rachunku bankowego;

Załączniki

1. aktualny odpis z właściwego rejestru albo aktualne zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, jeżeli odrębne przepisy wymagają wpisu do rejestru lub zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej;
2. zaświadczenie z Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej o numerze identyfikacyjnym REGON;
3. decyzja Naczelnika Urzędu Skarbowego o nadaniu numeru identyfikacji podatkowej NIP;
4. decyzja wojewody lub Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych o przyznaniu statusu zakładu pracy chronionej (dotyczy tylko zakładów pracy chronionej);
5. upoważnienie pracodawcy dla osoby, która w jego imieniu będzie podpisywała i przysyłała dane do Funduszu

Obowiązujące terminy

Wymieniony wyżej formularz wraz z załącznikami pracodawca ma obowiązek złożyć w Oddziale PFRON w terminie do 30 dni przed dniem przekazania pierwszej informacji o dofinansowaniu, tzn., jeżeli pierwszą informację o dofinansowaniu (INF-D wraz z INF-D-P) pracodawca będzie składał w PFRON w terminie do 20 lutego, formularz zgłoszeniowy wraz z załącznikami jest zobowiązany złożyć w Oddziale PFRON w terminie do 20 stycznia. Po przekazaniu danych i zaświadczeń lub dokumentów oraz upoważnienia, o których mowa w § 8 ust. 1 rozporządzenia, jednak nie później niż na 14 dni przed złożeniem informacji (INF-D i INF-D-P) po raz pierwszy, pracodawca odbiera od Funduszu identyfikator oraz hasło dostępu do programu informatycznego.

Procedura rejestracji i certyfikacji

Pracodawca, który ma uprawnienia do ubiegania się o dofinansowania do wynagrodzeń zatrudnionych osób niepełnosprawnych powinien zgłosić się do właściwego dla niego terytorialnie Oddziału PFRON wraz z wymienionymi wyżej dokumentami. Pracownik Oddziału PFRON sprawdza dokumenty przyniesione przez pracodawcę i podejmuje decyzję o wstępnym zarejestrowaniu go w systemie SOD.

Pracodawca dokonuje wyboru sposobu wymiany dokumentów z PFRON. Może to być sposób elektroniczny lub papierowy.

Dodatkowe obowiązki pracodawców

1. Pracodawcy otrzymujący dofinansowanie zobowiązani są po zakończeniu każdego roku kalendarzowego rozliczyć się z Funduszem z otrzymanych kwot dofinansowania. Rozliczenia dokonywać będzie się według ustalonego wzoru, które zostało określone rozporządzeniem.
2. Warto zwrócić uwagę, że dofinansowania do wynagrodzeń pracodawców realizowane będą ze środków pochodzących z dotacji celowej z budżetu państwa, w konsekwencji czego w zakresie wypłaconych dofinansowań znajdują zastosowanie niektóre przepisy ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych. W szczególności należy mieć na

uwadze przepis art.93 ust.4 mówiący, że wykorzystanie dotacji niezgodnie z przeznaczeniem wyklucza prawo do ubiegania się o dotację przez kolejne trzy lata.

Rozliczenie roczne

Kto jest zobowiązany do dokonania rozliczenia (zakres podmiotowy).

Obowiązek rozliczenia pomocy publicznej uzyskanej na podstawie art. 26 a ustawy (dofinansowania do wynagrodzeń) wynika bezpośrednio z przepisu art.26 c ust.5 ustawy, który stanowi, że pracodawca dokonuje rozliczenia miesięcznego dofinansowania za okres roczny w terminie do 15 lutego roku następnego. Powołany przepis posiada charakter ogólny, tzn. odnosi się do wszystkich pracodawców, którzy wypełniają jego dyspozycję, a więc uzyskali dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych za dany rok. Rozliczenie dotyczy wszystkich pracodawców bez względu na formę prawną oraz rodzaj prowadzonej działalności. Tak więc uzyskane dofinansowania rozliczyć powinni zarówno przedsiębiorcy (w tym zakłady pracy chronionej oraz pracodawcy nie prowadzący zakładów pracy chronionej, tzw. rynek otwarty) jak i pracodawcy, którzy nie są przedsiębiorcami (np. Powiatowe Urzędy Pracy czy Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie).

Obowiązek dokonania rozliczenia po akcesji

Akcesja Polski do Unii Europejskiej oraz dostosowanie prawa polskiego do przepisów unijnych spowodowała, że zmianie uległ charakter rozliczenia` rocznego dla pracodawców będących przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Mianowicie dla przedsiębiorców, dofinansowanie, do którego nabyli prawo po 1 maja 2004 r. przestało być „należnym dofinansowaniem”, a stało się zaliczką, którą należy rozliczyć zgodnie z unijnymi zasadami dotyczącymi pomocy państwa w zakresie wspierania zatrudniania osób niepełnosprawnych, które stanowią, iż pomoc publiczna na zatrudnianie osób niepełnosprawnych może być udzielana jako rekompensata podwyższonych kosztów wynikających z zatrudniania tych osób.

Sposób i termin dokonania rozliczenia

Rozliczenia rocznego należy dokonać na formularzach, których wzór określony został w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2004 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych /Dz.U. Nr 283, poz.2835/. Terminem dokonania rozliczenia rocznego za 2004 r. jest 15 luty 2005 r. Przez dokonanie rozliczenia rocznego należy rozumieć złożenie dokumentów w sprawie rozliczenia rocznego (INF-D-Kz i INF-D-R) oraz wpłacenie do organu udzielającego pomocy kwoty zwrotu dofinansowania, w przypadku gdy rozliczenie wykaże konieczność dokonania takiego zwrotu.

Ustalenie wartości pomocy publicznej podlegającej rozliczeniu rocznemu

Kwota pomocy publicznej

Zgodnie z rozporządzeniem pomocowym przepisy rozporządzenia stosuje się do pomocy udzielonej na podstawie art. 25 ust. 2-3a i art. 26 a ust.1-5 w związku z art. 15, art. 17, art. 19, art. 20 ust. 1 i art. 26 d ust.1 ustawy. A zatem dla celów rozliczenia rocznego przedsiębiorca wykazuje następującą pomoc:

- 1) składki na ubezpieczenia społeczne pracowników niepełnosprawnych sfinansowane przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub budżet państwa
- 2) dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych.

Jaki okres sprawozdawczy podlega rozliczeniu rocznemu?

Rozliczenie roczne obejmuje pomoc publiczną uzyskaną przez pracodawcę w całym roku, tj. w okresie od stycznia do grudnia. Natomiast przepisy rozporządzenia pomocowego znajdują zastosowanie jedynie do pomocy uzyskanej po 1 maja 2004 r. Zgodnie z przepisami o pomocy publicznej przez dzień uzyskania przez pracodawcę pomocy należy rozumieć dzień, w którym podmiot ubiegający się o pomoc publiczną nabył prawo do otrzymania tej pomocy.

Pułapy pomocy publicznej.

Jak ustalić maksymalną wielkość pomocy?

Wielkość ta określona została w § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia pomocowego i wynosi:

- 130% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności
- 110% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności
- 50% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności
- 100% kwoty odpowiadającej składce należnej od pracownika na ubezpieczenie emerytalne i chorobowe oraz składce należnej od pracodawcy na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe od wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego.

W przypadku osób niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub epilepsję oraz niewidomych, maksymalną wielkość pomocy, zwiększa się o 75% najniższego wynagrodzenia.

Kwota maksymalnej wielkości pomocy nie jest uzależniona od wymiaru czasu pracy pracownika niepełnosprawnego oraz wyliczana jest jednakowo dla zakładów pracy chronionej oraz rynku otwartego.

Jak ustalić koszty płacy pracownika niepełnosprawnego?

Koszty płacy w przeciwieństwie do maksymalnej wielkości pomocy stanowią wartość rzeczywistą (realną) oznaczającą faktyczny koszt poniesiony przez pracodawcę. Przez koszty pła-

cy zgodnie z przepisami unijnymi należy rozumieć wynagrodzenie pracownika (zawierające składki na ubezpieczenia społeczne należne od pracownika) oraz składki na ubezpieczenia społeczne należne od pracodawcy. Do kosztów płacy nie zalicza się kosztów pochodnych od wynagrodzenia, np. obowiązkowych składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych czy PFRON.

Podwyższone koszty zatrudniania osób niepełnosprawnych

Przez podwyższone koszty zatrudniania osób niepełnosprawnych należy rozumieć koszty wynikające z zatrudnienia osób niepełnosprawnych, które są kosztami dodatkowymi względem kosztów, które przedsiębiorca poniósłby, jeżeli zatrudniałby pracowników niebędących osobami niepełnosprawnymi przez każdy okres, przez który pracownik lub pracownicy niepełnosprawni są w rzeczywistości zatrudniani (§3 ust.2 rozporządzenia pomocowego). Innymi słowy, koszty te stanowią różnicę pomiędzy kosztami pracy osoby niepełnosprawnej a kosztami pracy osoby pełnosprawnej. Katalog kosztów stanowiących rzeczywiste podwyższone koszty zatrudniania osób niepełnosprawnych został określony przepisem § 3 ust.2 i 3 rozporządzenia pomocowego (poszczególne koszty wymienione zostały w objaśnieniach do formularza INF-D-Kz).

Obliczanie podwyższonych kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych

Przepis § 6 ust.2 p.1-11 rozporządzenia pomocowego wskazuje zasady, które należy stosować przy wyliczaniu podwyższonych kosztów. Jednak sposób lub metoda obliczania podwyższonych kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych nie są jednoznacznie określone obowiązującymi przepisami. Ponieważ prawo nie narzuca określonej metody liczenia podwyższonych kosztów, dlatego też pracodawcy mogą stosować własne metody. Istotne jest, aby metoda wybrana przez pracodawcę była zgodna z rozporządzeniem pomocowym. Ponadto pracodawca powinien stosować jednolitą metodę wobec wszystkich pracowników niepełnosprawnych.

Ryczałt

W przypadku, gdy pracodawca nie zdecyduje się na rozliczanie rzeczywistych podwyższonych kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych może skorzystać z ryczałtu. Wysokość ryczałtu uzależniona jest od stopnia niepełnosprawności pracownika niepełnosprawnego oraz faktu, czy pracownik jest osobą, u której stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, epilepsję bądź też jest osobą niewidomą. Wysokość ryczałtu nie jest uzależniona od wymiaru czasu pracy pracownika niepełnosprawnego. Zgodnie z rozporządzeniem pomocowym kwoty ryczałtu wynoszą:

Stopień znaczny	Stopień umiarkowany	Stopień lekki
90% mw*	70% mw*	40% mw*

* mw – minimalne wynagrodzenie

W przypadku osób, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, epilepsję bądź też osób niewidomych kwoty przedstawione w tabeli zwiększa się o 55% minimalnego wynagrodzenia.

Ponadto do kwoty ryczałtu zalicza się 100% kwot odpowiadającym składkom na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w art.25 ust.3 ustawy o rehabilitacji (...), tj. kwot składek na ubezpieczenia społeczne finansowanych przez PFRON lub budżet państwa.

W przypadku pracodawców niebędących zakładami pracy chronionej kwoty ryczałtu wynoszą 70% kwot przedstawionych w tabeli lub 90% kwot przedstawionych w tabeli powiększonych o 55% minimalnego wynagrodzenia w przypadku osób, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, epilepsję bądź też osób niewidomych. Podobnie jak w zakładach pracy chronionej do kwoty ryczałtu należy doliczyć 100% kwot odpowiadających składkom na ubezpieczenia społeczne finansowanych przez PFRON lub budżet państwa (art.25 ust.2 i 3a ustawy o rehabilitacji).

Warunkiem skorzystania z ryczałtu jest złożenie oświadczenia o wyborze tej formy do organu udzielającego pomocy w terminie do 20 lutego roku, za który pracodawca będzie dokonywał rozliczenia. Tak więc pracodawcy, którzy zamierzają skorzystać z ryczałtowej formy rozliczenia dofinansowań za 2006 r. powinni złożyć oświadczenia o wyborze tej formy rozliczenia do 20 lutego 2006 r. Wzór oświadczenia można znaleźć na stronach internetowych Funduszu pod adresem www.pfron.org.pl w module dotyczącym SOD.

Podstawowe zasady dotyczące rozliczenia rocznego

- 1) Rozliczenie roczne dotyczy wszystkich pracodawców, którzy uzyskali pomoc publiczną w formie dofinansowania do wynagrodzeń lub sfinansowania składek na ubezpieczenia społeczne (zarówno przez PFRON jak i budżet państwa) za okres sprawozdawczy (okres od stycznia do grudnia 2004 r.).
- 2) Zapisy rozporządzenia pomocowego stosuje się do pracodawców, którzy uzyskali pomoc:
 - a. Wyłącznie na podstawie art.25 ust.2, 3 lub 3a ustawy (sfinansowanie składek na ubezpieczenia społeczne),
 - b. Wyłącznie na podstawie art.26 a ustawy (dofinansowania do wynagrodzeń),
 - c. Zarówno na podstawie art.25 ust.2, 3 lub 3a ustawy (sfinansowanie składek na ubezpieczenia społeczne), jak i art.26 a ustawy (dofinansowania do wynagrodzeń)
- 3) Okresem, do którego należy stosować przepisy rozporządzenia pomocowego jest okres, za który po raz pierwszy w 2004 r. wypłacono wynagrodzenie, do którego pracodawca uzyskał ww. pomoc. Zgodnie z przepisami o pomocy publicznej przez dzień uzyskania pomocy należy rozumieć dzień, w którym pracodawca nabył prawo do otrzymania tej pomocy. W przypadku dofinansowań do wynagrodzeń lub finansowania składek na ubezpieczenia społeczne (zarówno przez PFRON jak i budżet państwa) dniem nabycia prawa do pomocy jest dzień złożenia informacji miesięcznej (INF-D) – dla dofinansowań, lub dzień złożenia deklaracji (DRA) – dla składek.

- 4) Rozliczenia pomocy dokonuje się według zasady memoriałowej, tj. za okres, którego pomoc dotyczy.
- 5) Ponieważ ww. pomoc posiada charakter ściśle zindywidualizowany pracodawca ustala za okres sprawozdawczy niezbędne dane w odniesieniu do poszczególnych pracowników, do wynagrodzenia których uzyskano pomoc poakcesyjną. Oznacza to, iż pracodawca rozlicza każdego pracownika niepełnosprawnego za okres sprawozdawczy oddzielnie, a następnie do formularzy dotyczących rozliczenia rocznego (INF-D-Kz oraz INF-D-R) wpisuje wartości stanowiące sumy poszczególnych rozliczeń.

Składki na ubezpieczenie społeczne (refundacja części składek ZUS)

Kto może skorzystać z dofinansowania składek?

Finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne dotyczy zarówno zakładów pracy chronionej, jak i pracodawców prowadzących działalność na otwartym rynku. W przypadku tych drugich z finansowania skorzystać mogą pracodawcy zatrudniający co najmniej 25 pracowników i osiągający wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości co najmniej 6% oraz pracodawcy zatrudniający mniej niż 25 pracowników, bez względu na wysokość osiąganego wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Stan zatrudnienia ustala się w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, przy czym przez osoby zatrudnione rozumie się pracowników oraz osoby wykonujące pracę nakładczą. Do liczby zatrudnionych nie wlicza się osób (jeśli nie są to osoby niepełnosprawne), które:

- zatrudnione są na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego
- przebywają na urlopach wychowawczych
- nie świadczą pracy w związku z odbywaniem służby wojskowej albo służby zastępczej
- są uczestnikami Ochotniczych Hufców Pracy
- nie świadczą pracy w związku z uzyskaniem świadczenia rehabilitacyjnego
- przebywają na urlopach bezpłatnych, których obowiązek udzielenia określają odrębne ustawy.

Oznacza to, iż pracodawca może ww. osoby wliczać do stanu zatrudnienia, jeśli są to osoby niepełnosprawne, dzięki czemu łatwiej może uzyskać wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6%.

Wysokość dofinansowania do składek

Wysokość oraz rodzaj składek, które mogą zostać sfinansowane uzależniona jest od typu pracodawcy oraz stopnia niepełnosprawności zatrudnionego pracownika. W przypadku pracodawcy zatrudniającego mniej niż 25 pracowników wysokość sfinansowanych składek obejmuje: w stosunku do zatrudnionych osób niepełnosprawnych, zaliczonych do znacznego lub do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności:

- część wynagrodzenia odpowiadającą składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenie emerytalne (finansuje Fundusz),

- część kosztów osobowych pracodawcy, odpowiadającą należnej składce na ubezpieczenie emerytalne od pracodawcy (finansuje budżet).

W przypadku pracodawcy zatrudniającego co najmniej 25 pracowników i osiągającemu wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych 6% wysokość sfinansowanych przez Fundusz składek obejmuje w stosunku do zatrudnionych osób niepełnosprawnych:

- zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności - część wynagrodzenia odpowiadającą należnej od pracownika składce na ubezpieczenie emerytalne oraz część kosztów osobowych pracodawcy odpowiadającą należnej od pracodawcy składce na ubezpieczenie emerytalne,
- zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności - część kosztów osobowych pracodawcy odpowiadającą należnej składce na ubezpieczenie wypadkowe.

Sposób finansowania

Finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne stanowi najprostszą formę uzyskania pomocy na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. W celu jej uzyskania pracodawca zaznacza odpowiedni kod w deklaracji rozliczeniowej składanej do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS DRA) oraz wpisuje kwoty ubezpieczenia osób niepełnosprawnych finansowane przez PFRON lub budżet państwa, a wykazane środki pozostają w zakładzie - pracodawca nie odprowadza ich do ZUS-u.

Pomniejszenia dofinansowania z tytułu refundacji składek na ubezpieczenia społeczne

Rodzaj i wysokość składek refundowanych przez PFRON Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zostały określone w art. 25 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123 poz. 776 z późn. zmianami). Zgodnie z art. 26b ust. 4 te same ustawy „miesięczne dofinansowanie nie obejmuje wynagrodzenia pracownika w części finansowanej przez Fundusz na podstawie innych przepisów ustawy”. W związku z powyższym kwoty dofinansowania wyliczonego zgodnie z art. 26a - 26c ustawy należy pomniejszyć o kwoty refinansowane przez Fundusz Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych należne od zatrudnionych pracowników niepełnosprawnych.

Zwrot kosztów szkolenia pracowników niepełnosprawnych

Szkolenie osób niepełnosprawnych może być organizowane przez pracodawcę.

Na wniosek pracodawcy poniesione przez niego koszty szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych mogą być zrefundowane ze środków Funduszu do wysokości 75 %, nie więcej jednak niż do wysokości dwukrotnego przeciętnego wynagrodzenia na jedną osobę, jeżeli po zakończeniu szkolenia będą zatrudnione, zgodnie z kierunkiem szkolenia, na innych stanowiskach pracy przez okres co najmniej 24 miesięcy.

Zwrotu kosztów, o których mowa w ust. 2, dokonuje starosta na warunkach i w wysokości określonych w umowie zawartej z pracodawcą. Zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przez pracodawcę przed datą podpisania umowy.

Jeżeli z przyczyn dotyczących pracodawcy, o którym mowa w ust. 2, osoba niepełnosprawna po zakończeniu szkolenia nie będzie zatrudniona zgodnie z kierunkiem szkolenia lub będzie zatrudniona przez okres krótszy niż 24 miesiące, pracodawca zwraca do Funduszu środki pobrane na szkolenie tej osoby wraz z odsetkami należnymi od dnia, w którym pracodawca przestał spełniać warunki określone w ust. 2”.

Zwrot kosztów zatrudnienia asystenta niepełnosprawnego pracownika

Ustawa o rehabilitacji (art. 26d) daje też pracodawcy osób niepełnosprawnych możliwość otrzymania zwrotu miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika, który zajmowałby się pomaganiem niepełnosprawnemu w pracy, w zakresie czynności: ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez niepełnosprawnego na stanowisku pracy. Można uznać, że jest to polski odpowiednik asystenta występującego w prawodawstwie europejskim. Jednak pomoc zatrudnionemu niepełnosprawnemu nie może być wyłącznym zajęciem takiego pracownika – ustawodawca wyznacza limit godzin pracy przeznaczonych wyłącznie na pomoc na poziomie odpowiadającym 20% liczby godzin pracy takiego pracownika w miesiącu. Np. jeśli „pracownik pomagający” pracuje 160 godzin miesięcznie to może przeznaczyć na pomoc niepełnosprawnemu 32 godziny swego czasu.

Warunki, na jakich następuje zwrot kosztów wynagrodzenia asystenta, reguluje Rozporządzenie MPS z dn. 15 września 2004 r. w sprawie zwrotu kosztów przystosowania stanowisk pracy, adaptacji pomieszczeń i urządzeń do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu (Dz. U. z 2004 r., Nr 215, poz. 2186).

źródło: www.pfron.org.pl z dnia 18.11.2006 r.

3.2 Aktualne programy PFRON**3.2.1 Osoby niepełnosprawne w służbie publicznej**

Adresatami programu są:

- 1) jednostki organizacyjne instytucji uczestniczących w programie zamieszczone w wykazie, o którym mowa w rozdziale VIII ust. 2 programu oraz
- 2) jednostki samorządu terytorialnego, które zatrudnią przez okres co najmniej 42 miesięcy osoby z orzeczoną znaczną lub umiarkowaną stopniem niepełnosprawności (lub orzeczeniem równoważnym) – bezrobotne lub poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu, posiadające skierowanie do pracy z powiatowego urzędu pracy.

Pomoc w ramach programu udzielana jest w formie:

- 1) dofinansowania lub refundacji kosztów wyposażenia nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, odpowiednio do ich potrzeb i możliwości
- 2) dofinansowania lub refundacji kosztów szkoleń osób niepełnosprawnych zatrudnionych na nowych miejscach pracy
- 3) refundacji kosztów wynagrodzeń oraz składek należnych od pracodawcy na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzeń osób niepełnosprawnych zatrudnionych na nowych miejscach pracy, za 18 miesięcy, z możliwością wypłaty zaliczki na wypłatę wynagrodzeń oraz składek należnych od pracodawcy za miesiąc grudzień.
- 4) Wypłata refundacji następuje co drugi miesiąc w okresie 36 miesięcy od dnia zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na nowym miejscu pracy.
- 5) Maksymalna wysokość pomocy finansowej nie może przekroczyć kwoty:
 - w przypadku kosztów, o których mowa w pkt 1-15.000 zł na każde wyposażone nowe miejsce pracy,
 - w przypadku kosztów, o których mowa w pkt 2-1.250 zł za każdą przeszkoloną osobę niepełnosprawną,
 - w przypadku kosztów, o których mowa w pkt 3-2.5-krotności najniższego wynagrodzenia za każdą zatrudnioną, w danym miesiącu, osobę niepełnosprawną – z dodatkowymi zastrzeżeniami (patrz: procedury programu)

Wnioski należy składać:

- 1) w przypadku jednostek organizacyjnych instytucji uczestniczących w programie – w terminach określonych w porozumieniach, o których mowa w rozdziale II ust. 4 procedur,
- 2) w przypadku jednostek samorządu terytorialnego – w terminie do 31 marca każdego roku realizacji programu.

Program realizowany na terenie całego kraju do odwołania.

3.2.2 Program ograniczania skutków niepełnosprawności

Adresatami programu są:

- 1) jednostki samorządu terytorialnego,
- 2) stowarzyszenia oraz fundacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych (tworzone na podstawie odrębnych przepisów), w tym prowadzące działalność pożytku publicznego, które:
 - a) posiadają statutowy zapis o działalności rehabilitacyjnej na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - b) prowadzą co najmniej 5 lat działalność wymienioną w lit. a), licząc od daty złożenia wystąpienia,
 - c) dysponują profesjonalną kadrą do wykonania powierzonych im zadań,
 - d) identyfikują i szybko reagują na potrzeby osób niepełnosprawnych.

Adresat programu, realizuje działania ukierunkowane na ograniczanie skutków niepełnosprawności i proces reorientacji zawodowej beneficjentów pomocy, zgodny z ich aktualnymi możliwościami. Działania te będą realizowane na podstawie zindywidualizowanego programu aktywnej rehabilitacji beneficjenta pomocy.

Beneficjentami pomocy są osoby niepełnosprawne:

- 1) które utraciły sprawność organizmu, są w okresie diagnozowania możliwości oraz potrzeb i jeszcze nie posiadają orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności,
- 2) posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności.

Formy pomocy

W ramach zadań przewiduje się w szczególności:

- 1) jak najwcześniejszą interwencję poprzez aktywną rekrutację beneficjentów pomocy oraz diagnozowanie potrzeb związanych z ich rehabilitacją zawodową i społeczną,
- 2) ustalanie i wdrażanie indywidualnych programów aktywnej rehabilitacji beneficjentów pomocy,
- 3) prowadzenie szkoleń beneficjentów pomocy w zakresie samoobsługi, łącznie z nauką bezpiecznego poruszania się, komunikacji i czynności życia codziennego przy użyciu, w razie potrzeby, urządzeń pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego, w zależności od rodzaju niepełnosprawności beneficjentów pomocy,
- 4) nieodpłatne udostępnianie beneficjentom pomocy urządzeń pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego, w zależności od rodzaju niepełnosprawności beneficjentów pomocy, dla których samodzielności i funkcjonalności oraz rehabilitacji są one niezbędne, w tym wózków inwalidzkich lub innych przedmiotów ortopedycznych w okresie poprzedzającym zaopatrzenie przyznawane na podstawie odrębnych przepisów,
- 5) właściwy dobór i dopasowanie udostępnianych urządzeń pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego, stosownie do potrzeb i możliwości beneficjenta pomocy,

- 6) konserwowanie, naprawy oraz serwis urządzeń pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego, udostępnianych beneficjentom pomocy,
- 7) udzielanie nieodpłatnych porad beneficjentom pomocy, członkom ich rodzin i opiekunom, bezpośrednio zaangażowanym w proces rehabilitacji zawodowej i społecznej beneficjentów pomocy, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących:
 - a) bezpiecznego poruszania się przy pomocy udostępnianego sprzętu rehabilitacyjnego,
 - b) zwiększenia aktywności życiowej, samodzielności i zaradności osobistej beneficjentów pomocy,
 - c) łagodzenia stresu spowodowanego niepełnosprawnością,
 - d) podnoszenia umiejętności sprawowania opieki nad beneficjentem pomocy,
- 8) prowadzenie szkolenia personelu w zakresie właściwej realizacji zadania objętego dofinansowaniem ze środków PFRON w ramach programu,
- 9) prowadzenie grupowych lub indywidualnych szkoleń beneficjentów pomocy, które:
 - a) mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania,
 - b) rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem, w szczególności osób z uszkodzeniami słuchu,
 - c) ogólnie usprawniają zaburzone funkcje organizmu i ograniczają deficyty rozwojowe,
- 10) prowadzenie bazy danych beneficjentów pomocy.

Wnioski należy składać:

Wnioski o dofinansowanie w 2006 roku realizacji projektów objętych Porozumieniem o współpracy, przyjmowane były do 15 stycznia 2006 roku.

Kwota środków finansowych na realizację programu ustalana jest corocznie w planie finansowym PFRON. Pomoc finansowa w ramach programu udzielana będzie do czasu wyczerpania środków przewidzianych na jego realizację w planie finansowym PFRON.

Program realizowany jest na obszarze całego kraju

3.2.3 PARTNER 2006 – wsparcie projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe

Adresatami programu są organizacje pozarządowe. Warunkiem uczestnictwa w programie jest udokumentowanie prowadzenia działalności na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat oraz posiadanie lub gwarancja uzyskania wkładu własnego.

Pomoc finansowa w ramach programu może być przyznana na realizację projektów dotyczących następujących obszarów wsparcia:

- 1) prowadzenie rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w różnych typach placówek;
- 2) prowadzenie rehabilitacji dorosłych osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek;
- 3) organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów i innych form wsparcia dla osób niepełnosprawnych – aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby;

- 4) organizowanie i prowadzenie szkoleń oraz warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych ukierunkowanych na:
 - a) proces integracji osób niepełnosprawnych w najbliższym środowisku i społeczności lokalnej,
 - b) zwiększenie aktywności życiowej i zaradności osobistej oraz niezależności ekonomicznej osób niepełnosprawnych,
 - c) podnoszenie umiejętności pracy z osobami niepełnosprawnymi, w tym sprawowania nad nimi opieki i udzielania pomocy w procesie ich rehabilitacji;
- 5) prowadzenie pomocy psychologicznej dla osób, które stały się niepełnosprawne;
- 6) prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które:
 - a) mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych,
 - b) rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem osób z uszkodzeniami słuchu i mowy,
 - c) ogólnie usprawniają zaburzone funkcje organizmu i ograniczają deficyty rozwojowe osób z upośledzeniem umysłowym;
- 7) zakup, szkolenie i utrzymanie psów przewodników dla osób niewidomych;
- 8) organizowanie i prowadzenie szkoleń dla tłumaczy języka migowego;
- 9) gromadzenie i upowszechnianie informacji na temat dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznych dla osób niepełnosprawnych o różnych rodzajach niepełnosprawności;
- 10) promowanie wyrobów produkowanych w zakładach o podwyższonej koncentracji zatrudnienia osób niepełnosprawnych (osoby niepełnosprawne stanowią co najmniej 50% ogółu zatrudnionych), z uwzględnieniem działań wspierających:
 - a) wystawy,
 - b) targi;
- 11) promowanie osiągnięć zawodowych i społecznych osób niepełnosprawnych, w szczególności w formie konkursów, plebiscytów, wystaw, festiwali, itp.;
- 12) organizowanie imprez o zasięgu ponadlokalnym dla osób niepełnosprawnych;
- 13) uczestnictwo osób niepełnosprawnych w imprezach kulturalnych i sportowych organizowanych dla tych osób poza granicami kraju;
- 14) prowadzenie poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla osób niepełnosprawnych, zgodnie z odrębnymi przepisami;
- 15) prowadzenie kampanii informacyjnej wśród osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej, w szczególności zamieszkalej na terenach wiejskich i słabo zurbanizowanych, mającej na celu poinformowanie o możliwościach zatrudnienia lub szkolenia oraz w zależności od potrzeb udzielanie pomocy w przygotowaniu do aktywnego poszukiwania pracy;
- 16) opracowywanie i/lub wydawanie kierowanych do osób niepełnosprawnych:

- a) wydawnictw ciągłych – periodycznych lub nieregularnych,
- b) wydawnictw zwartych (informatorów, poradników, materiałów instruktażowych);
- 17) opracowywanie i/lub wydawanie, kierowanych do osób niepełnosprawnych:
 - a) książek naukowych lub popularnonaukowych,
 - b) literatury pięknej, publikowanych drukiem powiększonym lub pismem Braille’a, albo wydawanych na kasecie, płycie CD, dyskiecie lub w Internecie;
- 18) opracowywanie i/lub wydawanie publikacji dotyczących problematyki wynikającej z niepełnosprawności.

Wnioski należy składać:

Moduł A – dofinansowanie projektów dotyczących działań realizowanych w trybie wieloletnim – wnioski o zawarcie porozumienia składane były do dnia 30 listopada 2005 roku. Wnioski o dofinansowanie realizacji projektów w ramach modułu A programu składane są w terminie do dnia 30 listopada roku poprzedzającego rok, którego wniosek ten dotyczy. Wnioski dotyczące projektów realizowanych w 2006 roku składane były łącznie z wnioskiem o zawarcie porozumienia.

Moduł B – dofinansowanie projektów dotyczących działań jednorazowych. Wnioski o dofinansowanie realizacji projektu w ramach modułu B programu składane są w trybie ciągłym, jednakże nie później niż 3 miesiące przed rozpoczęciem realizacji projektu. Program realizowany będzie od daty zatwierdzenia programu przez Radę Nadzorczą PFRON do dnia 31 grudnia 2007 roku

3.2.4 Program wyrównywania różnic między regionami

Beneficjentami programu mogą być dla:

- 1) obszaru A (wypożyczenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny) – podmioty, które utworzyły i prowadzą obiekty służące rehabilitacji:
 - a) fundacje i stowarzyszenia, posiadające statutowy zapis o działalności rehabilitacyjnej na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - b) jednostki samorządu terytorialnego,
 - c) państwowe uczelnie medyczne,
 - d) zakłady opieki zdrowotnej,
- 2) obszaru B (likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej lub placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania) – podmioty, które utworzyły i prowadzą zakłady opieki zdrowotnej lub placówki edukacyjne,
- 3) obszaru C (wypożyczenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych odpowiednio do ich potrzeb i możliwości) – pracodawcy, którzy przez okres co najmniej 36 miesięcy zatrudnią osoby niepełnosprawne bezrobotne lub poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu, skierowane do pracy przez powiatowy urząd pracy,

- 4) obszaru D (likwidacja barier transportowych) – fundacje, stowarzyszenia lub inne organizacje społeczne, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych oraz gminy i powiaty,
- 6) obszaru F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej) – jednostki samorządu terytorialnego oraz fundacje lub organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Pomoc regionalna w ramach:

- 1) obszaru A – na wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny,
- 2) obszaru B – na likwidację barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania,
- 3) obszaru C – dla pracodawców, w tym podmiotów prowadzących działalność gospodarczą z chronionego i otwartego rynku pracy, na wyposażenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych odpowiednio do ich potrzeb i możliwości,
- 4) obszaru D – na likwidację barier transportowych,
- 6) obszaru F – na utworzenie warsztatów terapii zajęciowej.

Wnioski należy składać:

Projektodawca składa wniosek do jednostki samorządu terytorialnego właściwej dla miejsca realizacji projektu. Gdy projektodawcą jest jednostka samorządu terytorialnego, wniosek składany jest również do właściwego terytorialnie dla ich siedziby Oddziału PFRON.

Wnioski o dofinansowanie wraz z opisami projektów należy składać w terminie do 31 marca każdego roku realizacji programu. Program realizowany jest na terenie podregionów spełniających warunki zawarte w rozdziale V ust. 2 programu.

Program realizowany jest do dnia 31 grudnia 2008 roku.

3.2.5 EDUKACJA – program pomocy w dostępie do nauki dzieci i młodzieży niepełnosprawnych

Beneficjentami pomocy w ramach programu mogą być:

jednostki samorządu gminnego i powiatowego prowadzące specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, zwane dalej „placówkami specjalnymi” albo inne podmioty prowadzące placówki specjalne.

Formy pomocy

Środki programu przeznaczane są na dofinansowanie przygotowanych przez organy prowadzące placówki specjalne projektów, w ramach których realizowane będą cele operacyjne programu oraz które przyczynią się do realizacji celu strategicznego programu.

Wysokość środków PFRON nie może przekroczyć:

- 1) w obszarze A – 3000 zł na każdego niepełnosprawnego ucznia/wychowanka placówki specjalnej,
- 2) w obszarze B – 90% kosztów kwalifikowanych projektu, jednak nie więcej niż 5000 zł na każdego niepełnosprawnego ucznia/wychowanka placówki specjalnej,
- 3) w obszarze C – 90% kosztów kwalifikowanych projektu, jednak nie więcej niż 200 000 zł,
- 4) w obszarze D – 90% kosztów kwalifikowanych projektu, jednak nie więcej niż 100 000 zł na zakup mikrobusu i 200 000 zł na zakup autobusu.

Wnioski należy składać:

Wnioskodawca składa wniosek o dofinansowanie projektu (projektów) do Oddziału PFRON właściwego terytorialnie dla miejsca realizacji projektu (projektów).

W przypadku, gdy Wnioskodawcą jest inny niż jednostka samorządu terytorialnego podmiot prowadzący placówkę specjalną, wniosek o dofinansowanie projektu (projektów) składany jest do Oddziału PFRON za pośrednictwem jednostek samorządu terytorialnego dotujących daną placówkę specjalną.

Wnioski o dofinansowanie wraz z opisami projektów należy składać w terminie do 15 lutego każdego roku realizacji programu.

Program realizowany jest na terenie całego kraju, od daty podjęcia stosownej uchwały przez Radę Nadzorczą PFRON o zatwierdzeniu programu, do dnia 31 grudnia 2008 roku.

3.2.6 STUDENT – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych

Adresatami programu są osoby z orzeczonym znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (lub orzeczeniem równoważnym), które są:

- 1) studentami studiów pierwszego stopnia lub studentami studiów drugiego stopnia albo studentami jednolitych studiów magisterskich – prowadzonych przez szkoły wyższe,
- 2) posiadaczami dyplomu ukończenia studiów wyższych, kształcącymi się na studiach podyplomowych prowadzonych przez szkoły wyższe lub przez inne jednostki uprawnione do prowadzenia tych studiów na podstawie odrębnych przepisów,
- 3) uczestnikami studiów doktoranckich prowadzonych przez szkoły wyższe lub przez inne jednostki uprawnione do prowadzenia tych studiów na podstawie odrębnych przepisów,
- 4) słuchaczami kolegów pracowników służb społecznych, kolegów nauczycielskich lub nauczycielskich kolegów języków obcych,
- 5) uczniami szkół policealnych,
- 6) studentami uczelni zagranicznych,
- 7) studentami odbywającymi staż zawodowy za granicą w ramach programów Unii Europejskiej, pobierającymi naukę w systemie stacjonarnym lub systemie niestacjonarnym.

Dofinansowanie może obejmować w szczególności następujące koszty:

- 1) opłaty za naukę, z tym że w przypadku studentów, o których mowa w rozdziale II pkt 1 programu, studiujących równocześnie na kilku kierunkach studiów, dofinansowanie może obejmować sumę opłat za naukę na poszczególnych kierunkach,
- 2) zakwaterowania (w przypadku nauki poza miejscem stałego zamieszkania),
- 3) dojazdów,
- 4) uczestnictwa w zajęciach mających na celu podniesienie sprawności fizycznej lub psychicznej,
- 5) zakupu przedmiotów ułatwiających lub umożliwiających naukę, w tym komputerowych programów edukacyjnych,
- 6) wyjazdów organizowanych w ramach zajęć szkolnych,

W przypadku osób będących beneficjentami programów Unii Europejskiej, studiujących w Polsce lub zagranicą lub odbywających staż za granicą, może być dofinansowany, w ramach programu, również wkład własny, wymagany zasadami programów Unii Europejskiej.

Wyklucza się możliwość dofinansowywania w ramach programu kosztów zakupu sprzętu komputerowego. Łączna wysokość dofinansowania udzielonego jednemu wnioskodawcy nie może przekroczyć w jednym półroczu pięciokrotności najniższego wynagrodzenia. Wysokość udzielonego dofinansowania, uzależniona jest od sytuacji majątkowej wnioskodawcy, stopnia niepełnosprawności, wysokości opłaty za naukę. Sposób wyliczania wysokości dofinansowania określają procedury realizacji programu.

Wnioski należy składać:

Wnioski składane są w Oddziałach PFRON właściwych terytorialnie dla siedziby placówki, w której rozpoczyna lub kontynuuje naukę wnioskodawca lub dla siedziby zamiejscowej jednostki organizacyjnej tej placówki (podstawowa jednostka organizacyjna, filia lub zamiejscowy ośrodek dydaktyczny). Wnioskodawcy, będący studentami uczelni zagranicznych, składają wnioski o przyznanie dofinansowania w Oddziale Mazowieckim PFRON. Wnioski składa się w terminie od 1 do 28 lutego każdego roku realizacji programu oraz od 10 września do 10 października każdego roku realizacji programu.

Program będzie realizowany na terenie całego kraju, przez okres 6 lat, od dnia 1 stycznia 2002 roku.

3.2.7 JUNIOR- program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych w ramach Programu PIERWSZA PRACA

Beneficjentami pomocy są osoby niepełnosprawne z orzeczoną znaczną, umiarkowaną lub lekką stopniem niepełnosprawności w wieku do 25 lub w przypadku osób, które ukończyły szkołę wyższą – do 27 roku życia, skierowane na staż przez powiatowy urząd pracy zgodnie z warunkami określonymi w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji

zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.), zwane dla potrzeb programu „absolwentami”.

Formy pomocy

Dla osób niepełnosprawnych – dofinansowanie w wysokości:

- a) 50% najniższego wynagrodzenia – dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- b) 40% najniższego wynagrodzenia – dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- c) 30% najniższego wynagrodzenia – dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności,

Dla doradcy zawodowego – premia za wykonywanie dodatkowych czynności, określonych w rozdziale VI ust. 5 niniejszego programu, w wysokości do 10% najniższego wynagrodzenia (za każdego stażystę objętego opieką), na zasadach określonych w umowie zawartej z PFRON.

Dla pracodawcy uczestniczącego w programie – z wyłączeniem pracodawców prowadzących ZAZ – premia z tytułu odbycia stażu przez absolwenta, w wysokości stanowiącej iloczyn liczby miesięcy odbytego stażu i kwoty stanowiącej do 20% najniższego wynagrodzenia, obowiązującego w dniu 1 stycznia roku, w którym rozpoczęto staż, jeśli stażysta jest osobą o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo absolwentem szkoły specjalnej, natomiast do 10% najniższego wynagrodzenia, jeśli stażysta jest osobą o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Wnioski składane są przez powiaty we właściwych terytorialnie Oddziałach terenowych PFRON do dnia 30 listopada roku poprzedzającego rok realizacji zadania.

3.2.8 Komputer dla Homera 2003 – program pomocy w zakupie sprzętu elektronicznego oraz oprogramowania umożliwiającego rehabilitację zawodową i społeczną osób niewidomych i niedowidzących

Adresatami programu są:

- pełnoletnie osoby w wieku aktywności zawodowej, niepełnosprawne z powodu dysfunkcji narządu wzroku, posiadające ważne orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie równoważne, z zastrzeżeniem postanowień rozdziału IV ust.6,
- dzieci i młodzież w wieku do lat 18 niepełnosprawne z powodu dysfunkcji narządu wzroku, posiadające aktualne orzeczenie o zaliczeniu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności lub aktualne orzeczenie o niepełnosprawności.

Jeżeli treść ww. dokumentów wymienionych nie wskazuje na przyczynę orzeczenia o niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, dokumentem potwierdzającym ro-

dziej schorzenia będącego przyczyną niepełnosprawności jest zaświadczenie wydane przez lekarza prowadzącego.

W ramach programu udzielane będzie dofinansowanie:

- 1) zakupu podstawowego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie,
- 2) zakupu specjalistycznego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie,
- 3) zakupu specjalistycznych elektronicznych urządzeń brajlowskich oraz poszczególnych elementów służących ich uzasadnionej rozbudowie,
- 4) zakupu urządzeń lektorskich.
2. W ramach programu finansowane będą szkolenia komputerowe w zakresie podstawowej obsługi nabytego w ramach programu sprzętu i oprogramowania.
3. Maksymalna kwota udzielonego dofinansowania, o którym mowa w ust. 1, zależy od wysokości dochodów brutto przypadających na jednego członka rodziny w gospodarstwie domowym wnioskodawcy i jest wyznaczana dla każdego wnioskodawcy zgodnie z algorytmem zawartym w procedurze realizacji programu, przy czym wielokrotność najniższego wynagrodzenia za pracę wyznaczająca maksymalne dofinansowanie, jakie można przyznać w ramach programu wynosi:
 - 1) dla podstawowego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie – 10,
 - 2) dla specjalistycznego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie – 20,
 - 3) dla specjalistycznych elektronicznych urządzeń brajlowskich oraz poszczególnych elementów służących ich uzasadnionej rozbudowie – 40,
 - 4) dla urządzeń lektorskich – 14.
4. Ze środków programu finansowane mogą być następujące koszty realizacji zadania, o którym mowa w ust. 2: koszt szkolenia oraz koszt zakwaterowania i wyżywienia osoby szkolonej.
5. Łączny koszt szkolenia oraz zakwaterowania i wyżywienia osoby szkolonej nie może przekroczyć:
 - 1) w przypadku osoby niedowidzącej – kwoty 1.500,00 złotych,
 - 2) w przypadku osoby niewidomej – kwoty 1.900,00 złotych,
 - 3) w przypadku osoby głuchoniewidomej – kwoty 11.300,00 złotych.
6. W szczególności uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość przeprowadzenia szkolenia w domu uczestnika programu.
7. Do uzyskania dofinansowania, o którym mowa w ust. 1, niezbędny jest udział własny, który w zależności od rodzaju przedmiotu wynosi dla:
 - 1) podstawowego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie, w kwocie nie mniejszej niż 5% ceny jego zakupu,

- 2) specjalistycznego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie, w kwocie nie mniejszej niż 2% ceny jego zakupu,
- 3) specjalistycznych elektronicznych urządzeń brajlowskich oraz poszczególnych elementów służących ich uzasadnionej rozbudowie, w kwocie nie mniejszej niż 2% ceny ich zakupu,
- 4) urządzeń lektorskich, w kwocie nie mniejszej niż 7% ceny ich zakupu.

Wnioski należy składać:

w siedzibie Oddziału PFRON, właściwego terytorialnie dla miejsca zamieszkania Wnioskodawcy. W 2006 roku Zarząd PFRON ustalił termin od 1 marca do 25 kwietnia. Wnioski o dofinansowanie przyjmowane są zazwyczaj w I kwartale roku.

Program realizowany na terenie całego kraju od 2003 roku. Data zakończenia programu ustalona zostanie przez Radę Nadzorczą PFRON na podstawie odrębnej uchwały.

3.2.9 PEGAZ 2003 w module pomocy w aktywizowaniu osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier transportowych i w komunikowaniu się

Adresatami programu są osoby z orzeczoną znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (lub orzeczeniem równoważnym), które są:

- 1) studentami studiów pierwszego stopnia lub studentami studiów drugiego stopnia albo studentami jednolitych studiów magisterskich – prowadzonych przez szkoły wyższe,
- 2) posiadaczami dyplomu ukończenia studiów wyższych kształcącymi się na studiach podyplomowych prowadzonych przez szkoły wyższe lub przez inne jednostki uprawnione do prowadzenia tych studiów na podstawie odrębnych przepisów,
- 3) uczestnikami studiów doktoranckich prowadzonych przez szkoły wyższe lub przez inne jednostki uprawnione do prowadzenia tych studiów na podstawie odrębnych przepisów,
- 4) słuchaczami kolegiów pracowników służb społecznych, kolegiów nauczycielskich lub nauczycielskich kolegiów języków obcych,
- 5) uczniami szkół policealnych,
- 6) studentami uczelni zagranicznych,
- 7) studentami odbywającymi staż zawodowy za granicą w ramach programów Unii Europejskiej, pobierającymi naukę w systemie stacjonarnym lub systemie niestacjonarnym.

W ramach programu udzielane będzie dofinansowanie na:

- 1) zakup i montaż oprzyrządowania do samochodu,
- 2) zakup sprzętu komputerowego,
- 3) zakup wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.

- 1.2. Maksymalna kwota udzielonego dofinansowania zależy od wysokości dochodów brutto przypadających na jednego członka rodziny w gospodarstwie domowym wnioskodawcy i jest

wyznaczana dla każdego wnioskodawcy zgodnie z algorytmem zawartym w procedurze realizacji programu, przy czym wielokrotność najniższego wynagrodzenia za pracę wyznaczająca maksymalne dofinansowanie, jakie można przyznać w ramach programu wynosi:

- 1) dla oprzyrządowania samochodu – 7,
 - 2) dla sprzętu komputerowego, dla osób niepełnosprawnych, o których mowa w rozdziale I ust. 2 pkt 1 i pkt 2 – 20,
 - 3) dla wózków inwalidzkich o napędzie elektrycznym – 24,
 - 4) dla sprzętu komputerowego, dla osób niepełnosprawnych, o których mowa w rozdziale I ust. 2 pkt 3 – 5,
 - 5) dla sprzętu komputerowego, dla osób niepełnosprawnych, o których mowa w rozdziale I ust. 2 pkt 4 – 3.
3. Do uzyskania dofinansowania na zakup sprzętu komputerowego niezbędny jest udział własny w kwocie nie mniejszej niż 10% ceny zakupu tego sprzętu
 4. Do uzyskania dofinansowania na zakup wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym niezbędny jest udział własny w kwocie nie mniejszej niż 1% jego ceny zakupu.
 5. Oprzyrządowanie samochodu montowane fabrycznie jest dofinansowywane przez PFRON pod warunkiem zakupu samochodu nie starszego niż 3-letni.

Wnioski należy składać w siedzibie Oddziału PFRON, właściwego terytorialnie dla miejsca zamieszkania Wnioskodawcy.

W 2006 roku Zarząd PFRON ustalił termin od 15 marca do 15 maja na przyjmowanie przez Oddziały PFRON wniosków o dofinansowanie w ramach realizacji programu pod nazwą „Pegaz 2003” w module pomocy w aktywizowaniu osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier transportowych i w komunikowaniu się oraz w module pomocy w dofinansowaniu likwidacji barier transportowych osób niepełnosprawnych – uczestników warsztatów terapii zajęciowej. Wnioski o dofinansowanie przyjmowane są zazwyczaj w I kwartale roku. Pomoc finansowa w ramach modułu jest udzielana na terenie całego kraju.

3.2.10 PITAGORAS – program pomocy osobom z uszkodzeniem słuchu

Adresatami programu są uczelnie oraz instytucje kultury.

Uczestnikami programu mogą być:

- 1) osoby niesłyszące lub niedosłyszące, które posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, studiują lub uczą się na kursach przygotowawczych do egzaminów do szkół wyższych organizowanych przez uczelnie, oraz zgłaszają potrzebę korzystania z usług tłumacza migowego lub konieczność zastosowania urządzeń wspomagających,
- 2) osoby niedosłyszące, korzystające z dóbr kultury, w których decydującą rolę odgrywa przekaz słowny lub muzyczny.

W ramach programu przewiduje się:

- 1) finansowanie usług tłumacza migowego świadczącego usługi na rzecz uczestników programu,
- 2) dofinansowanie zakupu i montażu urządzeń wspomagających dla uczestników programu. Uczelnie mogą ubiegać się o dofinansowanie kosztów tłumacza migowego, świadczącego usługi niepełnosprawnym studentom oraz zakupu i montażu elektronicznych urządzeń wspomagających słyszenie. Instytucje kultury (filharmonie, teatry muzyczne, teatry dramatyczne, teatry lalkowe oraz muzyczne lub teatralne sale widowiskowe uczelni artystycznych, udostępniane publiczności przez państwowe uczelnie artystyczne) mogą ubiegać się o dofinansowanie zakupu i montażu elektronicznych urządzeń wspomagających słyszenie. Wnioski o dofinansowanie należy składać w siedzibie Oddziału PFRON, właściwego terytorialnie dla siedziby Wnioskodawcy, w terminie do 15 listopada każdego roku. Pomoc finansowa w ramach programu udzielana będzie do czasu wyczerpania środków przewidzianych na jego realizację w planie finansowym PFRON na terenie całego kraju.

źródło: www.pfron.org.pl z dnia 18.11.2006 r.

3.3 Gdzie szukać pracy

3.3.1 Biura pośrednictwa pracy

Publiczne

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

(posiada m.in. dostęp do banku ofert pracy z całej Europy EURES)
30-107 Kraków, pl. Na Stawach 1
tel. 012 422 98 92, 012 422 71 10, fax 012 422 97 85

Grodzki Urząd Pracy Kraków

Kraków, ul. Wąwozowa 34
tel. 012 644 36 99, 012 643 15 61, 012 644 61 60.

Stanowisko Pośrednictwa Pracy „GIEŁDA PRACY NON STOP”

Kraków, ul. Miśnienieńska 58
tel. 012 681 37 60, 012 681 38 20, fax 012 648 97 76

Stanowisko Pośrednictwa Pracy „NON- STOP-PRACA”

Kraków, ul. Montelupich 3
tel. 012 633 85 03, 012 633 85 55, fax 012 633 84 73

Stanowisko Pośrednictwa Pracy „NON STOP PRACA”

Kraków, Os. Centrum C 10
tel. 012 680 52 55, 012 680 52 56, fax 012 644 33 84

Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego

Kraków, al. Słowackiego 20
tel. 012 634 42 66, wew. 570 i 572

Niepubliczne – dla osób niepełnosprawnych

Centrum INTEGRACJA w Krakowie

31-109 Kraków, ul. Piłsudskiego 6 (w oficynie)
tel. 012 424 04 30, fax: 012 431 16 31
krakow@integracja.org
Czynne od 9 – 17.00, pon. – pt.

Fundacja na Rzecz Chorych na SM im. Bł. Anieli Salawy

31-133 Kraków, ul. Dunajewskiego 5
tel./fax 012 430 07 58
biuro@fundacja-sm.malopolska.pl
Czynne od 10 – 14.00, pon. – czw.

Polski Związek Niewidomych Okręg Małopolski

30-393 Kraków, ul. Dr J. Babińskiego 29 bl. 23/3
tel./fax. 012 262 53 14, 012 262 53 59
Czynne od 8 – 15.00, pon. – pt.

Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych Oddział Małopolski

31-153 Kraków, ul. Szlak 65
tel.: 012 294 50 95, fax 012 294 50 96
biuro@krakow.papon.pl
Czynne od 8 – 16.00, pon. – pt.

Biuro DiK – Doradztwo i kariera

31-537 Kraków, ul. Daszyńskiego 22
tel. 012 294 33 37, krakow@wrzos.org.pl
Czynne od 10.00 – 18.00
MOWIS Kraków – Nowa Huta, Osiedle Centrum „C” nr 10
tel./fax 012 642 21 56

3.3.2 Uczelniane biura karier

Akademia Pedagogiczna

Kraków, ul. Podchorążych 2, pok. 47
tel. 012 662 60 41, 012 662 60 40

Akademia Górniczo-Hutnicza – Centrum Karier

Kraków, ul. Budryka 3 (DS. Promyk)
tel. 012 617 37 62, fax 012 617 32 44
pon., wt., śr., pt. 8.00 – 16.00, czw. 8.00 – 19.00

Politechnika Krakowska – Biuro Karier

Kraków, ul. Warszawska 24
tel. 012 628 20 65, fax 012 628 29 11
dyżury: od pon. do pt. 9.00 – 15.30

Biuro Karier Uniwersytetu Jagiellońskiego

Kraków, ul. Czapskich 4, pok. 303
tel./fax 012 431 13 28
czynne codziennie w godz. 9.00 – 16.00
Biuro Karier Akademii Ekonomicznej ul. Rakowicka 27
tel. 012 293 54 97, fax. 293 53 52
czynne od pon. do pt. w godz. 9.00-17.00

Biuro Pośrednictwa Pracy Bratniak

(Fundacja Studentów i Absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego)
Kraków, al. 3 Maja 5, DS Żaczek pok. 37
tel. 012 632 75 50, fax 012 632 87 35
czynne od pon. do pt. w godz. 8.30 – 16.00.

Akademickie Biuro Karier Collegium Medicum UJ

Kraków, ul. Św. Anny 12, I piętro, pok. 29
tel. 012 422 04 11 wew. 358

Biuro Karier Akademii Wychowania Fizycznego

Kraków, al. Jana Pawła II 78, pawilon VI, pok. 205
tel. 012 683-10-47, 012 683 11 71

Biuro Karier Studenckich Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości

Kraków, ul. Armii Krajowej 4
tel. 012 638 52 72, fax 012 637 33 47
czynne od pon. do pt. w godz. 10.00-15.00

Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki w Krakowie

Kraków, ul. Św. Filipa 17
tel. 012 431 18 82

3.3.3 Akty prawne dotyczące zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a także szczegółowych zasad działania Rady Nadzorczej i szkolenia jej członków oraz wysokości ich wynagrodzenia za udział w posiedzeniach Rady. (Dz. U. z 10 kwietnia 1998 r., Nr 45, poz. 276 z późn. zm.)

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 22 maja 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania, oprocentowania, spłaty, rozkładania na raty i umarzania pożyczek dla osób niepełnosprawnych. (Dz. U. z 3 czerwca 1998 r., Nr 67, poz. 439 z późn. zm.)

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 27 lipca 1998 r. w sprawie organizacji i trybu działania Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz zasad uczestnictwa w jej pracach ekspertów i przedstawicieli organów, organizacji i instytucji, nie reprezentowanych w Radzie, a także wysokości wynagrodzenia członków Rady oraz ekspertów i innych osób niebędących członkami Rady za udział w posiedzeniach Rady. (Dz. U. z 4 sierpnia 1998 r., Nr 99, poz. 633)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 września 1998 r. w sprawie rodzajów schorzeń uzasadniających obniżenie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz sposobu jego obniżania. (Dz. U. z 30 września 1998 r., Nr 124, poz. 820 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad oraz trybu rozliczania składek na ubezpieczenie społeczne z uwzględnieniem dotacji Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i budżetu państwa. (Dz. U. z 31 grudnia 1998 r., Nr 164, poz. 1190 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 31 grudnia 1998 r. w sprawie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. (Dz. U. z 15 stycznia 1999 r., Nr 3, poz. 22 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 13 stycznia 1999 r. w sprawie zlecania przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych organizacjom pozarządowym oraz jednostkom samorządu terytorialnego zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej. (Dz. U. z 26 stycznia 1999 r., Nr 7, poz. 58)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 21 stycznia 2000 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej. (Dz. U. z 31 stycznia 2000 r., Nr 6, poz. 77 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 6 czerwca 2000 r. w sprawie sposobu tworzenia, działania i finansowania specjalistycznych ośrodków szkoleniowo-rehabilitacyjnych oraz trybu sprawowania nadzoru nad ich działalnością. (Dz. U. z 28 czerwca 2000 r., Nr 51, poz. 613)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia. (Dz. U. z 1 marca 2002 r., Nr 17, poz. 162)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. (Dz. U. z 1 lipca 2002 r., Nr 96, poz. 861 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 25 marca 2003 r. w sprawie organizacji oraz trybu działania wojewódzkich i powiatowych społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych. (Dz. U. z 14 kwietnia 2003 r., Nr 62, poz. 560)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym. (Dz. U. z 20 maja 2003 r., Nr 88, poz. 808)

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 22 maja 2003 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych. (Dz. U. z 2003 r., Nr 100, poz. 926)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 22 maja 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania zwolnień od pracy osobom o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym. (Dz. U. z 5 czerwca 2003 r., Nr 100, poz. 927)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 27 maja 2003 r. w sprawie określenia wzorów informacji przedstawianych przez prowadzącego zakład pracy chronionej lub zakład aktywności zawodowej oraz sposobu ich przedstawiania. (Dz. U. z 13 czerwca 2003 r., Nr 104, poz. 968)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 29 maja 2003 r. w sprawie określenia wzorów miesięcznych i rocznych informacji o zatrudnieniu, kształceniu lub o działalności na rzecz osób niepełnosprawnych. (Dz. U. z 13 czerwca 2003 r., Nr 104, poz. 969)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 6 czerwca 2003 r. w sprawie ustalenia wzorów deklaracji składanych Zarządowi Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez pracodawców zobowiązanych do wpłat na ten Fundusz. (Dz. U. z 17 czerwca 2003 r., Nr 105, poz. 989)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania przy udzielaniu zakładom pracy chronionej pomocy finansowej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. (Dz. U. z 17 lipca 2003 r., Nr 125, poz. 1161 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 2 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej i gospodarowania środkami Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. (Dz. U. z 7 sierpnia 2003 r., Nr 138, poz. 1315)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 22 maja 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. (Dz. U. z 2003 r., Nr 139, poz. 1328)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 29 sierpnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad obliczania i trybu przekazywania gminom dotacji celowej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. (Dz. U. z 22 września 2003 r. Nr 166 poz. 1616 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 30 grudnia 2003 r. w sprawie dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych. (Dz. U. z 31 grudnia 2003 r., Nr 232, poz. 2330 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 12 marca 2004 r. w sprawie trybu kontroli prowadzonej przez organy upoważnione do kontroli na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. (Dz. U. z 22 marca 2004 r., Nr 46, poz. 437)

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 22 marca 2004 r. w sprawie zasad i trybu sprawowania kontroli przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. (Dz. U. z 15 kwietnia 2004 r., Nr 63, poz. 586)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej. (Dz. U. z 15 kwietnia 2004 r., Nr 63, poz. 587)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 27 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy de minimis przedsiębiorcom prowadzącym zakłady pracy chronionej. (Dz. U. z 1 maja 2004 r., Nr 98, poz. 989)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 27 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy de minimis w formie jednorazowej pożyczki przedsiębiorcom prowadzącym zakłady pracy chronionej. (Dz. U. z 1 maja 2004 r., Nr 98, poz. 990)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 maja 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy na szkolenia pracowników niepełnosprawnych. (Dz. U. z 19 maja 2004 r., Nr 114, poz. 1193)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 maja 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy przedsiębiorcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne. (Dz. U. z 19 maja 2004 r., Nr 114, poz. 1194 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 maja 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy na prowadzenie działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne. (Dz. U. z 19 maja 2004 r., Nr 114, poz. 1192)
- Rozporządzenie Ministra Finansów z 7 lipca 2004 r. w sprawie wykazu opłat o charakterze sankcyjnym. (Dz. U. z 16 lipca 2004 r., Nr 161, poz. 1682)
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 6 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia zadań samorządu województwa, które mogą być dofinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. (Dz. U. z 27 sierpnia 2004 r., Nr 187, poz. 1940)
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 15 września 2004 r. w sprawie zwrotu kosztów przystosowania stanowisk pracy, adaptacji pomieszczeń i urządzeń do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu. (Dz. U. z 1 października 2004 r., Nr 215, poz. 2186)
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 28 października 2004 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis na szkolenia dla pracodawców zatrudniających lub zamierzających zatrudnić osoby niepełnosprawne, ich pracowników współpracujących z osobami niepełnosprawnymi oraz organizatorów pracy w przedsiębiorstwach. (Dz. U. z 4 listopada 2004 r., Nr 238, poz. 2398)
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych. (M.P. z 3 sierpnia 1997 r., Nr 50, poz. 475)

Wszystkie powyższe dokumenty można znaleźć na stronie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej www.mpips.gov.pl w zakładce Prawo/Obowiązujące Prawo/Osoby Niepełnosprawne lub na stronie sejmowej www.sejm.gov.pl

3.3.4 Wykaz zakładów pracy chronionej – spółdzielnie inwalidów (województwo małopolskie)

Lp.	Nazwa zakładu	Adres	tel.
1.	Bocheńska Sp-nia Inwalidów	32-700 Bochnia ul. Kiernika 6	014 612 23 24
2.	Cel Meblarska Sp-nia Inwalidów	38-300 Gorlice ul. 1 1 Listopada 53	018 353 63 81
3.	Chałupnik Sp-nia Inwalidów	31-106 Kraków ul. Wygoda 9	012 422 82 77
4.	Harnaś	34-400 Nowy Targ ul.Ochr.Pogranicza 8	018 266 59 91
5.	Hejnał Chem.	30-733 Kraków ul. Obrońców Modlina 5	012 653 22 26
6.	Hutnik	31-906 Kraków os. Wandy 21	012 644 24 67
7.	Karpaty	33-330 Grybów Biała Niżna 5	018 445 07 55
8.	Międzywojewódzka Handlowa Sp-nia Inwalidów, Biuro Ochrony Kobra -Sokół	31-553 Kraków ul. Fabryczna 17	012 411 49 98
9.	MUSI Spółdzielnia	30-507 Kraków ul. Celna 9	012 656 40 77
10.	Naprzód Sp-nia Inwalidów	31-058 Kraków ul. Stradom 12	012422 94 66
11.	Nowa Huta Elektro-tech. Sp-nia Inwalidów	31-810 Kraków os.Strusia 20	012 648 30 44
12.	Ochrona Mienia Podgórska Sp-nia Inwalidów	30-819 Kraków ul. Górników 13	012 658 47 54
13.	Pionier	34-100 Wadowice ul. Wałowa 7	033 823 37 22

14.	Pokój Chem Sp-nia Inwalidów	31-106 Kraków pl. Kossaka 5	012 422 14 50
15.	Poligraf „ Sp-nia Inwalidów	30-010 Kraków ul. Oboźna 29 b	012 633 27 03
16.	Poligraficzna Sp-nia Inwalidów	30-383 Kraków ul. Skośna 18	012 262 23 27
17.	Promień	30-020 Wieliczka ul. Sienkiewicza 13	012 278 20 05
18.	Sanel „ Krak.Sp-nia Niewidomych	30-1 29 Kraków ul.Bandkiego 19	012 637 29 44
19.	Simiech” Sp-nia Inwalidów	32-600 Oświęcim ul. Zakładowa 1	033 843 00 54
20.	Sp-nia Inw. Im. E.Dembowskiego	31-261 Kraków ul.Wybieckiego 5	012 633 37 34
21.	Tarnospin” Sp-nia Inwalidów	33-1 04 Tarnów ul. Okrężna 4a	014 626 97 51
22.	tel.emik”	32-500 Chrzanów ul. Chrzanowska 66	032 613 17 86
23.	Trud „ Sp-nia Inwalidów Głuchoniemych	30-605 Kraków ul. Gen. Bolesława Roi 6	012 266 02 14
24.	Usługowa Sp-nia Inwalidów	32-050 Skawina ul Torowa 33	012 276 21 48
25.	Winył”	30-198 Kraków ul.Zygmunta Starego 130	012 637 63 55
26.	Wista”	31-406 Kraków al. 29-Listopada 130	012 415 92 90
27.	Zawrat”	34-500 Zakopane Chyców Potok 8	018 206 84 68

3.3.5 Wykaz zakładów pracy chronionej (województwo małopolskie)

Lp.	Nazwa zakładu	Adres	tel.
1	ABM SA	ul. Gromadzka 46 30-719 Kraków	012 656 41 14
2	Ader Z. P. H., J.R.Gwóźdź	Włostowice 44 32-130 Koszyce	041 351 40 63
3	A i A Z. H. U. P. Sp. j	ul. Krakowska 83 d 34-120 Andrychów	033 870 21 34
4	AKW HARD PLASTIC	ul. Krakowska 249 32-080 Zabierzów	012 285 12 51
5	AMI Firma Handlowa	ul. Krakowska 8 34-600 Limanowa	018 337 17 11
6	ALTI Sp. j Leszek Gibała	ul. Łepkowskiego 26 31-476 Kraków	012 412 29 88
7	ANCO F.H. Sp. j	ul. Bociana 22 31-231 Kraków	012 415 00 30
8	ARVEX GROBELNY Sp. z o.o.	ul. Makuszyńskiego 4 30-969 Kraków	012 425 75 59
9	ASPEL SA	os. Sienkiewicza 33 32-080 Zabierzów	012 285 22 22
10	ASPEN Sp. z o.o.	ul. Bularnia 5 31-222 Kraków	012 420 04 00
11	ASTERIAS Sp. z o.o.	ul. Lwowska 184 33-100 Tarnów	014 626 95 75
12	AUTO – CENTER Sp. j	ul. Wodna 2 30-556 Kraków	012 425 54 36
13	AUTO – CENTRUM W&MB Marcin Bełtowski	Libertów 466 30-444 Kraków	012 264 94 94
14	Bardimex S. Bąk	ul. Fabryczna 4 34-100 Wadowice	033 873 86 60
15	BAUSTAL F. H. Sp. j	ul. Łowińskiego 2 31-752 Kraków	012 644 28 33

16	BORON Firma Sp. z o.o.	ul. Króla K. Wielkiego 56 32-300 Olkusz	032 261 61 13
17	Borys Drukarnia Offsetowa Sp. z o.o.	ul. Puszkarska 9a 30-644 Kraków	012 267 66 55
18	Bosman Sp. z o.o.	os. Centrum D1 31-932 Kraków	012 644 16 04
19	BROTHERS B Sp. j	ul. Lwowska 82 33-300 Nowy Sącz	018 441 30 00
20	BUGAJSKI F.P.H.	33-311 Wielogłowy 196	018 443 23 36
21	BUTELX F.P.H.U., B.G.Kula	Bogucin Duży 67 32-312 Jarosław	032 642 82 45
22	Centrum Kapitałowe SA	ul. Elektryczna 2 33-100 Tarnów	014 621 40 01
23	Complex J.Cabała	ul. Zagaje 2 32-300 Olkusz	032 641 13 33
24	CONTIMAX F. P. H., A. Cieślak	ul. Karosek 37 32-700 Bochnia	014 611 87 25
25	CONTROL – PROCESS 2 F. H. U. Sp. z o.o.	ul. Skrzyszowska 6 33-100 Tarnów	014 626 95 81
26	Cortex Chemicals W. Korzeniowski	ul. Czarna Droga 57 33-101 Tarnów	014 633 10 66
27	Crawtico Z. P. H., A.Krawczyk	32-447 Siepraw 744	012 274 60 69
28	CYNTIA Sp. z o.o.	ul. Brzask 30-381 Kraków	012 261 37 74
29	„DAN WAWEX” F. H. P. U. Sp. j	Siepraw 777 32-447 Siepraw	012 274 60 88
30	Delia P.P.H.U., K.Chomicka-Ciosk	ul.Rzemieślnicza 4a 30-704 Kraków	012 265 70 20
31	Delta-Graphix M.Dreszer	ul. Starodąbrowska 6 33-100 Tarnów	014 626 95 78
32	DERENI A. JAKUBAS Sp. j	ul. Centralna 51 31 -586 Kraków	012 686 14 96

Gdzie szukać pracy

33	Diamsil Z. P. U. H. Sp. z o.o.	Osieczany 106 32-400 Myślenice	012 272 02 80
34	Dom Korkowy Sp. j	ul. Balicka 255 30-198 Kraków	012 638 00 60
35	DUKAT P.P.H.U. Sp. j	ul. 20-Straconych 5 32-300 Olkusz	032 643 09 49
36	Dukat-Styl-Studio F.P.H.U. A.Bujak	ul. Sikorka 71 32-300 Olkusz	032 643 09 45
37	EDEN SPRINGS Sp. z o.o.	os. Czatkowice 254 32-065 Krzeszowice	012 258 88 00
38	Electra W. Zelewski	ul. Bronowicka 117 31-121 Kraków	012 636 64 71
39	„ELEKTROPLAST” Sp. z o.o.	32-431 Stróża 556 k/Myślenic	012 373 31 69
40	ELMARK Z-d H.U. M. Słowikowski	ul. Mościckiego 203 33-100 Tarnów	014 622 28 39
41	ELMONTEL P.U.P.H. Sp. z o.o.	ul. Osiecka 4 32-300 Olkusz	032 643 20 77
42	ELPE Elektroprodukt Sp. z o.o.	ul. Christo Botewa 34 30-798 Kraków	012 653 51 10
43	„ELSTA” Z-d Urządzeń Elektr. J. Stankiewicz	ul. Janińska 32 32-800 Wieliczka	012 288 08 02
44	ES SYSTEM K Sp. z o.o.	ul. Wrzosowa 10 32-340 Wolbrom	032 644 10 00
45	EUROOKNA II Sp. z o.o.	Opatkowice 147 32-100 Proszowice	012 386 10 94
46	Fa. Langsteiner	ul. Białoprdnicka 16 31-221 Kraków	012 292 31 26
47	Fideltronik Z. Fidelus	ul. Krakowska 568 34-120 Zembrzyce	033 874 98 00
48	FIGARETTI P.P.H. W.Obidowicz	os. Szkolne 18 31-977 Kraków	012 644 75 11
49	FILEX P.P.H., K.Filek	Klecza Dolna 18a 34-124 Klecza Górna	033 872 22 44

Gdzie szukać pracy

50	Frajda 2 F.H. Sp. j	ul. Jana Pawła II nr 12 31-571 Kraków	012 656 03 83
51	FRED SA	ul. Sikorskiego 5 33-100 Tarnów	014 622 00 18
52	GFT-GOLDFRUCT Sp. z o.o.	ul. Mrozowa 31 a 31-752 Kraków	012 425 80 94
53	GRAFKARTON Drukarnia Sp. j	ul. Berka Joselewicza 26 31-031 Kraków	012 421 27 21
54	Gremi G.Hajdarowicz	Karniowice 23 320082 Bolechowice	012 632 24 23
55	GUBAD Wzornictwo Prod. Handel Sp. z o.o.	ul. Cegielskiego 5 32-400 Myślenice	012 274 17 77
56	Gwarant Firma Prawnicza s.c.	ul. Jagielly 24 32-600 Oświęcim	033 844 20 95
57	HATRON-ELECTRONIC	ul. Radzikowskiego 51 31-305 Kraków	012 636 00 33
58	HEMAG H. Guziak, Sp. j	ul. Konecznego 8 31-216 Kraków	012 416 36 11
59	„hoko” Zakład Produkcji Gumowej	ul.Nad Drwiną 10/F5 30-741 Kraków	012 653 55 30
60	Hurtownia Artykułów Motoryzacyjnych Sp. z o.o.	ul. Makuszyńskiego 24 31-752 Kraków	012 683 88 00
61	HUTNIK-USŁUGI Sp. z o.o.	ul. Kościuszki 111 32-650 Kęty	033 844 66 47
62	IB Sp. z o.o.	ul. Miłośników Podhala 1 34-425 Biały Dunajec	018 266 28 31
63	„Iglokrak” Regionalne Przeds. Przemysłu Chłodniczego Sp. z o.o.	ul. Dekerta 47 30-703 Kraków	012 656 35 97
64	IKER Sp. z o.o.	ul. Magazynowa 1 33-300 Nowy Sącz	018 442 85 22
65	IMA P.H.P.U. Sp. j	ul.Tarnowska 40 34-600 Limanowa	018 337 61 51
66	INEX Z. P.H.U. Sp. j	Klecza Dolna 148 34-124 Klecza Górna	033 823 34 02

Gdzie szukać pracy

67	Inkom Z. Bartosiewicz	ul. Wojtarowicza 32 33-100 Tarnów	014 627 61 73
68	Janda W.P.P.U.H. J.Duda	Łostówka 271 34-730 Mszana Dolna	018 331 02 42
69	Juco Producent Narzędzi Sp. z o.o.	ul. Wolności 21 32-440 Sułkowice	012 273 20 30
70	Kanita P.P.H.U. Mebli Tapicerowanych W. Mucha	ul. Wiejska 18 32-300 Olkusz	012 643 41 67
71	„Kartonex” Sp. z o.o.	ul. Batorego 24 34-120 Andrychów	033 842 84 20
72	KENTPOL Żywiecki Kryształ Sp. z o.o.	ul. Fabryczna 8 32-650 Kęty	033 845 31 81
73	KFS P.W. Sp. z o.o.	ul. Makuszyńskiego 24 31-752 Kraków	012 683 88 00
74	KLICH i KLICH Sp. j	Sieniczo ul. Orzechówka 25 32-300 Olkusz	032 645 42 60
75	Kolmar Firma M. Kolasa	Tomice 417 34-100 Wadowice	033 873 72 34
76	Kontrakt 1 P.U.P.H. Sp. z o.o.	ul. Spółdzielcza 6 32-300 Olkusz	032 645 21 44
77	KRYSTAŁ Firma P. H. U. J. i R. Plata	33-386 Podegrodzie 210	018 445 94 99
78	Lewil-Iglokrak Przeds. Przem. Spożyw. Sp. z o.o.	ul. Półanki 78 30-740 Kraków	012 653 20 25
79	Locum Sp. z o.o.	ul. Sucharskiego 7 33-200 Dąbrowa Tarnowska	014 642 55 75
80	LUPA P.H.P.U. K. Lupa	ul. Całkowa 7 33-300 Nowy Sącz	018 547 46 91
81	Magda Zakład Produkcji Jogurtu J. Kubit	ul. Zakopiańska 35 a 34-424 Szaflary	018 275 47 69
82	„MALBOX” Export-Import P.P.U.H. Z. Solecki	Osiek 212 a 32-300 Olkusz	032 642 70 42
83	Manex Sp. z o.o.	al. J. Słowackiego 39 31-159 Kraków	012 633 49 31

Gdzie szukać pracy

84	MARCOM Sp. z o.o.	ul. Przemysłowa 27 A 33-100 Tarnów	014 629 80 64
85	MARK P. H. U. Sp. z o.o.	ul. Mickiewicza 31 32-800 Brzesko	014 686 40 55
86	Marlibo F.H.P.U. M.J. Czekaj	ul. Górka 19 Hutki 32-329 Bolesław	032 295 58 92
87	Maro F.T.H., R. Chłosta	Olewin 50a 32-300 Olkusz	032 641 25 01
88	Meda P.P.H. J. Bujak	Maszkienice 153 32-828 Biadoliny Szlacheckie	014 626 13 88
89	Mercator Medical SA	ul. Modrzejewskiej 30 31-327 Kraków	012 636 34 44
90	Mercator Poligrafia SA	ul. Konarskiego 24/20, 30-049 Kraków	012 636 31 33
91	MG Sp. z o.o.	ul. Wyki 3 31-223 Kraków	012 412 98 70
92	Micros Sp. j	ul. Godlewskiego 38 30-198 Kraków	012 636 95 66
93	M-LINE COLLECTION B. Madej	ul. Błokowa 3 31-752 Kraków	012 643 08 84
94	MISTAR F.H. St. Miczek	ul. Krakowska 118 33-100 Tarnów	014 621 49 23
95	Modern-Bud P.U.H. sp. Z o. o.	ul. Zabłocie 7 30-701 Kraków	012 656 24 05
96	MULTIPRESS Drukarnia Sp. z o.o.	ul. Ślusarska 8 30-701 Kraków	012 423 65 00
97	MULTISERVICE Sp. z o.o.	ul. Płk. Dąbka 15 30-732 Kraków	012 261 08 18
98	MUSTER Sp. z o.o.	Aleja 3 Maja 9 30-062 Kraków	012 831 90 11
99	Nel P.P.H. Sp. j	ul. Zakopiańska 68 30-418 Kraków	012 268 14 65
100	NEW MEN F.P.H. J. Gałczyński	ul. Przewóz 2 30-716 Kraków	012 656 08 74

Gdzie szukać pracy

101	OGNIOCHRON Wytwórnia Sprzętu Pożarniczego SA	ul. Krakowska 83 c 34-120 Andrychów	033 875 10 70
102	OKTAN P.H.U. Sp. z o.o.	ul. Krakowska 11 A 33-100 Tarnów	014 621 95 17
103	Omeko J. Dworzański	ul. Zawila 65d 30-390 Kraków	012 262 01 01
104	Opakolor Sp. z o.o.	ul. Płk. Dąbka 17 30-832 Kraków	012 413 07 49
105	Pack-Plus Sp. z o.o.	ul. Mickiewicza 27 34-100 Wadowice	033 823 39 33
106	Page F.U.H.P.	ul. Płocka 79 32-543 Myślachowice	032 613 73 73
107	PERFE Spółka z o.o.	ul. Księcia Józefa 52 a 30-206 Kraków	012 427 14 39
108	PERFEKCJA Agencja Ochrony Osób i Mienia Sp. z o.o.	ul. Krakowska 11 A 33-100 Tarnów	014 621 52 57
109	Petpol P.P.H. Sp. z o.o.	ul. Węgierska 146 a 33-300 Nowy Sącz	018 444 42 68
110	PETRYS & PETRYS G. P. H. Sp. j	ul. J. Piłsudskiego 3 32-050 Skawina	012 276 47 67
111	Piekarnia-Cukiernia F.Skarżyński	os. Na Stoku 34 a 31-706 Kraków	012 645 48 29
112	Polamo Sp. j	ul. Zmujdzka 18 31-217 Kraków	012 656 44 52
113	Polmark Z. P.H. M. Rzepka	33-150 Wola Rzędzińska 589 c	014 679 25 89
114	POŁUDNIE II P.U. Sp. z o.o.	ul. Łokietka 98/104 31-504 Kraków	012 415 61 63
115	Pop-90 F.P.H.U W. Poproch	Zabawa 127 32-020 Wieliczka	012 288 24 88
116	Primar-B Sp. j	ul. Kobierzyńska 108 30-382 Kraków	012 269 00 96
117	Prodimet PZG Z-d Szkol. Prod. Sp. z o.o.	32-432 Pcim 1	012 274 80 53

Gdzie szukać pracy

118	PROFIT Budek & Budek Sp. j	ul. Poniatowskiego 24 32-700 Bochnia	014 615 31 63
119	Prof-Us P.U.H. Spółdzielnia Pracy	ul. Kościuszki 86 30-114 Kraków	012 633 18 80
120	Promos P.P.H. Sp. z o.o.	ul. Kocmyrzowska 13 a 31-750 Kraków	012 644 58 78
121	P. W. KARABELA-MAŁOPOLSKA Sp. z o.o.	ul. Aleja Piaskowa 10 33-100 Tarnów	014 627 38 99
122	Rabex P.P.H.U. E.J.Żurek	34-731 Raba Niżna 70	018 331 60 41
123	River Sp. z o.o.	ul. Juliusza Lea 210 b 33-133 Kraków	012 638 66 55
124	Robin's P.P.H.U. R.Ziemianek	ul. Smolenia 20 30-860 Kraków	012 657 57 00
125	Romstan F.P.H. Sp. j	ul. Zawila 25 30-390 Kraków	012 262 22 22
126	Rumtex Sp. z o.o.	ul. Wenecja 7 34-100 Wadowice	033 873 44 00
127	R. W. D. Prospect sp. z o.o	ul. Klikowska 50 33-100 Tarnów	014 621 50 00
128	RYSY Centrum Wypoczynku i Rekreacji	ul. Leśna 20 34-530 Bukowina Tatrzańska	018 207 72 24
129	Sanit P.P.H.U., J.Walasek	ul. Partyzantów 23 32-700 Bochnia	014 611 30 45
130	Scandia Cosmetics SA	ul. Grabska 5 32-005 Niepołomice	012 281 13 20
131	SIGMA Zakład Usług Sieciowych Z.K. Bednarek	ul. Romanowicza 7 30-700 Kraków	012 292 26 58
132	Sold SA	ul. Brzask 49 30-891 Kraków	012 261 40 00
133	SOLID Sp. z o.o.	ul. Raclawicka 58 30-017 Kraków	012 626 11 11
134	Strażnik Sp. j	ul. Łużycka 45/7 30-658 Kraków	012 658 20 12

135	Wit Sp. z o.o.	ul Sikorskiego 5 33-100 Tarnów	014 622 24 32
136	Tarel Tarnowskie Zakłady Osprzętu Elektr. sp.z.o.o.	33-100 Wola Rzędzińska 297A	014 679 33 50
137	Tarnawa Wytwórnia Elementów Kominowych Sp. j	ul. Mościckiego 197 D 33-100 Tarnów	014 621 13 65
138	Taurus-Bis Sp. j	ul. Goszczyńskiego 41 30-724 Kraków	012 262 13 82
139	Tom-Marg P.E.I. Sp. z o.o.	ul. Płk Dąbka 16 30-732 Kraków	012 653 27 34
140	TRAKER-TRADE Firma Handlowa E.W.Mleczko	ul. Rynek 3 32-540 Trzebinia	012 611 06 00
141	Uni-Tarpin Sp. z o.o.	ul. Kochanowskiego 45 E 33-100 Tarnów	014 629 61 05
142	Wikat P.P.H. Sp. j	ul. A. Asnyka 4 33-300 Nowy Sącz	018 443 69 94
143	WOSANA s.a	ul. Batorego 35 a 34-150 Andrychów	012 637 78 49
144	Wynajem Pomieszczeń Gospodarczych J.Osmoła	ul. Pana Tadeusza 4 30-727 Kraków	012 656 14 04
145	Zenit Sp. z o.o.	ul. Słoneczna 29-33 33-100 Tarnów	014 621 35 46
146	ZETWU INWEST Zakład Prod. Drzew. Z. Urban	Kopaliny 50 32-720 Nowy Wiśnicz	014 610 82 50
147	ZIARNO Piekarnia Sp. j	ul.Skrzyszowska 11 33-100 Tarnów	014 626 96 52
148	ZIKO P.H.P. Sp. z o.o.	ul. Kalwaryjska 17 30-504 Kraków	012 647 30 09

źródło: www.wrotamalopolski.pl z dnia 29.10.2006 r., opr. A. Janigacz,
Wydział Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego

3.3.6 Wykaz zakładów aktywizacji zawodowej (województwo małopolskie)

Lp.	Nazwa firmy	Adres	tel.
1	U pana Cogito Pensjonat i Restauracja	ul. Bałuckiego 6 30-318 Kraków	012 269 72 00
2	Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Piaś im. W.Witosa w Tarnowie Zakład Produkcyjny w Woli Rzędzińskiej	Wola Rzędzińska 297A 33-150 Wola Rzędzińska	014 637 61 30
3	Zakład Aktywności Zawodowej przy Konwencie OO.Bonifratrów w Konarach	Konary Zielona 21 32-040 Świątniki Górne	012 270 40 02
4	Zakład Aktywności Zawodowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Szansa	Witowice 60 A 32-250 Charsznica	041 383 76 90
5	Zakład Aktywności Zawodowej Pensjonat Na Wzgórzach	Os. Na Wzgórzach 44 (ul. Kocmyrzowska) 31-721 Kraków	012 681 47 74

źródło: www.wrotamalopolski.pl z dnia 29.10.2006 r., opr. A. Janigacz,
Wydział Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego

Rozdział 4

Zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie na rzecz osób niepełnosprawnych

4.1 Wstęp

MOPS w Krakowie realizuje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych wynikające, w szczególności z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.) oraz z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.).

Wykonywanie przez MOPS zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych (w tym dzieci i młodzieży niepełnosprawnej) realizowane jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Środki te przekazywane są przez PFRON w ramach rocznego limitu, wyliczonego według algorytmu, na wyodrębniony rachunek bankowy, zaś Rada Miasta Krakowa, w drodze Uchwały określa rodzaj zadań, na które przeznacza te środki.

W strukturze MOPS w Krakowie, zadania te realizuje Dział Rehabilitacji, do którego należy, w szczególności:

1. W zakresie rehabilitacji społecznej – prowadzenie postępowań w sprawach udzielania dofinansowań:
 - a. uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych
 - b. zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów
 - c. likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych
 - d. kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej
 - e. sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych
2. W zakresie rehabilitacji zawodowej – prowadzenie postępowań w sprawach:
 - a. udzielania osobom niepełnosprawnym pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej
 - b. umarzania pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej do wysokości 50%
 - c. dofinansowania osobom niepełnosprawnym, prowadzącym działalność gospodarczą lub rolniczą do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuację tej działalności
 - d. zwrotu pracodawcom kosztów przystosowania stanowisk pracy, adaptacji pomieszczeń i urządzeń do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu

3. Nadzór nad funkcjonowaniem warsztatów terapii zajęciowej
4. Współdziałanie z Pełnomocnikiem Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych przy opracowywaniu oraz aktualizacji powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych, w zakresie zadań realizowanych przez MOPS oraz opracowywanie materiałów analitycznych i sprawozdawczości w tym zakresie
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi zrzeszającymi osoby niepełnosprawne oraz z instytucjami w zakresie realizacji zadań
6. Opracowywanie informacji oraz sprawozdawczości na temat działalności w zakresie realizacji ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, we współpracy z Grodzkim Urzędem Pracy.

Z uwagi, że niepełnosprawność jest jednym z powodów udzielania pomocy społecznej, osoby niepełnosprawne uprawnione są do korzystania z szeregu świadczeń, zarówno pieniężnych jak i niepieniężnych wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

4.2 Dofinansowania ze środków PFRON

4.2.1 Turnusy rehabilitacyjne

Turnus rehabilitacyjny jest jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, a więc osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub orzeczeniem traktowanym na równi z tym orzeczeniem (np. orzeczenie o grupie inwalidzkiej, niezdolności do pracy wydane przez ZUS lub KRUS).

Zgodnie z ustawą turnus oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu. Program turnusu, powinien zawierać elementy rehabilitacji odpowiedniej do rodzaju schorzeń osób niepełnosprawnych oraz obejmować zajęcia kulturalno-oświatowe, sportowo-rekreacyjne oraz inne wynikające ze specjalistycznego rodzaju turnusu, z uwzględnieniem zajęć indywidualnych i grupowych. Najczęściej organizowane są turnusy ogólnousprawniające z programem rekreacyjno-wypoczynkowym, ale również i specjalistyczne, w szczególności z programem:

- rekreacyjno-sportowym i sportowym,
- szkoleniowym (np. nauka jazdy samochodem),
- psychoterapeutycznym,
- rozwijającym zainteresowania i uzdolnienia (np. malarski, rzeźbiarski),
- nauki niezależnego funkcjonowania z niepełnosprawnością (np. poruszania się, samoobsługi, wykonywania podstawowych prac domowych).

Czas trwania turnusów wynosi, co najmniej 14 dni. Turnusy organizuje się wyłącznie na terenie kraju, w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników, w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej (np. spływ kajakowy, obóz wędrowny).

Turnusu rehabilitacyjnego nie należy utożsamiać z leczeniem uzdrowiskowym-pobytem w sanatorium, częściowo refundowanym przez NFZ. Uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym często przypomina pobyt w sanatorium, czy wręcz odbywa się w obiekcie sanatoryjnym. Jednak pobyt w sanatorium ma na celu rehabilitację leczniczą, natomiast turnus rehabilitacyjny ma wspomagać rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. Pomimo podobieństw, obie formy, przysługują niezależnie od siebie i z różnych tytułów. Możliwe jest więc skorzystanie w jednym roku kalendarzowym zarówno z leczenia uzdrowiskowego, jak i z turnusu rehabilitacyjnego.

Dofinansowanie uczestnictwa w turnusie

O dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym może ubiegać się osoba niepełnosprawna, w tym również dzieci i młodzież niepełnosprawna, jeżeli:

- jej średni miesięczny dochód (lub dochód w przeliczeniu na członka rodziny), w rozumieniu przepisów o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (obecnie ustawa o świadczeniach rodzinnych), pomniejszony o należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie społeczne, składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz o kwotę alimentów świadczonych przez osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym na rzecz innych osób, nie przekracza kwoty:
 - 65% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – w przypadku osoby samotnej⁹⁾
 - 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia na członka rodziny-w przypadku zamieszkiwania niepełnosprawnego z rodziną we wspólnym gospodarstwie domowym⁹⁾,
- została skierowana na turnus na wniosek lekarza, pod którego opieką się znajduje,
- w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie, nie uzyskała na ten cel dofinansowania ze środków PFRON,
- weźmie udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków, prowadzonego przez wojewodę, albo poza takim ośrodkiem, w przypadku gdy turnus jest organizowany w formie niestacjonarnej,
- nie będzie pełniła funkcji członka kadry na tym turnusie, ani nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu,
- złoży oświadczenie o wysokości dochodu wraz z informacją o liczbie osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym,
- zobowiąże się do przedstawienia na turnusie, podczas pierwszego badania lekarskiego, informacji o stanie zdrowia sporządzonej (na stosownym druku) nie wcześniej niż na 3 miesiące przed datą rozpoczęcia turnusu, wystawionej przez lekarza, pod którego opieką się znajduje.

⁹⁾ Ustalając średni miesięczny dochód bierze się pod uwagę ostatni rok podatkowy poprzedzający rok, w którym składany jest wniosek.

W przypadku rodziny sumujemy dochody wszystkich jej członków i dzielimy przez liczbę osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących. Do dochodu nie wlicza się zasiłku lub dodatku pielęgnacyjnego.

W przypadku przekroczenia kwot dochodu, o których mowa powyżej, kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę, o którą ten dochód został przekroczony. W przypadku uzasadnionym trudną sytuacją materialną lub losową osoby niepełnosprawnej dofinansowanie uczestnictwa w turnusie tej osoby lub dofinansowanie uczestnictwa jej opiekuna może zostać przyznane bez pomniejszenia kwoty dofinansowania.

Ogłoszone w trzecim kwartale 2006 r. przeciętne wynagrodzenie wynosiło 2.427, 27 zł. Zmienia się ono w niewielkim stopniu, co trzy miesiące i jest ogłaszane przez Prezesa GUS w formie komunikatu.

Osoba niepełnosprawna może korzystać z dofinansowania do turnusu raz w roku kalendarzowym.

Na wyraźne i uzasadnione zalecenie lekarskie ujęte we *Wniosku lekarskim na turnus rehabilitacyjny*, osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie jej opiekuna. Opiekun nie może pełnić funkcji członka kadry na danym turnusie, ani też sam nie może być osobą niepełnosprawną wymagającą opieki innej osoby. Opiekun powinien mieć ukończone 18 lat lub mieć minimum 16 lat i być wspólnie zamieszkującym członkiem rodziny osoby niepełnosprawnej.

Dofinansowanie uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w turnusie może być wykorzystane jedynie przez osobę, której zostało przyznane. Ze środków PFRON nie może być dofinansowane uczestnictwo w turnusie finansowanym w części lub w całości na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia, lub o systemie ubezpieczeń społecznych, albo o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Turnusy rehabilitacyjne dla niepełnosprawnych mieszkańców Krakowa dofinansowuje ze środków PFRON:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

Dział Rehabilitacji

30-529 Kraków, ul. Józefińska 14

tel. 012 616 54 07, fax 012 616 54 01

e-mail: dr@mops.krakow.pl

godziny przyjęć stron: poniedziałek 9.30-16.30, wtorek-piątek 8.00-15.00

Z Działu Rehabilitacji pobieramy do wypełnienia druk: *Wniosek o przyznanie dofinansowania ze środków PFRON uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym oraz druk Wniosek lekarski na turnus rehabilitacyjny*, który wypełnia lekarz, pod którego opieką znajduje się osoba niepełnosprawna. Druki wraz z obowiązującą procedurą, dostępne są również na stronie internetowej www.mops.krakow.pl oraz w siedzibach filii MOPS w Krakowie.

Po wypełnieniu druku *Wniosek o przyznanie dofinansowania ze środków PFRON uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym* składamy go wraz z następującymi załącznikami:

1. *Wniosek lekarski na turnus rehabilitacyjny*, który zawiera ewentualne wskazanie pobytu na turnusie wraz z opiekunem (wniosek taki jest ważny przez 3 miesiące od dnia sporządzenia do dnia złożenia wniosku o dofinansowanie),
2. kopia orzeczenia o niepełnosprawności lub kopia orzeczenia traktowanego na równi z tym orzeczeniem (oryginał do wglądu),
3. kopia dokumentu potwierdzającego zameldowanie wnioskodawcy – dowód osobisty lub zaświadczenie potwierdzające zameldowanie (oryginał do wglądu),
4. kopie dokumentów potwierdzających wysokość oświadczonych w druku *Wniosek o przyznanie dofinansowania ze środków PFRON uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym* dochodów (oryginały do wglądu),

5. w przypadku, gdy Wnioskodawca działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego do wniosku należy załączyć odpowiednio uwierzytelnione pełnomocnictwo lub postanowienie Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (do wniosku załączyć kserokopię – oryginał do wglądu),
6. *Oświadczenie przedstawiciela ustawowego/opiekuna prawnego/pełnomocnika występującego w imieniu osoby niepełnosprawnej* na stosownym druku, w przypadku, gdy w imieniu osoby niepełnosprawnej występuje:
 - a. przedstawiciel ustawowy (rodzic)
 - b. pełnomocnik
 - c. opiekun prawny.
7. W przypadku osób niepełnosprawnych uczących się i niepracujących w wieku 16-24 lat, posiadających innych niż znaczny stopień niepełnosprawności, do wniosku należy załączyć oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki.

Wniosek o dofinansowanie osoba niepełnosprawna składa osobiście lub za pośrednictwem rodzica (w przypadku małoletnich osób niepełnosprawnych), opiekuna, pełnomocnika bądź organizatora turnusu.

W przypadku występowania we wniosku uchybień, MOPS w Krakowie informuje Wnioskodawcę pisemnie o brakach. Ich nieusunięcie w wyznaczonym terminie powoduje pozostawienie wniosku bez rozpatrzenia. Wniosek rozpatrywany jest do trzech miesięcy od daty zatwierdzenia planu podziału środków finansowych PFRON na dany rok budżetowy. MOPS w Krakowie w terminie 7 dni od dnia rozpatrzenia wniosku przekazuje Wnioskodawcy pisemną informację dotyczącą dofinansowania. W przypadku nieprzyznania dofinansowania informacja taka powinna zawierać uzasadnienie.

Od informacji o negatywnym rozpatrzeniu wniosku o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym nie przysługuje odwołanie w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego.

Osoba niepełnosprawna, której przyznano dofinansowanie, wybiera konkretny turnus, zgodny z zaleceniami i przeciwwskazaniami lekarza zawartymi we wniosku lekarskim i powiadamia o tym MOPS w Krakowie, w terminie 30 dni od otrzymania informacji o dofinansowaniu, nie później jednak niż 21 dni przed rozpoczęciem turnusu.

Należy wybrać turnus prowadzony przez organizatora, który uzyskał wpis do rejestrów organizatorów turnusów prowadzonych przez wojewodów. Również ośrodek, w którym będzie odbywał się turnus musi posiadać aktualny wpis do rejestrów ośrodków prowadzonych przez wojewodów, w których mogą odbywać turnusy rehabilitacyjne. Ośrodek winien być dostosowany do rodzaju schorzeń osoby niepełnosprawnej, określonych we wniosku lekarskim na turnus rehabilitacyjny. Dostosowanie ośrodka, pod kątem danego rodzaju schorzenia, potwierdza stosowny zapis we wpisie do rejestru wojewody.

Rejestry organizatorów i ośrodków oraz oferty turnusów dostępne są w Dziale Rehabilitacji MOPS w Krakowie.

Krajowy informator o ośrodkach i organizatorach turnusów posiadających wpis do rejestrów wojewodów udostępniony jest na stronie internetowej www.ebon.mps.gov.pl.

Organizatorami turnusów są np. zakłady pracy chronionej, stowarzyszenia/fundacje organizujące wyjazdy na turnusy tylko dla swoich członków, dla osób z danym schorzeniem, rodzajem niepełnosprawności, ale również firmy turystyczne. Ośrodki, w których odbywają się turnusy (niejednokrotnie, posiadają one również uprawnienia organizatora turnusów) znajdują się praktycznie w każdej miejscowości wypoczynkowej na terenie całego kraju. Ceny pobytu są różne – zależą m.in. od standardu ośrodka, terminu wyjazdu (wyższe ceny w okresie wakacyjnym, świątecznym i noworocznym). Dokonując rezerwacji turnusu, należy zwrócić uwagę min. na zasady zwrotu wpłaconej zaliczki, w przypadku rezygnacji z wyjazdu.

Dofinansowanie przekazywane jest bezpośrednio wybranemu organizatorowi, a nie osobie niepełnosprawnej. Kwota przekazywanego dofinansowania nie może być wyższa od faktycznego kosztu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym.

Dokonanie wyboru turnusu niezgodnego ze wskazaniami lekarza zawartymi we *Wniosku lekarskim na turnus rehabilitacyjny* np. wyjazd do miejscowości górskiej, gdy lekarz we wniosku odnotował, że *przeciwwskazany jest pobyt w klimacie górskim* bądź, że *wskazany jest pobyt nad morzem*, uniemożliwi MOPS przekazanie organizatorowi przyznanego dofinansowania, a tym samym osoba niepełnosprawna poniesie pełny koszt uczestnictwa w turnusie.

Z koniecznością pełnej odpłatności osoba niepełnosprawna musi się liczyć również w przypadku pobytu na turnusie odbywającym się w ośrodku niedostosowanym do jej rodzaju schorzeń, określonych we wniosku lekarskim na turnus rehabilitacyjny.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów uczestnictwa w turnusie, który odbył się przed przyznaniem środków finansowych.

Wysokość dofinansowania wynosi:

1. 27% przeciętnego wynagrodzenia – dla osoby niepełnosprawnej ze znacznym stopniem niepełnosprawności bez ograniczenia wieku, osoby w wieku do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osoby niepełnosprawnej w wieku 16-24 lat, uczącej się i niepracującej,
2. 25% przeciętnego wynagrodzenia – dla osoby niepełnosprawnej z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
3. 23% przeciętnego wynagrodzenia – dla osoby niepełnosprawnej z lekkim stopniem niepełnosprawności,
4. 18% przeciętnego wynagrodzenia – dla opiekuna osoby niepełnosprawnej,

5. 18% przeciętnego wynagrodzenia – dla osoby niepełnosprawnej, niezależnie od stopnia niepełnosprawności, zatrudnionej w zakładzie pracy chronionej^{*)}.

^{*)}osoby zatrudnione w zakładzie pracy chronionej mogą również starać się o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie z zakładowego funduszu rehabilitacji.

W sytuacji znacznego niedoboru środków PFRON w danym roku, w stosunku do istniejących potrzeb w zakresie dofinansowania uczestnictwa w turnusach, można obniżyć wysokość dofinansowania, nie więcej jednak niż o 20% kwot, o których mowa powyżej tj.: 27%, 25%, 23%, 18% przeciętnego wynagrodzenia.

W przypadku uzasadnionym szczególnie trudną sytuacją życiową osoby niepełnosprawnej, dofinansowanie ze środków Funduszu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym tej osoby, lub dofinansowanie uczestnictwa jej opiekuna może zostać podwyższone do wysokości 35% przeciętnego wynagrodzenia. Podwyższenie dofinansowania uczestnictwa opiekuna może nastąpić, jeżeli opiekun pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną lub osoba ta ponosi koszty uczestnictwa opiekuna w turnusie.

Uczestnictwo osoby niepełnosprawnej w turnusie rehabilitacyjnym za pełną odpłatnością nie wymaga udziału w postępowaniu MOPS w Krakowie.

Osoba o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ma prawo do zwolnienia od pracy, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej jednak niż raz w roku. Zwolnienia udziela się na podstawie wniosku lekarza o skierowanie na turnus. Skierowanie na turnus należy przedstawić pracodawcy w takim terminie, który umożliwia zaplanowanie zwolnienia. Wynagrodzenie za czas zwolnienia od pracy oblicza się jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy. Należy pamiętać, że osobie niepełnosprawnej o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje również dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Jednak łączny wymiar obu dodatkowych urlopów tj. 10-dniowego oraz „turnusowego” nie może przekroczyć 21 dni.

Podstawa prawna: Art. 20 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 maja 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania zwolnień od pracy osobom o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym (Dz. U. Nr 100, poz. 927).

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 maja 2003 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. Nr 100, poz. 926).

4.2.2 Sprzęt rehabilitacyjny

Zaopatrzenie indywidualnych osób niepełnosprawnych

O dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny może ubiegać się osoba niepełnosprawna, tj. posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub orzeczenie traktowane na równi z tym orzeczeniem (np. orzeczenie o grupie inwalidzkiej, niezdolności do pracy wydane przez ZUS lub KRUS), stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, jeżeli jej średni miesięczny dochód (lub dochód w przeliczeniu na członka rodziny), w rozumieniu przepisów o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (obecnie ustawa o świadczeniach rodzinnych), pomniejszony o należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie społeczne, składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz o kwotę alimentów świadczonych przez osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym na rzecz innych osób, nie przekracza kwoty:

- a) 65% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – w przypadku osoby samotnej^{*)}
- b) 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia na członka rodziny w przypadku zamieszkiwania niepełnosprawnego z rodziną we wspólnym gospodarstwie domowym^{*)},

^{*)} Ustalając średni miesięczny dochód bierze się pod uwagę ostatni rok podatkowy poprzedzający rok, w którym składany jest wniosek.

W przypadku rodziny sumujemy dochody wszystkich jej członków i dzielimy przez liczbę osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących. Do dochodu nie wlicza się zasiłku lub dodatku pielęgnacyjnego.

Ogłoszone w trzecim kwartale 2006 r. przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej wynosiło 2.427,27 zł. Zmienia się ono w niewielkim stopniu, co trzy miesiące i jest ogłaszane przez Prezesa GUS w formie komunikatu.

Dla niepełnosprawnych mieszkańców Krakowa wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny realizuje:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Rehabilitacji

tel. 012 616 54 02, fax 012 616 54 01, (adres str. 94)

Kolejność postępowania

Z Działu Rehabilitacji pobieramy do wypełnienia druk: *Wniosek o udzielenie dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego*. Druk wraz z obowiązującą procedurą, dostępny jest również na stronie internetowej www.mops.krakow.pl.

Po wypełnieniu druku wniosku o dofinansowanie, składamy go wraz z następującymi załącznikami:

1. kopią orzeczenia o niepełnosprawności lub kopią orzeczenia traktowanego na równi z tym orzeczeniem (oryginał do wglądu),
2. oryginałem aktualnego zaświadczenia lekarskiego, wystawionego przez lekarza specjalistę czytelnie w języku polskim, zawierającego informacje o rodzaju posiadanych schorzeń oraz wyraźne wskazania do korzystania z wnioskowanego sprzętu rehabilitacyjnego w warunkach domowych,
3. kopią dokumentu potwierdzającego zameldowanie Wnioskodawcy – dowód tożsamości lub zaświadczenie potwierdzające zameldowanie (oryginał do wglądu),
4. kopiami dokumentów potwierdzających wysokość oświadczonych w druku wniosku dochodów (oryginały do wglądu),
5. fakturą „pro forma”/ofertą cenową na sprzęt, wystawioną na Wnioskodawcę lub przedstawiciela ustawowego w przypadku małoletniego dziecka, bądź opiekuna prawnego w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup,
6. w przypadku, gdy Wnioskodawca działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego do wniosku należy załączyć odpowiednio uwierzytelnione pełnomocnictwo lub postanowienie Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (do wniosku załączyć kserokopię – oryginał do wglądu),
7. *Oświadczeniem (przedstawiciela ustawowego/opiekuna prawnego/pełnomocnika) występującego w imieniu osoby niepełnosprawnej na stosownym druku, w przypadku gdy w imieniu osoby niepełnosprawnej występuje:*
 - a. przedstawiciel ustawowy (rodzic)
 - b. pełnomocnik
 - c. opiekun prawny.

Wysokość dofinansowania wynosi do 60% kosztów zakupu sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Minimum 40% kosztów ponosi sam zainteresowany.

Dofinansowanie realizowane jest na podstawie umowy zawieranej przez Dyrektora MOPS w Krakowie z Wnioskodawcą. MOPS proponując Wnioskodawcy kwotę dofinansowania, odnosi się do ustalonej średniej ceny sprzętu, będącego w powszechnej sprzedaży. Umowa określa m.in. terminy realizacji przedsięwzięcia, kwotę dofinansowania, kwotę udziału własnego, a także inne warunki niezbędne do prawidłowej realizacji zadania.

W przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku, Wnioskodawca otrzymuje pisemną informację wraz z uzasadnieniem, od której nie przysługuje odwołanie w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów zakupu sprzętu poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie takie nie przysługuje również osobie, która ma zaległości wobec PFRON, lub w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, była stroną umowy zawartej z Funduszem i rozwiązanej z przyczyn leżących po jej stronie.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 96, poz. 861 z późn. zm.).

Zaopatrzenie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej

O dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą ubiegać się również osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli prowadzą działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres, co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku oraz udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków PFRON.

Dla uprawnionych podmiotów mających siedzibę albo miejsce prowadzenia działalności na terenie Krakowa wnioski realizuje:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Rehabilitacji

tel. 012 616 54 02, fax 012 616 54 01, (adres str. 94)

Uwaga!

Wniosek składa się w terminie do dnia 30 listopada roku poprzedzającego jego realizację.

Wymagane dokumenty

1. Wniosek o dofinansowanie (druk wniosku dostępny w Dziale Rehabilitacji, bądź wraz z obowiązującą procedurą na stronie internetowej www.mops.krakow.pl),
2. Kopie dokumentów:
 - a. aktualnego wypisu z rejestru sądowego lub wypisu z ewidencji działalności gospodarczej (ważny 3 miesiące),
 - b. statutu Wnioskodawcy,
 - c. potwierdzających prowadzenie działalności związanej z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat, o ile nie wynika to z KRS lub statutu),
3. Faktura pro forma lub oferta wystawiona przez dostawcę sprzętu rehabilitacyjnego na wnioskodawcę,
4. Dokumenty potwierdzające posiadanie rachunku bankowego wraz z informacją o ewentualnych obciążeniach,
5. Dokumenty potwierdzające środki własne wnioskodawcy oraz źródła finansowania inne niż z PFRON,

6. Szczegółowy wykaz sprzętu rehabilitacyjnego wraz z kosztorysem wydatków związanych z jego zakupem (załącznik do formularza wniosku),
7. W przypadku, gdy podmiot ubiegający się o dofinansowanie posiada status zakładu pracy chronionej:
 - a. kopia decyzji w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej,
 - b. pisemna informacja o wysokości i sposobie wykorzystania środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych za okres 3 miesięcy przed datą złożenia wniosku.

Kserokopie dokumentów przedkładane do wniosku winny być potwierdzone za zgodność z oryginałem przez osoby upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy. Na żądanie MOPS wnioskodawca zobowiązany jest przedłożyć oryginały ww. dokumentów.

Termin załatwienia sprawy

Do miesiąca od daty złożenia kompletnego wniosku oraz zatwierdzenia planu podziału środków finansowych na dany rok budżetowy.

Wysokość dofinansowania wynosi do 60% kosztów zakupu sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Minimum 40% kosztów ponosi sam wnioskodawca.

Dofinansowanie realizowane jest na podstawie umowy zawieranej przez Dyrektora MOPS w Krakowie z wnioskodawcą. MOPS proponując kwotę dofinansowania, odnosi się do ustalonej, średniej ceny sprzętu, będącego w powszechnej sprzedaży.

Umowa określa m.in. terminy realizacji przedsięwzięcia, kwotę dofinansowania, kwotę udziału własnego a także inne warunki niezbędne do prawidłowej realizacji zadania.

Przy korzystaniu ze środków PFRON, wnioskodawca zobowiązany jest do stosowania postępowania określonego w ustawie prawo zamówień publicznych.

W przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku, wnioskodawca otrzymuje pisemną informację wraz z uzasadnieniem, od której nie przysługuje odwołanie w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów zakupu sprzętu poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie takie nie przysługuje również podmiotowi, który ma zaległości wobec PFRON, lub w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, był stroną umowy zawartej z Funduszem i rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Mi-

nistra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 96, poz. 861 z późn. zm.).

4.2.3 Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Każdy ubezpieczony w Narodowym Funduszu Zdrowia, w razie potrzeby ma prawo do otrzymania określonego rodzaju zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (bezpłatnie lub częściowo odpłatnie).

Dodatkowo, o dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, ale jedynie te, które refundowane są przez NFZ, można starać się ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Wykaz przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych refundowanych przez NFZ oraz dotyczące ich limity cen zamieszczono na stronach internetowych Oddziału Małopolskiego Narodowego Funduszu Zdrowia www.nfz-krakow.pl.

O dofinansowanie ze środków PFRON może ubiegać się osoba niepełnosprawna, tj. posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub orzeczenie traktowane na równi z tym orzeczeniem (np. orzeczenie o grupie inwalidzkiej, niezdolności do pracy wydane przez ZUS), jeżeli jej średni miesięczny dochód (lub dochód w przeliczeniu na członka rodziny), w rozumieniu przepisów o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (obecnie ustawa o świadczeniach rodzinnych), pomniejszony o należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie społeczne, składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz o kwotę alimentów świadczonych przez osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym na rzecz innych osób nie przekracza kwoty:

- a. 65% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – w przypadku osoby samotnej^{*)}
- b. 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia na członka rodziny w przypadku zamieszkiwania niepełnosprawnego z rodziną we wspólnym gospodarstwie domowym^{*)},

^{*)} Ustalając średni miesięczny dochód bierze się pod uwagę ostatni rok podatkowy poprzedzający rok, w którym składany jest wniosek. W przypadku rodziny sumujemy dochody wszystkich jej członków i dzielimy przez liczbę osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących. Do dochodu nie wlicza się zasiłku lub dodatku pielęgnacyjnego.

Ogłoszone w trzecim kwartale 2006 r. przeciętne wynagrodzenie wynosiło 2.427,27 zł. Zmienia się ono w niewielkim stopniu, co trzy miesiące i jest ogłaszane przez Prezesa GUS w formie komunikatu.

Dla niepełnosprawnych mieszkańców Krakowa wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze realizuje:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie Dział Rehabilitacji

tel. 012 616 54 03, fax 012 616 54 01, (adres str. 94)

Kolejność postępowania

1. Otrzymane od lekarza zlecenie na zaopatrzenie w przedmiot ortopedyczny lub środek pomocniczy (np. wózek inwalidzki, obuwie ortopedyczne, kule, laski, aparaty słuchowe, materac przeciwoślizgowy, pieluchomajtki), w pierwszej kolejności należy zarejestrować w punkcie ewidencyjnym NFZ (wykaz czterech punktów na terenie Krakowa zamieszczono poniżej).
2. Po dopełnieniu tej formalności przedmiot ortopedyczny lub środek pomocniczy można zakupić w dowolnie wybranym sklepie medycznym lub aptece, jeżeli podpisały one umowę z NFZ o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej-zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
3. Następnie, we właściwej z uwagi na miejsce zamieszkania filii MOPS w Krakowie (patrz wykaz na str. 130) należy złożyć wniosek – na obowiązującym druku^{**)} – o udzielenie dofinansowania ze środków PFRON do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych wraz z wymaganymi załącznikami:
 1. kopia orzeczenia o niepełnosprawności lub kopia orzeczenia traktowanego na równi z tym orzeczeniem (oryginał do wglądu),
 2. kopie dokumentów potwierdzających wysokość oświadczonych w druku Wniosek o dofinansowanie dochodów (oryginały do wglądu),
 3. faktura zapłacona (ewentualnie faktura z przedłużonym terminem płatności, nie krótszym niż 60 dni) zawierająca m.in. informacje o całkowitym koszcie zakupu, kwocie opłaconej przez NFZ, limicie cenowym NFZ oraz wymaganym udziale własnym Wnioskodawcy, wystawiona na niego lub przedstawiciela ustawowego w przypadku małoletniego dziecka, bądź opiekuna prawnego w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej-ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup,
4. w przypadku, gdy Wnioskodawca działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego do wniosku należy załączyć odpowiednio uwierzytelnione pełnomocnictwo lub postanowienie Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (do wniosku załączyć kserokopię – oryginał do wglądu);
5. Oświadczenie (przedstawiciela ustawowego/opiekuna prawnego/pełnomocnika) występującego w imieniu osoby niepełnosprawnej na stosownym druku^{**)}, w przypadku gdy w imieniu osoby niepełnosprawnej występuje:
 - przedstawiciel ustawowy (rodzic)
 - pełnomocnik
 - opiekun prawny

^{**)} aktualnie obowiązujące druki można pobrać w filiach bądź Dziale Rehabilitacji MOPS; druki wraz z procedurą, dostępne są również na stronie internetowej www.mops.krakow.pl.

Punkty Ewidencyjne NFZ w Krakowie:

Punkt	Adres	tel.	Zasięg
EW 14	Al. Pokoju 4	012 412 75 37	„Śródmieście” dzielnice I, II i III
EW 16	os. Na Skarpie 27	012 686 60 60	„Nowa Huta” dzielnice XIV, XV, XVI, XVII i XVIII
EW 18	ul. Rusznikarska 17	012 623 70 85	„Krowodrza” dzielnice IV, V, VI i VII
EW 22	ul. Teligi 8	012 657 90 85	„Podgórze” dzielnice VIII, IX, X, XI, XII i XIII

Wysokość dofinansowania wynosi:

- do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny (jeśli udział taki jest wymagany),
- do 150% sumy kwoty limitu oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż limit.

Np.: limit cenowy NFZ wynosi 800 zł, a wymagany udział własny ubezpieczonego to 30% tego limitu, czyli 240 zł; suma kwoty limitu oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie wynosi zatem 1 040 zł (800 zł + 240 zł), tak więc 150% tej sumy wynosi 1 560 zł; jeżeli zakupimy przedmiot ortopedyczny/środek pomocniczy za kwotę 3 000 zł to NFZ zrefunduje nam ten zakup w wysokości 560 zł, MOPS ze środków PFRON przyzna dofinansowanie w wysokości 1 560 zł, zaś resztę tj. 880 zł zapłacimy sami.

Wnioskodawca informowany jest o rozstrzygnięciu w sprawie, w formie pisemnej, zaś przyznana kwota dofinansowania przekazywana jest odpowiednio bądź na rachunek bankowy sprzedawcy, bądź osoby niepełnosprawnej lub wypłacana jest osobie niepełnosprawnej w kasie MOPS.

W przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku, Wnioskodawca otrzymuje pisemną informację wraz z uzasadnieniem, od której nie przysługuje odwołanie w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 96, poz. 861 z późn. zm.).

4.2.4 Likwidacja barier architektonicznych

Barier architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i jego elementach zewnętrznych, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub zmniejszają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym. Likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej ma na celu umożliwienie jej, lub w znacznym stopniu ułatwienie, wykonywania podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

O dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier architektonicznych może ubiegać się osoba niepełnosprawna tj. osoba posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub orzeczenie traktowane na równi z tym orzeczeniem (np. orzeczenie o grupie inwalidzkiej, niezdolności do pracy wydane przez ZUS i KRUS), mająca trudności w poruszaniu się, jeżeli jest właścicielem nieruchomości lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości, albo posiada zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkuje na wykonanie robót we wnioskowanym zakresie.

Dla niepełnosprawnych mieszkańców Krakowa wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier architektonicznych realizuje:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Rehabilitacji

tel. 012 616 54 05, fax 012 616 54 01, (adres str. 94)

Kolejność postępowania

Z Działu Rehabilitacji pobieramy do wypełnienia druk: *Wniosek o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej*. Druk wraz z obowiązującą procedurą, dostępny jest również na stronie internetowej www.mops.krakow.pl.

Wypełniony druk wniosku o dofinansowanie składamy wraz z następującymi załącznikami:

1. kopią orzeczenia o niepełnosprawności lub kopią orzeczenia traktowanego na równi z tym orzeczeniem (oryginał do wglądu),
2. kopią dokumentu potwierdzającego zameldowanie Wnioskodawcy (oryginał do wglądu),
3. kopią orzeczeń o niepełnosprawności osób zamieszkających wspólnie z Wnioskodawcą (oryginały do wglądu),
4. aktualnym zaświadczeniem lekarskim, wystawionym czytelnie i w języku polskim, zawierającym informacje o rodzaju posiadanych schorzeń utrudniających poruszanie się,
5. kserokopią dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do lokalu, w którym ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych np. akt notarialny, umowa najmu (oryginał do wglądu),
6. dokumentami potwierdzającymi wysokość oświadczonych w druku wniosku dochodów Wnioskodawcy oraz osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym osiągniętych w okresie trzech miesięcy poprzedzających złożenie wniosku,

7. pisemną zgodą właściciela/i budynku na wykonanie robót we wnioskowanym zakresie,
8. pisemną informacją o innych źródłach finansowania zadania (np. oświadczeniem sponsora),
9. szkicem pomieszczeń, których dotyczy likwidacja barier architektonicznych z podaniem ich wymiarów, obecnego i projektowanego układu funkcjonalnego,
10. w przypadku, gdy Wnioskodawca działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego do wniosku należy załączyć odpowiednio uwierzytelnione pełnomocnictwo lub postanowienie Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (do wniosku załączyć kserokopię – oryginał do wglądu).

Po pozytywnym zaopiniowaniu wniosku Wnioskodawca zostanie poproszony o:

1. kosztorys, projekt, pozwolenie na budowę lub decyzję właściwego organu budowlanego o nie wniesieniu sprzeciwu wobec zamiaru wykonania robót (jedynie w koniecznych przypadkach),
2. dokument potwierdzający przyjęte pełnomocnictwo inwestora zastępczego jeżeli Wnioskodawca takiego ustanowi,
3. ewentualne dodatkowe dokumenty, które po zweryfikowaniu wraz z wnioskiem stanowią podstawę do zawarcia umowy o dofinansowanie pomiędzy Dyrektorem MOPS w Krakowie a osobą niepełnosprawną. Umowa określa m.in. zakres rzeczowy podlegający dofinansowaniu, terminy realizacji przedsięwzięcia, kwotę dofinansowania, rozmiar udziału własnego, sposób rozliczenia a także inne warunki niezbędne do prawidłowej realizacji zadania, w tym w szczególności konieczność wykonania robót przez uprawniony podmiot w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej.

W przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku, Wnioskodawca otrzymuje pisemną informację wraz z uzasadnieniem, od której nie przysługuje odwołanie w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego.

Wysokość dofinansowania wynosi do 80% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez Wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 20% kosztów realizowanego przedsięwzięcia.

Ogłoszone w trzecim kwartale 2006 r. przeciętne wynagrodzenie wynosiło 2.427,27 zł. Zmienia się ono w niewielkim stopniu, co trzy miesiące i jest ogłaszane przez Prezesa GUS w formie komunikatu.

W trakcie realizacji umowy można wystąpić pisemnie o wypłatę zaliczki w wysokości do 50% wartości przedsięwzięcia. Wyboru wykonawcy robót dokonuje osoba niepełnosprawna.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji przedsięwzięcia poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON. Dofinansowanie takie nie przysługuje również, jeżeli w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku osoba niepełnosprawna ubiegająca się o dofinansowanie uzyskała odpowiednio na ten cel dofinansowanie ze środków PFRON oraz osobie, która ma zaległości wobec PFRON, lub w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, była stroną umowy zawartej z Funduszem i rozwiązanej z przyczyn leżących po jej stronie.

Przykładowy zakres rzeczowy dofinansowania:

Zamiana mieszkania na inne o podobnej powierzchni z kondygnacji wyższej na parter, wymagające małego przystosowania celem udostępnienia dla Wnioskodawcy, łącznie z udokumentowanymi kosztami przeprowadzki; budowa pochylni dla osoby niepełnosprawnej umożliwiającej samodzielne opuszczenie i powrót do miejsca zamieszkania; zakup i montaż podnośników, platform schodowych, transporterów schodowych, wind przyściennych i innych urządzeń transportu pionowego; adaptacja i modernizacja mieszkania, w tym kuchni, WC i łazienki w celu samodzielnego funkcjonowania osoby niepełnosprawnej np. likwidacja progów i wyrównanie zróżnicowanych poziomów posadzek w pomieszczeniach, ułożenie posadzki z materiałów antypoślizgowych, dostosowanie otworów drzwiowych do potrzeb Wnioskodawcy, oporęczowanie ciągów komunikacyjnych, zakup i montaż poręczy do WC i łazienki, zakup i montaż siedziska do kabiny prysznicowej; zakup i montaż podnośnika wannowego; zastosowanie rozwiązań kolorystycznych i fakturowych w celu poprawienia orientacji w otoczeniu, zmiana sposobu oświetlenia i doświetlenie pomieszczeń.

MOPS dokonuje kwalifikacji zakresu rzeczowego dofinansowania, oceniając indywidualne potrzeby osoby niepełnosprawnej wynikające z posiadanej niepełnosprawności oraz niezbędność planowanego przedsięwzięcia w procesie rehabilitacji społecznej. Z uwagi na charakter niepełnosprawności do dofinansowania likwidacji barier architektonicznych kwalifikowanie są głównie osoby z niepełnosprawnością motoryczną/ruchową oraz wzrokową.

Podpowiedzi dobrych rozwiązań w zakresie likwidacji barier architektonicznych można znaleźć na stronie internetowej www.niepelnosprawni.info.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 96, poz. 861 z późn. zm.), Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (jedn. tekst: Dz.U. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.).

4.2.5 Likwidacja barier w komunikowaniu się i technicznych

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej porozumiewanie się, zaś bariery techniczne to przeszkody utrudniające lub uniemożliwiające pokonywanie przez nią pewnych ograniczeń. Likwidacja tych barier ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania przez osobę niepełnosprawną podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, powodując sprawniejsze działanie w społeczeństwie i wydajniejsze jej funkcjonowanie.

O dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych może ubiegać się osoba niepełnosprawna tj. osoba posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub orzeczenie traktowane na równi z tym orzeczeniem (np. orzeczenie o grupie inwalidzkiej, niezdolności do pracy wydane przez ZUS lub KRUS), jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Dla niepełnosprawnych mieszkańców Krakowa wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych realizuje:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Rehabilitacji

tel. 012 616 54 04, fax 012 616 54 01, (adres str. 94)

Kolejność postępowania

Z Działu Rehabilitacji pobieramy do wypełnienia druk: *Wniosek o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych*. Druk wraz z obowiązującą procedurą, dostępny jest również na stronie internetowej www.mops.krakow.pl

Po wypełnieniu druku wniosku o dofinansowanie, składamy go wraz z następującymi załącznikami:

1. kopię orzeczenia o niepełnosprawności lub kopię orzeczenia traktowanego na równi z tym orzeczeniem (oryginał do wglądu),
2. kopię dokumentu potwierdzającego zameldowanie Wnioskodawcy – oryginał do wglądu,
3. aktualnym zaświadczeniem lekarskim, wystawionym czytelnie i w języku polskim, zawierającym informację o rodzaju posiadanych schorzeń utrudniających komunikowanie się, o ile nie wynika to z treści orzeczenia o niepełnosprawności (dotyczy ubiegających się o dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się),
4. aktualnym zaświadczeniem lekarskim, wystawionym czytelnie i w języku polskim, zawierającym informację o rodzaju posiadanych schorzeń utrudniających wykonywanie codziennych, podstawowych czynności, o ile nie wynika to z treści orzeczenia o niepełnosprawności (dotyczy ubiegających się o dofinansowanie likwidacji barier technicznych),
5. fakturą „pro forma”/ofertą cenową dot. planowanego zakupu wystawioną na Wnioskodawcę lub przedstawiciela ustawowego (rodzica) w przypadku małoletniego dziecka, bądź

opiekuna prawnego w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej – ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup,

6. „Oświadczeniem (przedstawiciela ustawowego/opiekuna prawnego/pełnomocnika) występującego w imieniu osoby niepełnosprawnej” na stosownym druku, w przypadku, gdy w imieniu osoby niepełnosprawnej występuje:
 - a) przedstawiciel ustawowy (rodzic)
 - b) pełnomocnik
 - c) opiekun prawny,
7. w przypadku, gdy Wnioskodawca działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego do wniosku należy załączyć odpowiednio uwierzytelnione pełnomocnictwo lub postanowienie Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (do wniosku załączyć kserokopię – oryginał do wglądu).

Wysokość dofinansowania wynosi do 80% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Wymagany udział własny Wnioskodawcy to minimum 20% kosztów.

Ogłoszone w trzecim kwartale 2006 r. przeciętne wynagrodzenie wynosiło 2.427,27 zł. Zmienia się ono w niewielkim stopniu, co trzy miesiące i jest ogłaszane przez Prezesa GUS w formie komunikatu.

Dofinansowanie realizowane jest na podstawie umowy zawieranej przez Dyrektora MOPS w Krakowie z Wnioskodawcą. MOPS proponując Wnioskodawcy kwotę dofinansowania, odnosi się do ustalonej, średniej ceny sprzętu, będącego w powszechnej sprzedaży. Umowa określa między innymi terminy realizacji przedsięwzięcia, kwotę dofinansowania, kwotę udziału własnego a także inne warunki niezbędne do prawidłowej realizacji zadania.

W przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku, Wnioskodawca otrzymuje pisemną informację wraz z uzasadnieniem, od której nie przysługuje odwołanie w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów zakupów poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON. Dofinansowanie takie nie przysługuje również, jeżeli w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku osoba niepełnosprawna ubiegająca się o dofinansowanie uzyskała odpowiednio na ten cel dofinansowanie ze środków PFRON, z zastrzeżeniem, iż likwidacja barier w komunikowaniu się oraz likwidacja barier technicznych traktowane są jako odrębne zadania. Dofinansowanie nie przysługuje także osobie, która ma zaległości wobec PFRON, lub w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, była stroną umowy zawartej z Funduszem i rozwiązywanej z przyczyn leżących po jej stronie.

Przykładowy zakres rzeczowy dofinansowania

- A. likwidacja barier w komunikowaniu się – zakup aparatu telefonicznego bezprzewodowego, telefaksu, maszyny do pisania językiem Braille’a, radiomagnetofonu, dyktafonu, lup, okularów, powiększalników, zakup aparatów słuchowych i systemów wspomagania słyszenia, zakup komputera stacjonarnego lub przenośnego wraz z urządzeniami peryferyjnymi, oprogramowaniem i montażem przyłącza do sieci Internet;
- B. likwidacja barier technicznych – dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim-dostosowane meble, w tym niskie blaty umożliwiające wjazd wózkem pod nie, szafki kuchenne z półkami na prowadnicach, przystosowanie wyposażenia pokoju, w tym zakup odpowiedniego łóżka, stołu, szafy ubraniowej, biurka do pracy, zakup aparatu do pomiaru ciśnienia tętniczego, glukometru.

Przepisy regulujące przyznawanie dofinansowania ze środków PFRON likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych nie zawierają katalogu przedmiotów/sprzętów, których dotyczy to dofinansowanie. MOPS dokonuje kwalifikacji, oceniając indywidualne potrzeby osoby niepełnosprawnej wynikające z posiadanej niepełnosprawności oraz niezbędność sprzętu w procesie rehabilitacji społecznej.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 96, poz. 861 z późn. zm.).

4.2.6 Warsztat terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej (WTZ) jest obok turnusu rehabilitacyjnego jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, a więc osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Warsztat terapii zajęciowej oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja, przez warsztat powyższego celu, odbywa się poprzez codzienne zajęcia w grupie uczestników, przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej (najczęściej realizowanych w ramach tzw. pracowni, np. kulinarnej, gospodarstwa domowego, przyrodniczej, komputerowej, artystycznych, fotograficznej), zmierzających do rozwijania umiejętności życia codziennego oraz zaradności osobistej, jak również psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

WTZ jest placówką pobytu dziennego dla pełnoletnich osób niepełnosprawnych, posiadających wskazanie do terapii zajęciowej, zawarte w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności.

Przyjęcia dokonuje podmiot prowadzący WTZ (np. fundacja, stowarzyszenie).

Zajęcia trwają nie więcej niż 7 godzin dziennie. Osoba niepełnosprawna nie ponosi kosztów związanych z uczestnictwem w warsztacie.

Z uwagi, że działalność warsztatów ma charakter niezarobkowy, dochód ze sprzedaży produktów i usług wykonanych przez uczestników w ramach realizowanego programu terapii przeznacza się, w porozumieniu z uczestnikami, na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników np. organizację wycieczek, pikników, wyjść do kina, teatru).

Każdy z uczestników objęty jest indywidualnym programem rehabilitacji, w którym określa się:

- 1) formy i zakres rehabilitacji,
- 2) metody i zakres nauki umiejętności, o których mowa powyżej,
- 3) formy współpracy z rodziną lub opiekunami,
- 4) planowane efekty rehabilitacji,
- 5) osoby odpowiedzialne za realizację programu rehabilitacji.

Okresowo oraz, nie rzadziej, niż co 3 lata ocenia się realizację indywidualnego programu każdego uczestnika WTZ i jego postępy w rehabilitacji. Zalecana ocena, ma wskazać, co powinno się stać z osobą niepełnosprawną, po zakończeniu jej pobytu i zajęć w WTZ.

W zależności od tego, jakie są efekty realizacji indywidualnego programu, danej osobie można wskazać (jako właściwe dla niej):

- 1) podjęcie zatrudnienia w warunkach pracy chronionej lub na przystosowanym stanowisku pracy,
- 2) skierowanie do ośrodka wsparcia ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania, co do podjęcia zatrudnienia (co nie oznacza, że za jakiś czas niepełnosprawny nie będzie mógł ponownie podjąć próby rehabilitacji w ramach warsztatów),
- 3) przedłużenie uczestnictwa w terapii prowadzonej przez WTZ, ze względu na:
 - a) pozytywne rokowania co do przyszłych postępów w rehabilitacji,
 - b) okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia lub skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia.

Koszty utworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej dofinansowywane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Dla WTZ działających w Krakowie dofinansowanie to realizuje:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Rehabilitacji

tel./fax 012 616 54 01, (adres str. 94)

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z 1997 roku, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. Nr 63, poz. 587).

Warsztaty terapii zajęciowej

Lp.	Nazwa placówki	Adres/tel./e-mail	Liczba miejsc	Podmiot prowadzący
1.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Krakowskim Centrum Rehabilitacji	ul. Emaus 18 012 427 05 05 razny@gazeta.pl	35	Krakowskie Centrum Rehabilitacji, ul. Modrzewiowa 22 30-224 Kraków
2.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Szpitalu Specjalistycznym im. dr J. Babińskiego	ul. Babińskiego 29 012 652 43 93 wtzbabinski@interia.pl	40	Szpital Specjalistyczny im. dr J. Babińskiego, ul. Babińskiego 29, 30-393 Kraków
3.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej ul. Łanowa 41b	ul. Łanowa 41b 012 298 80 08 wtz_lanowa41b@ceti.pl	24	Dom Pomocy Społecznej, ul. Łanowa 41b, 30-725 Kraków
4.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej	ul. Miodowa 9 ul. Czarnowiejska 13 012 421 17 30, 012 634 49 37 012 634 28 12 hkaszynski@su.krakow.pl	75	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków
5.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”	ul. Królowej Jadwigi 81 012 425 19 53 wtz81@wp.pl	30	Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes” os. Hutnicze 5, 31-917 Kraków
6.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”	os. Górali 19 012 685 59 20 wtzgorali@wp.pl gaudiumetspes@interia.pl	65	Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes” os. Hutnicze 5, 31-917 Kraków

7.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji im. Brata Alberta	os. Dywizjonu 303 nr 65 012 647-09-00 fundwtz@kki.net.pl	35	Fundacja im. Brata Alberta, Radwanowice 1, 32-064 Kraków
8.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Zarządzie Dzielnicy Przyjaciół Dzieci	os. Stalowe 9 os. Teatralne 25 012 644-32-28, 012 685-57-90 hodorota@go2.pl	35	Zarząd Dzielnicy Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, os. Stalowe 9, 30-725 Kraków
9.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Oddziale Miejskim Krakowskim Towarzystwa Przyjaciół Dzieci	ul. Truskawkowa 4 012 681-04-77 antase@interia.pl biuro@tpd.pl	25	Oddział Miejski Krakowski Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, ul. Św. Marka 20/14, 31-020 Kraków
10.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Duszpasterskim Stowarzyszeniu Osób z Upośledzeniem Umysłowym	os. Centrum C nr 7 012 425-97-53 mbwtz@interia.pl	35	Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym, os. Szklane Domy 7, 31-972 Kraków
11.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji ARTES	ul. Estery 3 012 292-60-20 fundacja_artes@op.pl	20	Fundacja ARTES, ul. Brzozowa 4/4a, 31-050 Kraków
12.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”	ul. Prądnicka 10 012 423-32-36 wtz-ognisko@tlen.pl	25	Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, ul. Floriańska 15, 31-019 Kraków
13.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Dobrej Nadziei	ul. Za Torem 22 012 257-10-32 wtz.dobrejnadziei@interia.pl dobra_nadzieja@op.pl	25	Stowarzyszenie Dobrej Nadziei, ul. Batorego 5, 31-135 Kraków

4.2.7 Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych

Celem dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych jest m.in.: wspieranie i promocja twórczości osób niepełnosprawnych, doskonalenie ich sił psychofizycznych poprzez ruch, organizowanie zajęć rekreacyjnych, zawodów i imprez sportowych. W rezultacie prowadzi to do integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz podniesienia świadomości pełnosprawnych mieszkańców Krakowa, w zakresie problemów i potrzeb wynikających z niepełnosprawności.

Uprawnionymi do ubiegania się o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych są osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (np. organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia), jeżeli:

1. prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat,
2. udokumentują zapewnienie, odpowiednich dla osób niepełnosprawnych, warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania,
3. posiadają środki własne lub pozyskane z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków PFRON.

Uwaga! Wniosek składa się w terminie do dnia 30 listopada roku poprzedzającego jego realizację.

Dla uprawnionych podmiotów, których wniosek o dofinansowanie obejmuje niepełnosprawnych mieszkańców Krakowa, pomoc realizuje:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Rehabilitacji

tel. 012 616 54 06, fax 012 616 54 01, (adres str. 94)

Termin załatwienia sprawy

Do miesiąca od daty złożenia kompletnego wniosku oraz zatwierdzenia planu podziału środków finansowych na dany rok budżetowy.

Wysokość dofinansowania wynosi do 60% kosztów przedsięwzięcia.

Dofinansowanie realizowane jest na podstawie umowy zawieranej przez Dyrektora MOPS w Krakowie z wnioskodawcą. Umowa określa min. terminy realizacji przedsięwzięcia, kwotę dofinansowania, kwotę udziału własnego, sposób rozliczenia, a także inne warunki niezbędne do prawidłowej realizacji zadania.

W przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku, wnioskodawca otrzymuje pisemną informację wraz z uzasadnieniem, od której nie przysługuje odwołanie w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON. Dofinansowanie takie nie przysługuje również podmiotowi, który ma zaległości wobec PFRON, lub w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, był stroną umowy zawartej z Funduszem i rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Dokumenty od wnioskodawcy

1. Wniosek o dofinansowanie (druk wniosku dostępny w Dziale Rehabilitacji bądź wraz z obowiązującą procedurą na stronie internetowej www.mops.krakow.pl).
2. Kopie:
 - a) aktualnego wypisu z Krajowego Rejestru Sądowego lub wypisu z ewidencji działalności gospodarczej,
 - b) statutu wnioskodawcy,
 - c) dokumentów potwierdzających prowadzenie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych.
3. Kopia dokumentów potwierdzających posiadanie rachunku bankowego wraz z informacją o ewentualnych obciążeniach.
4. Program merytoryczny przedsięwzięcia, o dofinansowanie, którego wnioskuje strona.
5. Kopie dokumentów potwierdzających posiadanie przez wnioskodawcę środków własnych oraz źródeł finansowania inne niż Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
6. Lista niepełnosprawnych uczestników przedsięwzięcia (mieszkańców Krakowa) wraz z podaniem stopnia niepełnosprawności.

Kserokopie dokumentów przedkładane do wniosku winny być potwierdzone za zgodność z oryginałem przez osoby upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy. Na żądanie MOPS wnioskodawca zobowiązany jest przedłożyć oryginały ww. dokumentów.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 roku w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 96, poz. 861 z późn. zm.).

4.2.8 Pożyczka na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej

Ubiegać się o nią może osoba niepełnosprawna tj. posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub orzeczenie traktowane na równi z tym orzeczeniem (np. orzeczenie o grupie inwalidzkiej, niezdolności

do pracy wydane przez ZUS lub KRUS), jeżeli nie przekroczyła wieku emerytalnego i jest zarejestrowana jako bezrobotna lub poszukująca pracy.

Pożyczka może być udzielona:

1. na podjęcie działalności po raz pierwszy bądź wznowienie działalności, jeżeli upłynęło, co najmniej 6 miesięcy od daty jej zaprzestania,
2. tylko raz i pod warunkiem, że osoba niepełnosprawna nie korzysta aktualnie z pożyczki z Funduszu Pracy.

Wysokość pożyczki

maksymalnie do wysokości trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Ogłoszone w trzecim kwartale 2006 r. przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej wynosiło 2.427,27 zł. Zmienia się ono w niewielkim stopniu, co trzy miesiące i jest ogłaszane przez Prezesa GUS w formie komunikatu.

Dla niepełnosprawnych mieszkańców Krakowa wnioski o pożyczkę ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej realizuje:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Dział Rehabilitacji

tel. 012 616 54 02, fax 012 616 54 01, (adres str. 94)

Wniosek zawiera między innymi:

1. kwotę wnioskowanej pożyczki,
 2. rodzaj planowanej działalności,
 3. kalkulację wydatków,
 4. udział środków własnych oraz z innych źródeł,
 5. specyfikację i harmonogram zakupów w ramach wnioskowanej pożyczki,
 6. przewidywane koszty i dochody prowadzenia działalności,
 7. proponowany okres karencji oraz termin spłaty pożyczki,
 8. proponowane formy zabezpieczenia spłaty pożyczki (np. poręczenie, weksel, hipoteka, zastaw)
- Druk wniosku należy pobrać w Dziale Rehabilitacji. Wraz z obowiązującą procedurą dostępny jest również na stronie internetowej www.mops.krakow.pl)

Wymagane załączniki

1. Kopia dokumentu potwierdzającego zameldowanie wnioskodawcy – dowód tożsamości lub zaświadczenie potwierdzające zameldowanie (oryginał do wglądu).
2. Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).
3. Aktualne zaświadczenie wydane przez lekarza medycyny pracy, stwierdzające zdolność do samodzielnego prowadzenia deklarowanej działalności gospodarczej albo rolniczej.
4. Kopie dokumentów potwierdzających kwalifikacje zawodowe lub doświadczenie zawodowe wnioskodawcy (oryginały do wglądu).

5. Oświadczenie wnioskodawcy o nie korzystaniu z pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej ze środków Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.
6. Zaświadczenie Grodzkiego Urzędu Pracy potwierdzające status osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy i niepozostającej w zatrudnieniu oraz fakt nie korzystania z pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej ze środków Funduszu Pracy.
7. Aktualny odcinek renty, w przypadku osób pobierających rentę.
8. Zaświadczenie z urzędu skarbowego o nie prowadzeniu działalności gospodarczej w okresie, co najmniej 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku.
9. Oświadczenie wnioskodawcy i małżonka wnioskodawcy o ewentualnym zadłużeniu.
10. Aktualny odpis z księgi wieczystej w przypadku proponowania hipoteki jako zabezpieczenia pożyczki.
11. Zaświadczenie z urzędu gminy o posiadaniu (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych, co najmniej 1 ha w przypadku wnioskodawcy zamierzającego podjąć działalność rolniczą, który podlegał obowiązkowi podatku rolnego przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy przed datą złożenia wniosku.

Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o pożyczkę wnioskodawca winien dostarczyć dodatkowe dokumenty:

1. Zaświadczenie o dokonaniu wpisu do rejestru działalności gospodarczej.
2. Zaświadczenie o zarejestrowaniu w Wojewódzkim Urzędzie Statystycznym i nadaniu numeru statystycznego – REGON.
3. Kopia umowy zawartej z bankiem o otwarciu rachunku bankowego dla zarejestrowanej działalności gospodarczej (oryginał do wglądu).
4. Zaświadczenie o wysokości dochodów poręczycieli z adnotacją, że wynagrodzenie nie jest obciążone z tytułu egzekucji sądowej, a umowa o pracę jest zawarta na czas nieokreślony.
5. Pisemna informacja o danych współmałżonka wnioskodawcy (imię, nazwisko, imię ojca, dokładny adres zamieszkania; nr, seria dowodu osobistego, przez kogo został wydany, nr PESEL, NIP)
6. Pisemna zgoda współmałżonka wnioskodawcy na zawarcie umowy.
7. Pisemna informacja o danych poręczycieli, ich współmałżonków (imię, nazwisko, imię ojca, dokładny adres zamieszkania; nr, seria dowodu osobistego, przez kogo został wydany, nr PESEL, NIP).
8. Pisemna zgoda współmałżonków poręczycieli na zawarcie umowy.
9. Kopia dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do lokalu, w którym będzie prowadzona działalność gospodarcza (oryginał do wglądu).
10. Weksel in blanco.

Ocena wniosku uwzględnia w szczególności:

1. ocenę ekonomiczno-finansową planowanego przedsięwzięcia,
2. zapotrzebowanie na lokalnym rynku na usługi/towary, realizowane w ramach planowanej działalności,

3. wysokość wkładu własnego,
4. przygotowanie merytoryczne wnioskodawcy do prowadzenia działalności,
5. ocenę, czy stan zdrowia wnioskodawcy umożliwi prowadzenie planowanej działalności,
6. sytuację na lokalnym rynku pracy.

Forma załatwienia sprawy:

Umowa cywilnoprawna na udzielenie pożyczki, a w przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku, pisemna informacja wraz z uzasadnieniem, od której nie przysługuje odwołanie w rozumieniu kodeksu postępowania administracyjnego.

Umowa określa m.in. terminy rozpoczęcia działalności, zobowiązanie pożyczkobiorcy do udokumentowania celowego wykorzystania pożyczki, terminy spłaty, a także inne warunki niezbędne do prawidłowej realizacji przedsięwzięcia.

Oprocentowanie pożyczki wynosi 5% udzielonej kwoty za cały okres spłaty pożyczki.

Maksymalny okres karencji wynosi 6 miesięcy, a spłatę rozkłada się na nie więcej niż 48 miesięcy.

Jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi względami społecznymi lub gospodarczymi, okres spłaty można wydłużyć do 54 miesięcy.

Pożyczka może zostać umorzona do wysokości 50% jej kwoty, pod warunkiem prowadzenia działalności, przez co najmniej 24 miesiące.

Niedotrzymanie nawet jednego z warunków umowy może skutkować jej wypowiedzeniem i koniecznością spłaty pożyczki w terminie do 90 dni od daty wypowiedzenia wraz z odsetkami w wysokości 15%.

Przez cały okres trwania umowy pożyczkodawca zastrzega sobie prawo kontroli.

W przypadku trudności materialnych lub losowych, na wniosek dłużnika spłatę pożyczki można odroczyć, rozłożyć jej spłatę na raty lub umorzyć w części lub całości.

Termin załatwienia sprawy: do miesiąca od daty złożenia kompletnego wniosku oraz zatwierdzenia planu podziału środków finansowych PFRON na dany rok.

Podstawa prawna:

Art. 12 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 maja 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad udzielania, oprocentowania, spłaty i umarzania pożyczek dla osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 67, poz. 439 z późn. zm.).

4.3 Świadczenia pomocy społecznej

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64 poz. 593 z późn. zm.). Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być adekwatne do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy.

Pomoc społeczna udzielana jest w szczególności ze względu na:

- 1) ubóstwo;
- 2) sieroctwo;
- 3) bezdomność;
- 4) bezrobocie;
- 5) **niepełnosprawność**;
- 6) długotrwałą lub ciężką chorobę;
- 7) przemoc w rodzinie;
- 8) potrzebę ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizm lub narkomanie;
- 14) zdarzenie losowe i sytuację kryzysową;
- 15) klęskę żywiołową lub ekologiczną.

W celu otrzymania świadczeń pomocy społecznej mieszkańcy Krakowa (miejsce zamieszkania nie jest tożsame z miejscem zameldowania) winni skontaktować się z Filią Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie właściwą ze względu na swoje miejsce zamieszkania (wykaz Filii MOPS w Krakowie znajduje się na końcu tego rozdziału).

Świadczenia z pomocy społecznej udzielane są na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego lub innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, a także pomoc może zostać udzielona z urzędu.

Pomoc udzielana jest na podstawie wywiadu środowiskowego, tj. pracownik socjalny odwiedza osobę lub rodzinę starającą się o pomoc w jej miejscu zamieszkania. Konieczne jest przedstawienie dokumentów potwierdzających dochody oraz inne wymagane przez pracownika socjalnego, dokumentujące m.in. sytuację osobistą, rodzinną, majątkową, zdrowotną osoby lub rodziny. Wywiad przeprowadzany jest w terminie 14 dni od dnia powzięcia wia-

domości o potrzebie przyznania świadczenia z pomocy społecznej, a w sprawach niecierpiących zwłoki w terminie 2 dni.

Przyznanie świadczeń pieniężnych następuje w formie decyzji administracyjnej, z wyjątkiem udzielenia pomocy w formie pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego oraz biletu kredytowanego. Decyzja powinna zostać wydana nie później niż w ciągu miesiąca od chwili wszczęcia postępowania. Od każdej decyzji stronie służy prawo do wniesienia odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego za pośrednictwem organu, który wydał decyzję w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji.

4.3.1 Świadczenia pieniężne

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego:

- dla osoby samotnie gospodarującej kryterium wynosi - 477 zł
- w przypadku osoby w rodzinie kryterium wynosi - 351 zł przy jednoczesnym wystąpieniu jednej z wymienionych powyżej (pkt 2-15) okoliczności.

Kryterium dochodowe podlega okresowej weryfikacji. Zmieniają się także, wysokości świadczeń, które zostaną podane w poniższym tekście. O aktualne kwoty zapytaj pracownika socjalnego.

Za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, pomniejszoną o:

- miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz ubezpieczenia społeczne,
- kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.

Ustawa przewiduje, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, możliwość udzielania pomocy finansowej rodzinom/osobom, których dochód przekracza kryterium dochodowe, w formie specjalnego zasiłku celowego, zasiłku okresowego, zasiłku celowego lub pomocy rzeczowej pod warunkiem zwrotu części lub całości udzielonej pomocy.

Rodzaje świadczeń pieniężnych:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy;
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy;
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie;
- pomoc dla rodzin zastępczych;
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki;
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie kosztów związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców.

Charakterystyka wybranych świadczeń pieniężnych

Świadczenie	Kryteria przyznania pomocy/charakterystyka świadczenia	Wysokość świadczenia
zasiłek stały	osoba samotnie gospodarująca	różnica między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, przy czym nie więcej niż 444 zł i nie mniej niż 30 zł
	osoba w rodzinie	różnica między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie – nie mniej niż 30 zł
zasiłek okresowy	osoba samotnie gospodarująca	do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, przy czym nie więcej niż 418 zł i nie mniej niż 20 zł
	osoba w rodzinie	do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny, nie mniej niż 20 zł
zasiłek celowy	przyznawany np. z powodu niepełnosprawności w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu	uznaniowa – w zależności od indywidualnej sytuacji osoby/ rodziny oraz możliwości finansowych ośrodka pomocy społecznej
specjalny zasiłek celowy	przyznawany np. z powodu niepełnosprawności szczególnie uzasadnionych przypadkach gdy dochód osoby lub rodziny przekracza kryterium dochodowe	w wysokości nieprzekraczającej kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej lub rodziny

4.3.2 Świadczenia niepieniężne

1. praca socjalna;
2. bilet kredytowany;
3. składki na ubezpieczenie zdrowotne;
4. składki na ubezpieczenie społeczne;
5. pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie;
6. sprawienie pogrzebu;
7. poradnictwo specjalistyczne;
8. interwencja kryzysowa;
9. schronienie;
10. posiłek;
11. niezbędne ubranie;
12. usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy;
13. specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia;
14. mieszkanie chronione;
15. pobyt i usługi w domu pomocy społecznej;
16. opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej placówce opiekuńczo-wychowawczej;
17. pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych;
18. szkolenia, poradnictwo rodzinne i terapia rodzinna prowadzone przez ośrodki adopcyjno-opiekuńcze.

Opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (od kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie) przysługuje: osobie, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi: matką, ojcem lub rodzeństwem, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kryterium dochodowego i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty. Dotyczy to również osób, które w związku z koniecznością sprawowania opieki pozostają na bezpłatnym urlopie.

4.4 Formy pomocy społecznej w Krakowie

Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne) jest ogólnodostępne i bezpłatne – skorzystać może każdy mieszkaniec Krakowa mający trudności bądź wykazujący potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód; prawne realizowane poprzez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów; psychologiczne realizowane poprzez proces diagnozowania, profilaktyki i terapii; rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki na osobą niepełnosprawną; poradnictwo realizowane jest przez Dział Poradnictwa MOPS w Krakowie, w jego siedzibie lub w wyjątkowych sytuacjach w domu zainteresowanego, po uprzednim ustaleniu terminu;

Dział Poradnictwa MOPS w Krakowie siedziba główna, os. Teatralne 24, tel. 012 643-15-23 e-mail: dp@mops.krakow.pl	
Porady udzielane są w następujących punktach:	
ul. Rzeźnicza 1, pok. 13, 14 tel. 012 430 45 45	ul. Dietla 64, pok. 6 tel. 012 429 13 33
ul. Józefińska 14, pok. 12 tel. 012 616 54 80	Al. Słowackiego 46, pok. 1 tel. 012 634 31 15
os. Szkolne 34, pok. 14 tel. 012 643 61 77	os. Teatralne 24, pok. 202 tel. 012 643 15 23
ul. Praska 52, pok. 2 tel. 012 266 69 58	ul. Jerzmanowskiego 37, pok. 3 tel. 012 658 88 27

Interwencja kryzysowa jest to zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, w tym dotkniętych przemocą; której celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej; realizowana bez względu na posiadany dochód, przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Kraków, ul. Radziwiłłowska 8b, tel. 012 421 82 42, e-mail: oikkrakow@wp.pl

Posiłek

Jeden gorący posiłek dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie jest w stanie go sobie zapewnić oraz dzieciom i młodzieży w okresie nauki w szkole;

Usługi opiekuńcze przysługują osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innej przyczyny np. niepełnosprawności wymagają pomocy innych, a są jej pozbawione. Mogą być przyznane również osobom, które wymagają pomocy innych, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Świadczone są w mieszkaniu osoby, która potrzebuje pomocy.

Usługi opiekuńcze obejmują:

1. usługi gospodarcze np. pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych (np. sprzątanie, zmywanie naczyń, pranie, zakupy, przygotowywanie posiłków, załatwianie spraw urzędowych, spacer, w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z rodziną i otoczeniem),
2. usługi higieniczno-pielęgnacyjne (np. mycie, kąpanie, ubieranie, przesłanie łóżka, dozowanie leków, zapobieganie powstawaniu odleżyn i oparzeń, kontakt z lekarzem);

Zakres przyznawanych usług uzależniony jest od stanu zdrowia osoby oraz jej sytuacji rodzinnej, ustalonej przez pracownika socjalnego podczas wywiadu środowiskowego. Niezbędnym dokumentem jest zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia uzasadniającym konieczność pomocy w formie usług opiekuńczych. Wysokość odpłatności za usługi uzależniona jest od sytuacji rodzinnej osoby oraz jej dochodu lub dochodu na osobę w rodzinie (podstawa prawna: Uchwała Nr LXVIII/636/04 Rady Miasta Krakowa z dnia 29.12.2004r.). W przypadku, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowe, usługi opiekuńcze świadczone są nieodpłatnie; MOPS organizuje usługi we współpracy z wyspecjalizowanymi w tym zakresie organizacjami pozarządowymi lub firmami prywatnymi.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia – to usługi na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem (psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne, rehabilitanta, fizykoterapeuty i innych pokrewnych zawodów).

Dzienne ośrodki wsparcia

Dzięki tej formie pomocy osoby starsze i osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą zaspokoić potrzebę kontaktu i integracji społecznej, bez ostatecznego zerwania więzi z rodziną i środowiskiem lokalnym. Otrzymują one jednocześnie wsparcie specjalistów, przede wszystkim w zakresie rehabilitacji społecznej i usprawniającej. W Krakowie do tego typu ośrodków zaliczamy: miejskie dzienne domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia dla osób starszych, środowiskowe domy samopomocy i inne.

Ośrodki wsparcia dla osób starszych

Miejskie Dzielne Domy Pomocy Społecznej składają się z pięciu Domów, w skład których wchodzi Kluby Seniora zlokalizowane w różnych dzielnicach Krakowa. Placówka realizuje swoje zadania w szczególności przez udzielenie uczestnikom świadczeń podczas całodziennego pobytu, w zakresie: rehabilitacji, zajęć kulturalno-oświatowych, terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej dla podtrzymania kondycji psychofizycznej, psychoterapii (rozmowy wspierające), zapewnienia posiłków.

Nazwa placówki	Adres/ tel.
Miejskie Dzielne Domy Pomocy Społecznej	ul. Jana Sas-Zubrzyckiego 10 30-611 Kraków tel. 012 425 64 65, 012 656 93 11
Dom nr 1 „Socius”	ul. Jana Sas-Zubrzyckiego 10 30-611 Kraków, tel. 012 425 64 65
Dom nr 2	ul. Kielecka 2, tel. 012 411 00 50
Filia – Klub Seniora	ul. Krowoderskich Zuchów 6 tel. 012 634 24 74
Filia – Klub Seniora	ul. Balicka 289
Dom nr 3	ul. Korczaka 4, tel. 012 416 15 60
Filia – Klub Seniora	ul. G. Zapolskiej 15
Dom nr 4	ul. Sudolska 7, tel. 012 412 62 34
Filia – Integracyjny Klub Niewidomego Seniora	ul. Bandtkiego 19
Dom nr 5	ul. Nad Sudółem 32, tel. 012 415 54 15
Klub Seniora	ul. Focha 39

Ponadto Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej Gaudium et Spes prowadzi w Nowej Hucie Ośrodek Wsparcia dla Osób Starszych na os. Górali 23-24 (tel. 012 644 85 52) i os. Hutniczym 5 (tel. 012 644 24 52) przeznaczony dla 70 osób starszych, kombatanów i niepełnosprawnych. Odpłatność za pobyt z reguły dotyczy kosztów wyżywienia i zależy od sytuacji finansowej osoby starającej się o uczestnictwo.

Środowiskowe domy samopomocy oraz mieszkania chronione to ośrodki wsparcia dla osób chorych psychicznie i niepełnosprawnych intelektualnie. Pomoc świadczona w tych ośrodkach ma na celu utrzymanie osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji, tj. umieszczaniu osoby z zaburzeniami psychicznymi w placówce całodobowej opieki. Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi mają na celu udzielanie osobom w nich zamieszkującym wsparcia, w zakresie poprawy kontaktów społecznych, przywrócenie możliwości pełnienia satysfakcjonujących ról społecznych, zapewnienie bezpiecznego, całodobowego zakwaterowania oraz skrócenie okresu hospitalizacji i zmniejszenie ich ilości. Temat szerzej omówiono w rozdziale Instytucje i formy pomocy dla osób chorujących psychicznie w Krakowie.

Dom pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Domy pomocy społecznej zapewniają całodobową opiekę oraz zaspakajają niezbędne potrzeby bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu. Osobę kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej jej dotychczasowego miejsca zamieszkania, chyba, że okoliczności sprawy wskazują inaczej. Skierowanie do DPS wymaga zgody osoby kierowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, a w przypadku, gdy osoba bezwzględnie wymagająca pomocy lub jej przedstawiciel ustawowy nie wyrażają zgody na umieszczenie w DPS, MOPS obowiązany jest zawiadomić o tym właściwy sąd.

Pobyt w DPS jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania;

Zobowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
 - 2) małżonek, zstępni (dzieci) przed wstępnymi (rodzice),
 - 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej
- Przy czym osoby i gmina określone w pkt 2 i 3 nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniec domu ponosi pełną odpłatność.
- Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą:

- 1) mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70 % swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70% tego dochodu;
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi – zgodnie z umową zawartą z MOPS w Krakowie:
 - a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 250% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 250 % tego kryterium,
 - b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 250% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 250 % kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;

Okres oczekiwania na miejsce w DPS w Krakowie jest zróżnicowany i zależy od typu domu i jego lokalizacji (na wyraźne życzenie osoby zainteresowanej) oraz płci osób oczekujących.

Domy pomocy społecznej w Krakowie

Publiczne				
Organ prowadzący – Gmina Miejska Kraków				
Lp.	Typ domu	Nazwa domu	Adres/ nr telefonu	Liczba miejsc
1.	Przewlekłe somatycznie chorzy	Dom Pomocy Społecznej	ul. Łanowa 39, Kraków tel. 012 653 26 48, 012 653 22 47	155
2.	Przewlekłe somatycznie chorzy	Dom Pomocy Społecznej	ul. Radziwiłłowska 8, Kraków tel. 012 421 15 16, 012 422 99 56	64
3.	Przewlekłe somatycznie chorzy	Dom Pomocy Społecznej im. A i L. Hełclów	ul. Hełclów 2, Kraków tel. 012 633 08 28, 012 634 42 55	455
4.	Przewlekłe somatycznie chorzy	Dom Pomocy Społecznej	ul. Nowaczyńskiego 1, Kraków tel. 012 296 10 57, 012 266 66 60	185
5.	Przewlekłe somatycznie chorzy Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	Dom Pomocy Społecznej	ul. Łanowa 43a, Kraków tel. 012 296 77 42, 012 296 77 43	59 81
6.	Osoby w podeszłym wieku	Dom Pomocy Społecznej	ul. Praska 25, Kraków tel. 012 267 26 40, 012 266 03 64	93
7.	Osoby w podeszłym wieku	Dom Pomocy Społecznej	ul. Kluzeka 6, Kraków tel. 012 415 58 08, 012 415 25 92	95

Świadczenia pomocy społecznej

8.	Przewlekłe psychicznie chorzy	Dom Pomocy Społecznej	ul. Łanowa 43 b, Kraków tel. 012 653-24-77	103
9.	Przewlekłe psychicznie chorzy	Dom Pomocy Społecznej	os. Sportowe 9, Kraków tel. 012 425-93-07, 012 644-31-10	37
10.	Przewlekłe psychicznie chorzy	Dom Pomocy Społecznej	ul. Krakowska 55, Kraków tel. 012 430-63-17, 012 430-62-30	222
11.	Przewlekłe psychicznie chorzy	Dom Pomocy Społecznej	ul. Łanowa 41, Kraków tel. 012 653-23-35, 012 655-77-59	220
12.	Przewlekłe psychicznie chorzy	Dom Pomocy Społecznej	os. Szkolne 28, Kraków tel. 012 644-79-14	50
13.	Dorośli niepełnosprawni intelektualnie	Dom Pomocy Społecznej	ul. Babińskiego 25, Kraków tel. 012 262-02-72, 012 262-02-27	90
14.	Dorośli niepełnosprawni intelektualnie	Dom Pomocy Społecznej	os. Hutnicze 5, Kraków tel. 012 644-79-14	37
15.	Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	Dom Pomocy Społecznej	ul. Łanowa 41 b, Kraków tel. 012 653-20-41, 012 655-49-30	83

Świadczenia pomocy społecznej

Niepubliczne – działające na zlecenie Gminy Kraków				
Lp.	Typ domu/ nazwa domu	Adres/tel.	Liczba miejsc	Nazwa organu prowadzącego
1.	Przewlekłe somatycznie chorzy/ Dom Pomocy Społecznej	ul. Podgórk Tynieckie 96 Kraków tel. 012 653 26 48, 012 653 22 47	50	Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Starowiejskich NMP
2.	Przewlekłe somatycznie chorzy/ Dom Pomocy Społecznej im. Św. Antoniego	ul. Krowoderska 7 31-131 Kraków tel. 012 422 25 03	52	Prowincja Matki Bożej Anielskiej Zakonu Braci Mniejszych
3.	Osoby w podeszłym wieku/ Dom Pomocy Społecznej pod Dębami	ul. Sołtysowska 13 d 31-589 Kraków tel. 012 684 52 90	67	Fundacja Zdrowie dla Budowlanych
4.	Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie/ Dom Pomocy Społecznej	ul. Ulanów 25 Kraków tel. 012 417 38 48	15	Fundacja dla Domu Pomocy Społecznej Dzieci Głęboko Upośledzonych w Krakowie, ul. Łanowa 43 a

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

30-529 Kraków, ul. Józefińska 14
tel. 012 616 54 27, fax 012 616 54 28
e-mail: do@mops.krakow.pl
www.mops.krakow.pl

Nr filii/ zasięg działania	Adres/ e-mail	tel.	Fax
Filia Nr 1/ Dzielnice II i III punkt obsługi osób głuchych	ul. Rzeźnicza 2 (wejście od ul. Grzegorzeczej) f1@mops.krakow.pl	012 430 45 46 012 430 45 49 012 430 45 47	012 430 45 46 012 430 45 49 012 430 45 47
Filia Nr 2/ Dzielnice IV i VI	ul. Radzikowskiego 37 f2@mops.krakow.pl	012 636 77 98 012 636 77 84	012 636 77 84
Filia Nr 3/ Dzielnice IX, X i XIII	ul. Józefińska 14 f3@mops.krakow.pl	012 616 54 41	012 616 54 43
Filia Nr 4/ Dzielnica XVIII	os. Szkolne 34 f4@mops.krakow.pl	012 425 75 64 012 425-75-82	012 425 75 64
Filia Nr 5/ Dzielnica VIII	ul. Praska 52 f5@mops.krakow.pl	012 269 05 54 012 269-06-37	012 266 82 75
Filia Nr 6/ Dzielnica I	ul. Dietla 64 f6@mops.krakow.pl	012 421 61 44 012 421 94 96	012 422 17 74
Filia Nr 7/ Dzielnice V i VII	Al. Słowackiego 46 f7@mops.krakow.pl	012 632 66 20 012 632 21 46	012 632 66 20
Filia Nr 8/ Dzielnice XI i XII	ul. Jerzmanowskiego 37 f8@mops.krakow.pl	012 659 12 68 012 659 63 63	012 659 12 86
Filia Nr 9/ Dzielnice XIV, XV, XVI i XVII	os. Teatralne 24 f9@mops.krakow.pl	012 644 76 09 012 644 80 34	012 644 80 34

Rozdział 5

Instytucje i formy pomocy dla osób chorujących psychicznie w Krakowie

- **Poradnia Zdrowia Psychicznego**
31-928 Kraków, os. Centrum B
tel. 012 642-25-10, fax 012 642-25-10
- **Przychodnia Przyszpitalna**
31-503 Kraków, ul. Strzelacka 2
tel. 012 421-13-44, fax 012 421-37-65
- **Przychodnia Przyszpitalna**
31-201 Kraków, ul. Prądnicka 35/37
tel. 012 633-01-00
- **Zespół Poradni Przyszpitalnych**
31-913 Kraków, os. Na Skarpie 66
tel. 012 644-01-44
- **Poradnia Zdrowia Psychicznego**
31-548 Kraków, al. Pokoju 2a
tel. 012 412-24-67, fax 012 411-02-56
- **Wojewódzka Przychodnia
Zdrowia Psychicznego**
31-510 Kraków, ul. Olszańska 5
tel. 012 412-09-76
- **Ośrodek Psychiatrii Środowiskowej**
30-512 Kraków, pl. Serkowskiego 10
tel. 012 656-50-00
- **NZOZ Specjalistyczne Gabinety Psychiatryczne
„Logopromed”
Poradnia Zdrowia Psychicznego**
31-910 Kraków, ul. Cerchów 5
tel. 012 686-64-22
e-mail: logopromed@neostrada.pl

Poradnia zdrowia Psychicznego świadczy usługi ambulatoryjnego leczenia psychiatrycznego, a także psychoterapeutyczne, w przypadku zaostrzeń objawowych możliwość natychmiastowego objęcia leczeniem dziennym.

Poradnia świadczy usługi w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia. Poradnia leczy rozpoznane już zaburzenia oraz prowadzi prewencję depresji i zaburzeń związanych ze stresem.

Istnieje możliwość rejestracji telefonicznej. Na pierwsze spotkanie należy przynieść karty informacyjne dotyczące dotychczasowego leczenia oraz wszelkie dokumenty związane z leczeniem, które pacjent posiada.

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie.

- NZOZ Specjalistyczne Gabinety Psychiatryczne „Logopromed”

Psychiatryczny Oddział Dzienny

31-910 Kraków, ul. Cerchów 5
tel. 012 644-57-99, fax 012 686-64-22
e-mail: logopromed@neostrada.pl

Psychiatryczny Oddział Dzienny dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczy leczenie w systemie dziennym. Usługi są darmowe w ramach kontraktu z NFZ dla wszystkich mieszkańców Krakowa. W chwili przyjęcia nie jest wymagane skierowanie od lekarza pierwszego kontaktu. Przyjęcia dokonuje się po konsultacji wstępnej z lekarzem oddziału dziennego. Należy przynieść dokumentację medyczną jaką posiada pacjent oraz karty informacyjne dotyczące dotychczasowego leczenia.

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie

- Centrum Psychiatrii i Psychosomatyki „Psychosoma”

31-309 Kraków, ul. Ehrenberga 14
tel. 012 637-00-78, 012 638-68-53
fax 012 637-00-78 wew.23
e-mail psychosoma@op.pl
www.psychosoma.pl

Centrum zajmuje się głównie schorzeniami psychosomatycznymi. Centrum prowadzi pełny profil działania psychiatrycznego i w terapii stosuje również hipnozę.

Centrum świadczy usługi z zakresu:

- leczenie chorób psychicznych, zespołów lękowych
- leczenie nerwic
- choroby o podłożu przewlekłego stresu
- choroby wewnętrzne
- leczenie uzależnień od alkoholu i leków

- trening relaksacyjny
- leczenie zaburzeń seksualnych
- leczenie bezsenności
- diagnostyka psychologiczna
- diagnostyka internistyczno-laboratoryjna
- hipnoza werbalna i biodynamiczna w leczeniu schorzeń psychosomatycznych, nerwic stanów lękowych, bezsenności i uzależnień

Bezpłatna linia konsultacyjna czynna od 10.00 do 19.00, 0 800 271 004

Rejestracja i informacje telefonicznie od 10.00 do 19.00 os. poniedziałku do piątku. Rejestracja automatyczna czynna całą dobę.

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

- Krakowski Zespół Zdrowia Psychicznego „MediNorm”

31-512 Kraków, pl. Serkowskiego 10
tel. 012 656-67-91, fax 012 656-58-91
e-mail: biuro@medinorm.pl
medinorm.pl

Cele KZZP „MediNorm” jest organizacja sieci usług leczenia psychiatrycznego, w której można sprawnie koordynować sieć poradni zdrowia psychicznego, lecznictwo środowiskowe oraz oddziałyienne. „MediNorm” oferuje usługi leczenia pozaszpitalnego.

Przychodnie:

- Poradnia Zdrowia Psychicznego, al. Pokoju 4, 31-548 Kraków, tel. 012 411-01-88
- Poradnia Zdrowia Psychicznego, pl. Serkowskiego 10, 30-512 Kraków, tel. 012 656-67-91
- Poradnia Zdrowia Psychicznego, pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków, tel. 012 421-51-17
- Poradnia Zdrowia Psychicznego, al. Słowackiego 44, 30-018 Kraków, tel. 012 634-10-70
- Poradnia Zdrowia Psychicznego Dla Dzieci i Młodzieży Ośrodek Psychiatrii Środowiskowej, ul. Krowoderskich Zuchów 7/105. 31-271 Kraków
- Poradnia Zdrowia Psychicznego, os. Kolorowe 21, 31-940 Kraków, te. 012 642-18-66

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

- NZOZ Wielospecjalistyczne Centrum Medyczne Przychodnia Specjalistyczna „EEG-GRAF-med.”

30-045 Kraków, ul. Józefitów 19b, tel. 012 633-03-96
e-mail: nzo@eeg.med.pl
www.eeg.med.pl/przychodnia2.htm

Przychodnia „EEG-GRAF”, powstała w 1989 roku i była pierwszą w Krakowie niepubliczną placówką Służby zdrowia, która wykonywała na poziomie klinicznym badania EEG.

Placówka wykonuje badania EEG o najszerszym profilu: badania we śnie, badania w czuwaniu, badania nocne. W ramach przychodni funkcjonują:

- poradnia psychiatryczna dla dorosłych
- poradnia psychiatryczna dla dzieci i młodzieży
- poradnia psychologiczna dla dorosłych
- poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży
- poradnia psychoterapeutyczna
- poradnia neurologiczna dla dorosłych
- poradnia neurologiczna dla dzieci i młodzieży
- poradnia leczenia padaczki
- pracownia EEG dla dzieci i młodzieży

Przychodnia czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 18.00. Szczegółowych informacji można uzyskać osobiście lub telefonicznie.

- **Poradnia Zdrowia Psychicznego i Uzależnień NZOZ „PRO – VITA”**

31-056 Kraków, ul. Estery 6
tel. 012 421-95-67, fax 012 410-10-95
ul. Majora 5, tel. 012 413-80-47
e-mail: provita@provita.org.pl

Ośrodek prowadzi działalność z zakresu:

- porady lekarskie
- porady i diagnostyka psychologiczna
- psychoterapia indywidualna
- psychoterapia grupowa
- orzecznictwo sądowo – psychiatryczne
- oddział dzienny ogólny – psychiatryczny

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie.

- **NZOZ Ośrodek Zdrowia Psychicznego „Pro Psyche”**

Oddział Dzienny Psychiatryczny

30-003 Kraków, ul. Ślaska 5
tel. 012 633-51-70

- terapia indywidualna
- terapia grupowa

- **Oddział Kliniczny Kliniki Psychiatrii Dorosłych Szpitala Uniwersyteckiego**

31-501 Kraków, ul. Kopernika 21a
tel. 012 424-87-06, 012 424-87-33

- Oddział Kliniczny Leczenia Depresji
Dyżurki lekarskie: 012 424-87-28
Dyżurki pielęgniarские: 012 424-87-28
- Oddział Kliniczny D
Dyżurki lekarskie: 012 424-87-04, 424-87-05, 424-87-10
Dyżurki pielęgniarские: 012 424-87-19, 424-87-31
- Oddział Kliniczny G
Dyżurki lekarskie: 012 424-87-35
Dyżurki pielęgniarские: 012 424-87-20
- Oddział Kliniczny C
Dyżurki lekarskie: 012 424-87-21
Dyżurki pielęgniarские: 012 424-87-36
- Oddział Dzienny Leczenia Chorób Afektywnych
Dyżurki lekarskie: 012 424-87-54
Dyżurki pielęgniarские: 012 424-87-54
- Oddział Kliniczny Gerontopsychiatryczny
Dyżurki lekarskie: 012 424-87-17
- Oddział Dzienny
Pl. Sikorskiego 2/8 tel. 012 422-56-74, 012 421-51-17
- Oddział Dzienny
Ul. Miodowa 9, tel. 012 429-42-97

Głównym założeniem w leczeniu pacjentów Kliniki jest zapewnienie im ciągłości procesu terapeutycznego. Na terenie Kliniki funkcjonują zespoły leczenia psychoz, depresji i gerontopsychiatrii, które dysponują oddziałami stacjonarnymi: Oddział C – leczenie schizofrenii, Oddział Leczenia Depresji, Oddział Gerontopsychiatrii. Oddziały dzienne: Oddziały Dienne dla pacjentów psychotycznych, Oddział Dzienny Chorób Afektywnych, Oddział Dzienny Geriatryczny. Poradnie specjalistyczne: Ogólna Poradnia Psychiatryczna, Poradnia Leczenia Psychoz, Poradnia Chorób Afektywnych, Poradnia Geriatryczna i Poradnia Zaburzeń Pamięci.

Na terenie Kliniki znajduje się również Oddział Nerwic, na którym prowadzona jest psychoterapia indywidualna i grupowa, oraz Oddział Diagnostyczny. W Klinice stosowane są nowoczesne i kompleksowe metody leczenia zaburzeń psychicznych i zapewniana jest pacjentom w ramach poszczególnych zespołów leczenie biologiczne, psychoterapię, terapię rodzinną i małżeńską, arteterapię, rehabilitację. Opiekę nad pacjentem sprawują lekarze, psychologowie i pielęgniarki.

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

- **Poradnia Leczenia Nerwic i Zaburzeń Behawioralnych Collegium Medicum**

31-138 Kraków, ul. Lenartowicza 14
tel. 012 633-12-03, 012 633-72-16

Poradnia jest bazą dydaktyczno-usługową Katedry Psychoterapii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zespół terapeutyczny składa się z lekarzy, psychologów i pielęgniarki, którzy posiadają specjalistyczne wykształcenie psychoterapeutyczne. Poradnia prowadzi kompleksowe leczenie dorosłych z zaburzeniami nerwicowymi, zaburzeniami osobowości i zespołami behawioralnymi. Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie.

- Szpital Specjalistyczny im. dr Józefa Babińskiego

30-393 Kraków, ul. Dr Józefa Babińskiego
tel. 012 652-43-47

www.babinski.pl/hospital.php

Szpital Specjalistyczny im. Dr Józefa Babińskiego dysponuje obecnie 816 łózkami w 20 oddziałach całodobowych i 5 oddziałami dziennymi, w których leczonych może być około 130 pacjentów. Szpital świadczy usługi z zakresu leczenia ambulatoryjnego w przyoddziałowych przychodniach.

Szpital zapewnia kompleksowe świadczenia w zakresie leczenia psychiatrycznego, odwykowego i neurologicznego. Na terenie szpitala działa Ośrodek Profilaktyczno-Rehabilitacyjny „Szkoła Życia” /tel. 012 652-42-40/ i Oddział Lecznico-Rehabilitacyjny, a także Warsztat Terapii Zajęciowej, 3 hostele oraz liczne pracownie terapii zajęciowej. Poza szpitalem działa Centrum Pomocy Psychiatrycznej na os. Centrum B i Ośrodek Psychiatrii Środowiskowej przy pl. Serkowskiego 10 i ul. Olszańskiej. Celem wszystkich placówek jest pomoc osobą chorującym psychicznie w ich stopniowym przystosowaniu się do życia w społeczeństwie, rodzinie i w życiu zawodowym.

Przyjęcia pacjentów odbywają się w Izbie Przyjęć, która jest czynna przez całą dobę siedem dni w tygodniu.

Pacjent, który zgłasza się na hospitalizację powinien okazać skierowanie od lekarza specjalisty: psychiatry, neurologa lub lekarza pierwszego kontaktu (lekarza rodzinnego). Skierowanie takie powinno być wystawione nie wcześniej niż 14 dni przed zgłoszeniem do szpitala. Zgłaszając się do szpitala należy ze sobą mieć ponadto dowód tożsamości i dowód ubezpieczenia.

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Szpitalu Specjalistycznym im. dr J. Babińskiego

30-393 Kraków, ul. Babińskiego 29
tel. 012 652-43-93, 652-44-82

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Ludwika Rydygiera

31-826 Kraków, Os. Złotej Jesieni 1

- oddział psychiatryczny tel. 012 646-84-82
- oddział toksykologiczny tel. 012 646-83-30

- Dzienny Oddział Psychiatryczny

31-121 Kraków, ul. Skarbowa 4
tel. 012 633-34-00, fax 012 634-40-03

- Dzienny i Stacjonarny Oddział Psychiatryczny przy Poradni Zdrowia Psychicznego Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Studentów

Kraków, ul. Tokarskiego 6
tel. 012 637-25-74,
oddział dzienny: tel. 012 637-55-66

- Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin

Kraków, ul. Krupnicza 38
tel. 012 431-18-08
dobra_nadzieja@op.pl
www.sdn.prv.pl

Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin powstał w roku 2003 i jest prowadzony w trybie zadania zleconego przez Stowarzyszenie „Dobrej Nadziei”. Jego celem jest praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, w szczególności z takimi wobec których orzeczony jest nadzór kuratorski oraz rodzinami skierowanymi do ośrodka przez pracowników socjalnych. Działania ośrodka nakierowane są na poprawę funkcjonowania rodziny. Zdecydowaną większość rodzin, które objęte są terapią, stanowią rodziny dysfunkcyjne wychowawczo i socjalnie, z problemem alkoholowym, chorobami psychicznymi. Ośrodek prowadzi terapię rodzinną, poradnictwo rodzinne i diagnozę rodzinną. Terapia odbywa się nie tylko na terenie ośrodka ale również w razie konieczności w miejscu zamieszkania rodziny. W sytuacji, kiedy sama terapia nie jest wystarczającym działaniem, włącza się również inne oddziaływania: psychoterapię indywidualną, psychoterapię grupową, leczenie psychiatryczne, leczenie uzależnień, porady prawne i socjalne, wolontariat do pracy z młodzieżą. Ośrodek współpracuje z innymi placówkami Stowarzyszenie „Dobrej Nadziei”, co pozwala na kompleksową pomoc rodzinie dysfunkcyjnej. Placówka prowadzi systemowo zorientowaną terapię rodzinną. Pracuje w superwizji doświadczonych terapeutów, we współpracy z Kliniką Psychiatrii Dzieci i Młodzieży.

Rodziny kierowane są do ośrodka przez kuratorów, pracowników MOPS, pedagogów szkolnych, placówki służby zdrowia, a także z własnej inicjatywy. Ośrodek czynny jest od poniedziałku do piątku od godz. 10.00 do 20.00.

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

- NZOZ Krakowski Ośrodek Rehabilitacji Wieków Rozwojowego

31-532-Kraków, ul. Prochowa 12
tel. 012 421-68-62

e-mail: korwr@prochowa.pnet.pl
www.prochowa.pnet.pl/index.html

W ośrodku jest prowadzona działalność diagnostyczna – terapeutyczna oraz szkoleniowa. Od grudnia 1993 roku prowadzone są kursy dla lekarzy, terapeutów, psychologów i pedagogów z całej Polski.

Ośrodek pełni również rolę forum dyskusyjnego.

Podstawowym zadaniem ośrodka jest wykonywanie działań służących zachowaniu, przywracaniu i poprawie stanu zdrowia dzieci. Realizowane jest to poprzez wczesną diagnostykę i terapię zaburzeń rozwojowych w pierwszym okresie życia tj. od urodzenia do 6 miesiąca życia.

W ramach Krakowskiego Ośrodka Rehabilitacji Wieku Rozwojowego działa między innymi Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Zakres działań diagnostyczno – terapeutycznych obejmuje:

- Diagnostyka w 1 roku życia
- Terapia multisensoryczna
- Praca z rodzicami
- Diagnostyka i terapia okresu poniemowlęcego

Stosowanie w ośrodku metody pedagogiki leczniczej:

- Pedagogika Montessori
- Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborn
- Terapia sensoryczna Ayres
- Elementy Terapii Dennisona
- Muzykoterapia
- Zajęcia z logopedą
- Działalność naukowa poradni

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie.

– Poradnia Psychoterapii dla Dzieci i Młodzieży

Kraków, ul. Batorego 5
tel. 012 633-35-31
e-mail: dobra_nadzieje@op.pl
www.sdn.prv.pl

Poradnia psychoterapii dla Dzieci i Młodzieży istnieje od 2002 roku i funkcjonuje w oparciu o kontrakt z Narodowym funduszem Zdrowia i Gminą Kraków. Jej pacjentami są dzieci i adolescenty z zaburzeniami emocjonalnymi. Ośrodek specjalizuje się w profilaktyce uzależnień od substancji psychoaktywnych i zachowań socjalnych, pracuje z młodzieżą z grup ryzyka, osobami z rodzin dysfunkcyjnych. Poradnia współpracuje z innymi agendami Stowarzyszenia „Dobra Nadzieja” tj. Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin, Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnień.

Poradnia jest ośrodkiem psychoterapeutycznym, wykorzystujący elementy terapii systemowej, psychodynamicznej, kognitywno – behawioralnej. W poradni pracuje zespół terapeutów o wysokich kwalifikacjach, doświadczeniu zawodowym w pracy z młodzieżą. W skład zespołu terapeutycznego wchodzi również psychiatrzy i specjaliści w leczeniu odwykowym.

Terapia w poradni jest bezpłatna i oferuje:

- psychoterapię indywidualną
- terapię rodzin
- diagnozę psychologiczną i psychiatryczną
- psychoterapię grupową
- leczenie farmakologiczne
- superwizję
- turnusy terapeutyczne
- porady prawne
- pomoc socjalną

Do przyjęcia na terapię nie są wymagane skierowania.

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie.

– Specjalistyczna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Parkowa”

30-538 Kraków, ul. Parkowa 12
tel./fax 012 656-09-94
e-mail: parkowa12@tlen.pl

Specjalistyczna placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Krakowie jest instytucją specjalistyczną, działającą w systemie pomocy społecznej. Swoją opieką obejmuje dzieci i młodzież z zaburzeniami zachowania i emocji, zespołami depresyjnymi, fobiami szkolnymi, natręctwami, próbami samobójczymi, problemami wieku przedszkolnego i wieku dorastania, problemami wychowawczymi i kryzysami rodzinnymi.

W skład SPOW wchodzi:

- Całodobowa placówka socjalizacyjna przeznaczona dla dzieci od 10 roku życia
- Specjalistyczne poradnictwo psychiatryczno – psychologiczno – pedagogiczne

Usługi:

- Prowadzenie kompleksowej działalności diagnostycznej poprzez badania psychologiczne, pedagogiczne i konsultacje psychiatryczne
- Podejmowanie działań terapeutycznych w ramach indywidualnych programów opieki
- Działalność w zakresie opieki całodobowej
- Zajęcia reedukacyjne
- Konsultacje dla rodziców, nauczycieli, kuratorów
- Prowadzenie działalności szkoleniowej

Formy pracy ośrodka:

- terapia indywidualna
- praca z rodziną
- konsultacje systemowe
- interwencje
- reedukacja
- szkolenia
- negocjacje

Szczegółowe informacje można uzyskać osobiście lub telefonicznie.

- **Krakowski Ośrodek Terapii**

31-056 Kraków, ul. Miodowa 12
tel. 012 422-18-58, fax 012 426-12-05
e-mail: poczta@kot.krakow.pl

Krakowski Ośrodek Terapii jest specjalistyczną placówką zajmującą się psychoterapią dzieci, młodzieży i rodzin działającą w strukturze oświaty. Powstał na bazie wcześniejszej Wojewódzkiej Poradni Psychologicznej – Pedagogicznej w Krakowie. W Ośrodku działają trzy zespoły terapeutyczne: Zespół Terapii Dzieci i Rodziców, Zespół Terapii Rodzin, Zespół Terapii Młodzieży, oraz lekarze psychiatry. Psychologowie pracują w oparciu o systemową terapię rodzin, psychoterapię psychodynamiczną, psychoterapię eklektyczną i psychoanalizę dzieci, terapię poznawczo-behavioralną.

Najczęściej diagnozowana problematyka to różnego rodzaju trudności emocjonalno – adaptacyjne dzieci i młodzieży – fobie szkolne, depresje, lęki separacyjne, natręctwa, moczenie nocne, zaburzenia płynności mowy, próby samobójcze, zaburzenia jedzenia, trudności w nauce, zachowania socjopatyczne i agresywne, kryzysy adolescencyjne, objawy psychosomatyczne.

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie.

- **Ośrodek Interwencji Kryzysowej**

Kraków, ul. Radziwiłłowska 8b
tel. 012 421-92-82

Ośrodek Interwencji Kryzysowej jest placówką zapewniającą nieodpłatnie specjalistyczne usługi psychologiczne, prawne, hostelowe, dostępne przez całą dobę dla osób, rodzin i społeczności będących ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej, trudnej sytuacji kryzysowej.

Zadaniem Ośrodka jest:

- zapewnienie kompleksowej pomocy psychologicznej dla osób w sytuacji kryzysu psychicznego

- animacja i prowadzenie grup samopomocowych i grup wsparcia
- działanie profilaktyczne

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie przez całą dobę.

- **Środowiskowy Dom Samopomocy „Vita”**

31-908 Kraków, os. Młodości 8
tel. 012 686-91-21
fax 012 644-21-11
e-mail: sdsvida@interia.pl

Środowiskowy Dom samopomocy „Vita” jest ośrodkiem dla osób chorujących na schizofrenię i chorobę schizoaфекtywną. Osoby korzystające z ŚDS mają swoich lekarzy poza ośrodkiem, a w ośrodku mogą znaleźć wsparcie.

Środowiskowy Dom Samopomocy zapewnia wsparcie i samopomoc uczestnikom, ich rodziną i przyjaciółom osób chorujących psychicznie, zapewnia kompleksową terapię, która pozwala na długie okresy remisji, a także rozwija umiejętności niezbędne do samodzielnego funkcjonowania.

Środowiskowy Dom Samopomocy oferuje:

- poradnictwo w zakresie świadczeń socjalnych
- edukację i poradnictwo zawodowe
- terapię grupową
- terapię indywidualną
- grupę wsparcia
- trening umiejętności społecznych
- różne formy terapii zajęciowej
- rehabilitację ruchową
- pracę z rodziną
- psychoedukację
- zajęcia dodatkowe np. język angielski, wycieczki, wyjścia do muzeów, itp.

Warunkiem przyjęcia do ośrodka jest przede wszystkim chęć dokonania zmian w swoim życiu realizowana poprzez aktywny udział w rehabilitacji społecznej oraz pozostawanie pod stałą opieką lekarza psychiatry.

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

Przy Środowiskowym Domu Samopomocy „Vita” działa Klub Pacjenta „Vincent”.

Klub jest miejscem gdzie spotykają się osoby po przebytych kryzysach psychicznych.

Klub „Vincent” czynny jest od poniedziałku do czwartku

w godzinach od 15.30 do 18.30.

Szczegółowe informacje dotyczące działalności klubu można uzyskać telefonicznie.

- **Krakowska Fundacja „Hamlet”**
31-054 Kraków, ul. Dietla 45/2a
tel. 012 429-56-94
e-mail: hamlet@ceti.pl
- **Środowiskowy Dom Samopomocy**
31-056 Kraków, ul. Józefa 1
tel./fax 012 430-68-31
- **Krakowska Fundacja „Hamlet”** założona została w roku 1992. Jest to organizacja pozarządowa, działająca w zakresie zdrowia psychicznego.
- **Środowiskowy Dom Samopomocy** jest placówka działająca do 1995 roku i jest ośrodkiem wsparcia środowiskowego jak również centrum samopomocy. Obecnie swoją pomocą obejmuje 45 osób chorujących psychicznie. Prowadzony jest we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Stowarzyszeniem zrzeszającym osoby doświadczające choroby psychicznej. Środowiskowy Dom Samopomocy czynny jest od poniedziałku do soboty i oferuje pomoc psychologiczną, socjalną, porady prawne, zajęcia terapeutyczne jak i tanie posiłki. Fundacja Hamlet prowadzi od wielu lat program szkoleń i kursów zawodowych dla osób niepełnosprawnych psychicznie oraz pozyskiwania dla nich miejsc pracy na otwartym rynku, przy współpracy **trenera zatrudnienia wspieranego**. Fundacja Hamlet jest także organizatorem warsztatów edukacyjnych skierowanych do profesjonalistów i użytkowników, które dotyczą organizowania ośrodków wsparcia i innych placówek zajmujących się rehabilitacją zawodową. Krakowska Fundacja „Hamlet” prowadzi również **mieszkania chronione** dla osób po kryzysie psychicznym. Szczegółowych informacji odnośnie przyjęcia można uzyskać telefonicznie.
- **Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej**
31-115 Kraków, pl. Sikorskiego 2/8
tel. 012 422-56-74
e-mail: biuro@stowarzyszenie-rozwoju.pl
www.stowarzyszenie-rozwoju.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej powstało w 1999 roku z inicjatywy profesjonalistów związanych z psychiatrią środowiskową i społeczną, zajmujących się leczeniem, psychoterapią i rehabilitacją osób chorujących psychicznie. Stowarzyszenie zrzesza lekarzy, psychologów, pielęgniarki, pracowników socjalnych, terapeutów zajęciowych i pedagogów, których celem jest promowanie i rozwój metod oddziaływania na osoby chorujące psychicznie w ich najbliższym środowisku.

Celem Stowarzyszenia jest pomoc osobom chorującym na schizofrenię oraz rozwój środowiskowych form rehabilitacji umożliwiających ich powrót do życia codziennego. Stowarzyszenie prowadzi **Warsztat Terapii Zajęciowej (WTZ)** dla osób chorujących psychicznie. WTZ realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzającej do rozwoju i poprawy sprawności ogólnej, niezbędnej do prowadzenia przez osoby chorujące psychicznie niezależnego i aktywnego życia. W zajęciach na WTZ uczestniczy 75 osób niepełnosprawnych z powodu choroby psychicznej. Rehabilitacja na WTZ finansowana jest przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zajęcia rehabilitacyjne w ramach WTZ odbywają się w dwóch ośrodkach:

- ul. Miodowa 9, tel. 012 421-17-30, gdzie terapia realizowana jest w pięciu pracowniach terapii zajęciowej: rękodzieła artystycznego, prac biurowych i tłumaczeń, gospodarstwa domowego, stolarskiej i krawieckiej oraz treningowe – sklepik, która sprzedaje prace wykonane przez osoby niepełnosprawne, z których zysk przeznaczany jest bezpośrednio dla uczestników np. na wspólne wycieczki
- ul. Czarnowiejska 13/6-7, tel. 012 634-49-37, gdzie terapia realizowana jest w trzech pracowniach: komputerowo-księgowej, poligraficzno-reklamowej i zajęciowej.

Każdy z uczestników terapii objęty jest indywidualnym programem terapii przygotowanym przez Radę Programową.

Stowarzyszenie prowadzi dla osób chorujących psychicznie zajęcia wykorzystujące terapeutyczne funkcje sztuki i zdolności twórcze osób niepełnosprawnych. Zajęcia odbywają się dwa razy w tygodniu w formie zajęć plastycznych – Galeria Art. Studio „Miodowa”. Galeria prowadzona jest przez artystkę malarzkę. Wystawiając w Galerii „Miodowa” prace osób o szczególnej wrażliwości udowadnia się celowość ich artystycznych działań, wzmacnia i rozwija istniejący w nich talent, pobudza do wyrzucenia obaw, lęków i emocji.

Stowarzyszenie prowadzi również dla osób chorujących psychicznie zajęcia, które wykorzystują terapeutyczne funkcje teatru. Zajęcia odbywają się w formie Teatru „Psyche”.

Przy Warsztacie Terapii Zajęciowej działa **Grupa Treningu Zawodowego**, która w sposób profesjonalny prowadzi rehabilitację zawodową realizowaną poprzez zajęcia teoretyczne, praktyki, staże, szkolenia i kursy.

- **Środowiskowy Dom Samopomocy Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej**
Kraków, ul. Czarnowiejska 13/8
tel. 012 633-03-29

Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Czarnowiejskiej 13/8 jest placówką pobytu dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Warunkiem przyjęcia do ŚDS jest:

- zaświadczenie od lekarza psychiatry, że dana osoba leczy się z powodu choroby psychicznej
- skierowanie od lekarza lub terapeuty prowadzącego do ŚDS
- rozmowa kwalifikacyjna z kierownikiem ŚDS oraz psychologiem
- uzyskanie decyzji administracyjnej z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (wydawana na wniosek instytucji)

Uczestnikiem Środowiskowego Domu Samopomocy może być osoba zameldowana na terenie Miasta Krakowa.

Na terenie ŚDS prowadzone są zajęcia w pracowniach terapii zajęciowej:

- pracownia plastyczno-ceramiczna
- pracownia gospodarstwa domowego
- pracownia komputerowa

oraz grupy terapeutyczne:

- grupa zdrowego życia
- grupa redakcyjna
- grupa refleksyjno-modlitewna
- grupa języka angielskiego
- grupa brydżowa
- grupa wieczorków poetyckich

Prowadzone są również zajęcia psychoedukacyjne, treningu funkcji poznawczych oraz umiejętności społecznych.

Szczegółowe informacje na temat instytucji można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

- Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne”

31-055 Kraków, ul. Miodowa 9

tel. 012 421-17-30 (we wtorki w godz. 17.00-19.00)

Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne” jest organizacją działającą od 1985 roku i powstało z inicjatywy rodzin osób chorujących psychicznie. Stowarzyszenie jest członkiem Ogólnopolskiej Koalicji na Rzecz Zdrowia Psychicznego. Prz należy również do Związku Stowarzyszeń Rodzin i Opiekunów Osób Chorujących Psychicznie „Polfamilia”.

Działalność Stowarzyszenia realizowana jest poprzez:

- realizację projektu firmy społecznej
- prowadzenie mieszkania chronionego dla osób po kryzysach psychicznych
- organizuje wycieczki i turnusy rehabilitacyjne
- udziela wsparcia finansowego
- prowadzi indywidualną opiekę nad osobami chorującymi i ich rodzinami
- patronuje imprezom wspierającym działania na rzecz psychiatrii
- wspiera ośrodki działające na rzecz osób chorujących psychicznie

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

- Zakład Aktywności Zawodowej „U Pana Cogito” Stowarzyszenia Rodzin „Zdrowie Psychiczne”

31-318 Kraków, ul. Bałuckiego 6

tel. 012 269-72-02

Zakład Aktywności Zawodowej jest miejscem rehabilitacji społeczno-zawodowej i pracy osób niepełnosprawnych z orzeczoną znaczną stopniem niepełnosprawności. W ZAZ-ie „U Pana Cogito” zatrudnionych jest 21 osób chorujących psychicznie. Prowadzone są aktywne treningi i szkolenia zawodowe przygotowujące osoby chorujące psychicznie do pracy w branży turystycznej.

- Mieszkanie Chronione Stowarzyszenia Rodzin „Zdrowie Psychiczne”

Kraków, ul. Borkowska 29

tel. 012 264-32-23

Mieszkanie chronione dysponuje obecnie 8 miejscami dla osób chorujących psychicznie zameldowanych w Krakowie. Jest to doskonała forma treningu samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego, trening umiejętności gospodarowania budżetem, odpowiedzialności za siebie i swoje leczenie, dbanie o czystość, przyrządzanie posiłków a także nabycie umiejętności dbania o drugiego człowieka i budowania prawidłowych relacji międzyludzkich.

Szczegółowe informacje dotyczące zamieszkania w mieszkaniu chronionym można uzyskać telefonicznie.

- Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Wspólna Radość”

30-725 Kraków, ul. Łanowa 41

tel. 012 650-56-00, tel./fax 012 653-23-35

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Wspólna Radość” początek swojej działalności datuje na rok 1999. Członkami Stowarzyszenia są m.in. pedagog, psychodolży, lekarz, rehabilitant, terapeuci zajęciowi, socjolog, pielęgniarki, pracownicy socjalni. Stowarzyszenie jest organizacją społeczną działającą na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Stowarzyszenie prowadzi działalność gospodarczą – kawiarenkę „Grosik” dla osób niepełnosprawnych, a dochód przeznacza na działalność statutową. Stowarzyszenie swoją opieką obejmuje nie tylko osoby indywidualne ale również instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Stowarzyszenie ma na celu rozwijanie i propagowanie inicjatywy, postaw i działań pomocy w rozwoju osób niepełnosprawnych, poprawy ich funkcjonowania w społeczeństwie, poprawy ich sytuacji w rodzinie, integracji ze środowiskiem lokalnym. Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom, prowadzenie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, pracę socjalną, terapię

rodzinną, poradnictwo i interwencję kryzysową, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej oraz różnym form dyskryminacji osób niepełnosprawnych, oraz reprezentowanie interesów osób niepełnosprawnych, prowadzenie działalności informacyjnej, etc. Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

- Stowarzyszenie „Otwórzcie Drzwi”

31-126 Kraków, ul. Czarnowiejska 13/8
tel. 012 633-03-29
e-mail: czasdlanas@wp.pl

Stowarzyszenie zrzesza osoby chorujące psychicznie. Jest grupą osób aktywnie działających na rzecz upowszechniania wiedzy o chorobie, zmiany stereotypów społecznych. Stowarzyszenie wydaje Czasopismo Środowisk Działających na Rzecz Osób Chorujących Psychicznie „Dla Nas”.

Więcej informacji o Stowarzyszeniu i czasopiśmie „Dla Nas” można uzyskać telefonicznie.

- Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”

31-917 Kraków, os. Hutnicze 5
tel. 012 644-29-33, 644-24-52
e-mail: wtz@endor.pl

Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes” powołane zostało w 1997 roku. Stowarzyszenie za swój cel stawia sobie aktywizację osób niepełnosprawnych poprzez organizowanie imprez kulturalnych, sportowych oraz terapię zajęciową.

Stowarzyszenie prowadzi jednostki, które realizują rehabilitację zawodową i społeczną z osobami niepełnosprawnymi w wyniku choroby psychicznej i są to: Środowiskowy Dom Samopomocy, Warsztat Terapii Zajęciowej, Dom Pomocy Społecznej i mieszkanie chronione.

- Warsztat Terapii Zajęciowej SPS „Gaudium et Spes”

31-209 Kraków, ul. Królowej Jadwigi 81
tel./fax 012 425-19-53
tel. 012 425-18-94
e-mail: wtz81@wp.pl

Na terenie WTZ prowadzona jest rehabilitacja w pracowniach:

- gospodarstwa domowego
- stolarsko-konserwatorska
- komputerowa
- plastyczna

- rękodzieła
- języków obcych

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście.

- Stowarzyszenie Pacjentów i Ich Przyjaciół „Zaufanie”

30-393 Kraków, ul. J. Babińskiego 29
tel. 012 638-00-71, 012 660-030-754
e-mail: stowarzyszenie.zaufanie@op.pl
www.spiip-zaufanie.republika.pl

Stowarzyszenie działa z myślą o osobach potrzebujących wsparcia i pomocy psychologicznej.

Spotkania odbywają się w klubie „Pod Biedronką” przy Szpitalu Specjalistycznym im. Dr J. Babińskiego w Krakowie, w poniedziałek od 15.00 do 17.00 i w czwartek od 15.00 do 17.00.

Szczegółowe informacje można uzyskać osobiście lub telefonicznie.

- Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia Psychicznego „Nowe Braterstwo”

31-056 Kraków, ul. Józefa 1
tel. 012 430-68-31
fax 012 430-68-31

Stowarzyszenie stawia sobie za cel samopomoc osób po kryzysach psychicznych.

Stowarzyszenie pracuje od poniedziałku do piątku w godzinach od 10.00 do 18.00.

Szczegółowe informacje można uzyskać osobiście lub telefonicznie.

- Stowarzyszenie Samopomocy Społecznej „Psyche”

31-023 Kraków
ul. Mazowiecka 117/kl. II
tel. 012 634-23-66

Stowarzyszenie Samopomocy Społecznej „Psyche” pracuje od poniedziałku do piątku w godzinach od 10.00 do 18.00. Prowadzi między innymi grupy wsparcia, które spotykają się raz w miesiącu. Stowarzyszenie współpracuje z ZOZP „Psychoterapia” w Krakowie-Nowej Hucie na os. Piastów 40 tel. 012 681-12-40, gdzie prowadzone jest poradnictwo, konsultacje, leczenie, psychoterapia.

- Dom Pomocy Społecznej

31-977 Kraków, os. Szkolne 28
tel. 012 644-40-79
tel./fax 012 644-26-93

Dom Pomocy Społecznej jest placówką dla kobiet przewlekle chorujących psychicznie i jest jednostką budżetową. Placówka oferuje 50 miejsc. DPS świadczy usługi w zakresie potrzeb opiekuńczych, zdrowotnych i socjalnych.

W skład zespołu terapeutycznego wchodzi: pedagog, psycholog, pielęgniarka, opiekunowie, lekarz, rehabilitanci, terapeuci zajęciowi, pracownik socjalny, socjolog.

Mieszkańki DPS mają zapewnioną całodobową pomoc opiekuńczą i pielęgniarczą. W placówce prowadzona jest terapia zajęciowa, muzykoterapia, rehabilitacja ruchowa, zajęcia rekreacyjne, psychologiczna terapia indywidualna i grupowa.

Szczegółowe informacje odnośnie przyjęcia uzyskać można osobiście lub telefonicznie.

- Dom Pomocy Społecznej

30-393 Kraków, ul. Babińskiego 25

tel. 012 262-02-27

e-mail: babinski@poczta.onet.pl, babinski@xl.wp.pl

dpsbabinski25.webmark.pl

Dom Pomocy Społecznej jest jednostką stacjonarną pobytu stałego, zapewniającą mieszkańcom całodobową opiekę oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych i społecznych. Celem DPS jest zapewnienie osobą niepełnosprawnym tam mieszkającym warunków do bezpiecznego i godnego życia, intymności, umożliwienie rozwoju osobowości i usamodzielnienie.

Klienci DPS mieszkają w 2,3 i 4 osobowych pokojach, mają możliwość korzystania z najbliższego otoczenia, całodziennego wyżywienie, odzież i obuwie, pomoc w podstawowych czynnościach życia, podnoszenie sprawności, pomoc socjalną. Mieszkańcy Domu mogą uczestniczyć w terapii zajęciowej, w życiu społecznym, usamodzielniać się w miarę swoich możliwości.

DPS umożliwia mieszkańcom korzystanie z przysługujących mu świadczeń zdrowotnych oraz pokrywa opłaty ryczałtowe i częściową odpłatność za leki do wysokości limitu ceny. Dom pokrywa również wydatki ponoszone na niezbędne usługi pielęgnacyjne. Poziom świadczonych usług jest ustalany zgodnie z obowiązującym standardem, uwzględniając indywidualne potrzeby i możliwości mieszkańca.

Pisemny wniosek osoby ubiegającej się o skierowanie do DPS powinien być złożony do filii Miejskiego Ośrodka pomocy Społecznej właściwej dla miejsca zamieszkania.

Szczegółowe informacje można uzyskać telefonicznie lub osobiście w Domu Pomocy Społecznej.

Rozdział 6

Rehabilitacja i sport osób niepełnosprawnych

6.1 Rehabilitacja medyczna

- Krakowskie Centrum Rehabilitacji

30-224 Kraków, ul. Modrzewiowa 22

tel. 012 425 14 10

Krakowskie Centrum Rehabilitacji to zorganizowana w systemie pawilonowym, nowoczesna placówka służby zdrowia usytuowana na terenie parkowym Woli Justowskiej. Wyposażona w wysokiej jakości sprzęt medyczny, w swoich nowoczesnych wnętrzach mieści:

Oddział Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej

Oddział Rehabilitacji Medycznej

Oddział Anestezjologii i Intensywnej Opieki Medycznej

Zakład Reumatologii i Balneologii CM UJ

Specjalistyczną Przychodnię Rehabilitacyjną

a nowoczesna placówka mieści się w obszernym, wyposażonym we wszelkie ułatwienia architektoniczne, budynku. Jej wykwalifikowany personel oraz wyposażenie w nowoczesny sprzęt rehabilitacyjny umożliwia przeprowadzenie kompleksowego leczenia usprawniającego w zakresie kinezyterapii, fizykoterapii, hydroterapii, logopedii. Placówka dysponuje możliwościami wykorzystania pełnego zakresu elektroterapii, laseroterapii, krioterapii. W ramach działalności placówki prowadzone są ćwiczenia instruktażowe w leczeniu: osteoporozy, wad postawy, korzystania z protez i wózków inwalidzkich.

W posiadaniu Ośrodka jest również własna baza transportowa przystosowana do przewożenia chorych z upośledzeniem funkcji motorycznych.

- Wojewódzki Ośrodek Rehabilitacyjny dla Dzieci w Krakowie

31-422 Kraków, ul. Majora 18

tel. 012 413 06 00

W Ośrodku działa szereg specjalistycznych poradni:

Poradnia Logopedyczna, Poradnia Neurologiczna, Poradnia Pediatryczna Dziecka Otyłego, Poradnia pediatryczna, Poradnia Psychologiczna, Poradnia Rehabilitacji Neurologicznej, Poradnia Rehabilitacyjna Narządu Ruchu, Poradnia Urazowo-Ortopedyczna, Poradnia Wad Postawy, Rehabilitacyjny Ośrodek Pobytu Dziennego
Wojewódzki Ośrodek Rehabilitacyjny dla Dzieci w Krakowie należy do ZOZ.

- **Małopolskie Centrum Rehabilitacji Dzieci „Solidarność” w Radziszowie**
32-052 Radziszów, ul. Podlesie 173
tel. 012 424 14 10, tel. 012 275 17 53, fax 012 275 17 50
e-mail: radziszow@poczta.onet.pl
- **Uniwersytecki Szpital Dziecięcy**
Wielicka 265, 30-663 Kraków
tel. 012 657-37-19, 012 658-20-11
- **Krakowski Szpital Reumatologii i Rehabilitacji**
30-119 Kraków, Focha 33
tel. 012 295-81-00
- **Ośrodek Rehabilitacji Narządu Ruchu „Krzeszowice”**
Daszyńskiego 1, 32-065 Krzeszowice
tel. 012 82-00-22, 012 282-05-21
- **Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. L. Rydygiera, Oddział Rehabilitacyjny**
oś. Złotej Jesieni 1, 31-826 Kraków
tel. 012 647-66-66
- **Szpital Specjalistyczny im. J. Dietla, Oddział Rehabilitacyjny**
Skarbowa 4, 31-121 Kraków
tel. 012 633-00-09
- **NZOZ „PASTERNIK” w Modlniczce Oddział Rehabilitacji Leczniczej**
32-085 Modlnica, Modlniczka, os. Krakowskie Przedmieście 28
tel. 012 285 44 16, fax 012 285 44 19
- **Maltańskie Centrum Pomocy Niepełnosprawnym Dzieciom i Ich Rodzinom**
Ośrodek Wczesnej Diagnostyki i Rehabilitacji
Dla Dzieci Zagrożonych Niepełnosprawnością
Kraków, ul. Kasztanowa 4a
Ośrodek dzienny (wraz z przedszkolem), prowadzący wczesne, wielospecjalistyczne oddziaływanie wobec dzieci, których rozwój jest nieprawidłowy. Centrum służy wsparciem rodzinom chorych dzieci.
Ośrodek obejmuje opieką dzieci w wieku do 7 lat, m.in. ze schorzeniami: niedojrzałość wieloukładowa związana z wcześniactwem, zaburzenia ośrodkowego układu nerwowego,

opóźnione dojrzewanie odruchowe, nieprawidłowy rozwój na tle wad genetycznych, zaburzenia w zakresie zmysłów oraz opóźnienia rozwoju mowy i języka.

- **Specjalistyczna Poradnia Diagnostyki i Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży z wadą słuchu P.Z.G.**
Kraków, ul. Lenartowicza 14
tel. 012 633-83-98
- **Krakowski Ośrodek Rehabilitacji Wieków Rozwojowego**
Kraków, ul. Prochowa 12
tel. 012 421-95-63
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne Prokocim Nowy**
Kraków, ul. Teligii 8
tel. 012 658-35-40
- **Poradnia Dla Chorych Na Stwardnienie Rozsiane I Inne Schorzenia Neurologiczne Narządu Ruchu**
Przy Polskim Tow. Walki Z Kalectwem / rehabilitacja domowa/
Kraków, ul. Dunajewskiego 5
tel. 012 422-28-11
- **Zakład Usług Rehabilitacyjnych „Sprawność” SC**
Kraków, ul. Rusznikarska 17
tel. 012 632-49-10
- **Małopolskie Centrum Krioterapii – Zakład Rehabilitacji**
Kraków, ul. Wrocławska 1-3
tel. 012 632-24-28
filia al. Pokoju 82 tel. 012 686-02-40
- **Zakład Opieki Zdrowotnej „Centrum Medyczne Nowa Huta” Sp. z o.o.**
Kraków, ul. Ujastek 3
tel. 012 683-38-85
- **Zakład Leczenia Rehabilitacyjnego „Podgórze” SC**
Kraków, ul. Szwedzka 27
tel. 012 267-06-12

- **Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy im.Św. Ludwika**
Kraków, ul. Strzelecka 2
tel. 012 421-13-51, 012 421-11-86
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Krakmed Spółka Lekarzy Specjalistów”**
Kraków, ul. Ułanów 29a
tel. 012 411-04-77
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Dzienny Ośrodek Adaptacyjny**
Kraków, ul. Piekarska 3
tel. 012 430-63-13
- **Specjalistyczny Zakład Rehabilitacyjny „Widok” SC**
Kraków, ul. Na Błonie 1
tel. 012 637-56-61
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Kraków – Południe**
Kraków, ul. Dunajewskiego 5
tel. 012 422-68-14
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Reumatologiczno-Rehabilitacyjny.**
Kraków, Os. Centrum C 11
tel. 012 644-73-90
- **Przychodnia Specjalistyczna „Med-Skarpa”**
Kraków, Os. Na Skarpie 6
tel. 012 644-19-30
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Śródmieście” Sp. z o.o.**
Kraków, Długa 38
tel. 012 632-55-44

6.2 Leczenie uzdrowiskowe

Leczenie w szpitalu uzdrowiskowym

Szpital uzdrowiskowy jest to obiekt lecznictwa uzdrowiskowego do zadań którego należy zapewnienie stałej opieki lekarskiej i odpowiednich warunków bytowych osobom, których stan zdrowia wymaga leczenia szpitalnego.

W szczególności świadczenia szpitala uzdrowiskowego obejmują:

1. zapewnienie całodobowej opieki lekarskiej i całodobowej opieki pielęgniarskiej,
2. przewidziane programem kuracji zabiegi przyrodolecznicze, leczenie farmakologiczne oraz świadczenia przy wykorzystaniu miejscowych urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego,

Leczenie w szpitalu uzdrowiskowym odbywa się przeważnie po leczeniu szpitalnym.

Skierowanie w tym przypadku wystawia lekarz leczący chorego w szpitalu. Skierowanie do szpitala uzdrowiskowego może również wystawić lekarz ubezpieczenia zdrowotnego w tym specjaliści i lekarze POZ.

Wystawione skierowanie winno być dostarczone do Wojewódzkiego Oddziału Funduszu w celu weryfikacji i potwierdzenia.

Pobyt w szpitalu uzdrowiskowym odbywa się w ramach zwolnienia lekarskiego i trwa 21 dni.

Koszty przyjazdu i wyjazdu ze szpitala uzdrowiskowego pokrywa pacjent, natomiast w szpitalu uzdrowiskowym nie obowiązują dopłaty do wyżywienia i zakwaterowania.

Leczenie w sanatorium uzdrowiskowym

Sanatorium uzdrowiskowe jest to obiekt lecznictwa uzdrowiskowego, którego celem jest pod opieką lekarską przeprowadzenie kuracji uzdrowiskowej a także przebywanie ze względów profilaktycznych; ponadto zapewnienie odpowiednich warunków bytowych określonej grupie pacjentów, którym zlecono przeprowadzenie kuracji uzdrowiskowej w warunkach sanatoryjnych.

Leczenie w sanatorium uzdrowiskowym dla objętego ubezpieczeniem w NFZ i potwierdzonym skierowaniem trwa 21 dni i odbywa się w ramach urlopu.

Pobyt leczniczy dla dzieci trwa 27 dni. Oprócz leczenia sanatoryjnego w ramach ubezpieczenia w NFZ istnieje również możliwość leczenia sanatoryjnego w uzdrowiskach na zasadzie komercyjnej, tzn. pokrycia pełnych kosztów leczenia i pobytu w uzdrowisku. Korzystając z tej możliwości leczenia uzdrowiskowego termin pobytu i jego długość należy ustalić bezpośrednio z zakładem lecznictwa uzdrowiskowego w danym uzdrowisku.

Skierowanie na leczenie uzdrowiskowe

Skierowanie na leczenie uzdrowiskowe ubezpieczonym wystawia lekarz posiadający podpisaną umowę z NFZ czyli lekarz ubezpieczenia zdrowotnego.

Lekarz ubezpieczenia zdrowotnego wystawia skierowanie, biorąc pod uwagę:

- a) aktualny stan zdrowia ubezpieczonego,
- b) brak przeciwwskazań do leczenia uzdrowiskowego,
- c) wpływ leczenia uzdrowiskowego, w szczególności warunków naturalnych (surowców leczniczych, klimatu, morza, mikroklimatu), na stan zdrowia ubezpieczonego,
- d) dotychczasowy przebieg i wyniki leczenia uzdrowiskowego, o ile ubezpieczony z takiego leczenia korzystał.

W skierowaniu lekarz ubezpieczenia zdrowotnego może wskazać, po uwzględnieniu wskazań i przeciwwskazań do leczenia w danym uzdrowisku, miejsce i rodzaj leczenia uzdrowiskowego. Wskazania te jednak nie wiążą oddziału wojewódzkiego Funduszu.

Wystawione skierowanie lekarz ubezpieczenia zdrowotnego przesyła do oddziału wojewódzkiego Funduszu zgodnie z zameldowaniem ubezpieczonego. Wystawione skierowanie można dostarczyć do wojewódzkiego oddziału NFZ osobiście.

Zestawienie statutowych uzdrowisk polskich wraz ze wskazaniami leczniczymi

Uzdrowisko Augustów

choroby układu krążenia,
choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Busko Zdrój*

choroby układu krążenia,
choroby narządów ruchu i reumatyczne,
choroby skóry

Uzdrowisko Ciechocinek*

choroby układu krążenia,
choroby układu oddechowego,
choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Cieplice Śląskie Zdrój*

choroby narządów ruchu i reumatyczne,
choroby układu moczowego

Uzdrowisko Czerniawa Zdrój*

choroby układu oddechowego

Uzdrowisko Długopole Zdrój*

choroby układu krążenia,
choroby układu trawienia,
stany po żółtaczce zakaźnej

Uzdrowisko Duszniki Zdrój*

choroby układu oddechowego,
choroby układu trawienia, choroby kobiece

Uzdrowisko Goczałkowice Zdrój*

choroby układu oddechowego,
choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Gołdap

choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Horyniec

choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Inowrocław*

choroby układu krążenia, choroby układu trawienia,
choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Iwonicz Zdrój*

choroby układu oddechowego,
choroby układu trawienia,
choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Kamień Pomorski*

choroby układu krążenia,
choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Kołobrzeg*

choroby układu krążenia,
choroby układu oddechowego,
choroby narządów ruchu i reumatyczne,
choroby przemiany materii

Uzdrowisko Konstancin Jeziorna*

choroby układu krążenia,
choroby narządów ruchu i reumatyczne,
choroby przemiany materii

Uzdrowisko Krynica*

choroby układu krążenia, choroby układu trawienia,
choroby kobiece, choroby przemiany materii,
choroby układu moczowego

Uzdrowisko Kudowa Zdrój*

choroby układu krążenia,
choroby przemiany materii

Uzdrowisko Łądek Zdrój*

choroby układu krążenia,
choroby narządów ruchu i reumatyczne,
choroby skóry

Uzdrowisko Muszyna

choroby układu oddechowego, choroby układu trawienia

Uzdrowisko Nałęczów*

choroby układu krążenia

Uzdrowisko Piwniczna

choroby układu oddechowego, choroby układu trawienia

Uzdrowisko Polanica Zdrój*

choroby układu krążenia, choroby układu trawienia

Uzdrowisko Polańczyk

choroby układu oddechowego,
choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Polczyn Zdrój*

choroby narządów ruchu i reumatyczne, choroby kobiece

Uzdrowisko Przerzeczyn Zdrój

choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Rabka Zdrój*

choroby układu krążenia, choroby układu oddechowego

Uzdrowisko Rymanów Zdrój*

choroby układu krążenia, choroby układu oddechowego

Uzdrowisko Solec Zdrój

choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Sopot

choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Supraśl

choroby układu oddechowego,
choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Swoszowice- Kraków*

choroby narządów ruchu i reumatyczne, choroby przemiany materii

Uzdrowisko Szczawnica*

choroby układu oddechowego

Uzdrowisko Szczawno Zdrój*

choroby układu oddechowego, choroby układu trawienia,
choroby układu moczowego

Uzdrowisko Świeradów Zdrój*

choroby układu krążenia, choroby narządów ruchu i reumatyczne,
choroby kobiece

Uzdrowisko Świnoujście*

choroby układu krążenia, choroby układu oddechowego,
choroby kobiece, choroby przemiany materii, choroby skóry

Uzdrowisko Ustka

choroby układu krążenia, choroby układu oddechowego,
choroby narządów ruchu i reumatyczne, choroby przemiany materii

Uzdrowisko Ustroń

choroby układu oddechowego, choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Wapienne

choroby narządów ruchu i reumatyczne

Wieniec Zdrój*

choroby układu krążenia, choroby narządów ruchu i reumatyczne

Uzdrowisko Wysowa*

choroby układu oddechowego, choroby układu trawienia,
choroby układu moczowego

Uzdrowisko Żegiestów Zdrój*

choroby układu oddechowego, choroby układu trawienia

* uzdrowiska posiadające szpitale uzdrowiskowe

6.3 Rehabilitacja zawodowa i społeczna

- **Fundacja Aktywnej Rehabilitacji**

02-711 Warszawa 13, ul. Inspektowa 1
tel./fax 022 651 88 02, 022 651 88 03
e-mail: info@far.org.pl
e-mail: malopolskie@far.org.pl
www.far.org.pl
www.far.malopolska.zax.pl
Koordynator Regionu Małopolskiego
- Iwona Opalińska, tel. 0 501 489 008

FAR powstał, aby pomagać osobom po urazie rdzenia kręgowego (URK), które na skutek wypadku bądź choroby poruszają się na wózku inwalidzkim, w powrocie do normalnego życia prywatnego, społecznego i zawodowego.

- **Ognisko TKKF „Przyjaciół Konika”**

30-969 Kraków, Fort 49 1/4 „Grębałów”
tel. 0-12 645-46-16

- **Szkoła Policealna Integracyjna**

Masażu Leczniczego Nr 2 w Krakowie

30-079 Kraków, ul. Królewska 86
tel./fax tel. 012 638-56-61
internat: tel. 012 636-63-81
e-mail: msml@kki.pl

Szkoła Policealna Integracyjna Masażu Leczniczego Nr 2 w Krakowie jest szkołą o zasięgu ogólnopolskim prowadzoną przez Województwo Małopolskie. Zajęcia odbywają się w systemie dziennym

Nauka w szkole trwa dwa lata. Absolwenci szkoły po jej ukończeniu mogą uzyskać kwalifikacje do wykonywania zawodu technika masażysty.

Pierwszeństwo w przyjęciu mają osoby z grupą inwalidzką ze względu na wzrok. W miarę wolnych miejsc przyjmowane są osoby bez grupy.

Szkoła dysponuje internatem i stołówką.

- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Słabowidzących i Niewidomych**

ul. Tyniecka 7, 30-319 Kraków

tel. 012 266 66 80

e-mail: sosw@blind.krakow.pl

(od podstawówki do poziomu pomaturalnego, interesujące kierunki (m.in. stroiciel fortepianów, operator dźwięku, szkoła muzyczna)

- Fundacja Sztuki Osób Niepełnosprawnych

ul. Nowaczyńskiego 1, Kraków 30-336,

tel. 012 267 00 99,

fax 012 267 00 99,

poszukiwanie i promocja osób z talentami plastycznymi

fson@idn.org.pl, www.idn.org.pl/fson

Galeria „Stańczyk” – ul. Królewska 94

- Ośrodek pobytu dziennego i Terapii Aktywnej dla pacjentów z Zespołem Otepiennym typu Alzheimerowskiego

Kraków, ul Dobrego Pasterza 110/22

tel. 012 410-54-20, fax 012 410 54 21

Czynny 8.00-16.00

6.4 Sport osób niepełnosprawnych

- Krakowski Klub Szermierzy

Kraków, ul Kościuszki 24

tel. 012 422-70-58

www.kks.krakow.pl

Sekcja szermierzy na wózkach liczy 10 zawodników.

- Centrum Turystyki Podwodnej „Nautica”

Nurkowanie osób niepełnosprawnych

Kraków, ul. Miechowskiego 14

tel. 012 632-16-33, 012 632-16-93

www.nautica.pl

- Olimpiady Specjalne

oddział Regionalny Olimpiady Specjalne Polska – Małopolskie

30-523 Kraków, ul. Zamoyskiego 100

tel. 012 608 498 263

- Dyrektor Regionalny Dariusz Frąckowiak

e-mail: niui@wp.pl, olimpiadykrakow@o2.pl

www.olimpiady.eu

Misją Olimpiad Specjalnych jest zapewnienie osobom z upośledzeniem umysłowym w wieku co najmniej ośmiu lat, całorocznego cyklu treningów i zawodów sportowych w całym szeregu dyscyplin olimpijskich.

- Polskie Towarzystwo Społeczno – Sportowe „Sprawni Razem”

Zespół Szkół Zespół Szkół Specjalnych Nr 1 w Krakowie

Kraków, os. Sportowe 28

tel. 012 269-35-50

zss1krak@poczta.onet.pl

Głównym celem działalności Polskiego Towarzystwa Społeczno-Sportowego „Sprawni-Razem, jest promocja i szeroka popularyzacja sportu, wśród dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie.

PTSS „Sprawni-Razem” jest członkiem Międzynarodowej Federacji Sportowej dla Osób Niepełnosprawnych Intelektualnie (INAS-FID) oraz Polskiego Komitetu Paraolimpijskiego, którego jest współzałożycielem.

Stowarzyszenie organizuje młodzieży zajęcia i imprezy sportowe w ośmiu dyscyplinach sportowych:

lekkoatletyce, piłce ręcznej, tenisie, kolarstwie i żeglarstwie, narciarstwie biegowym i zjazdowym.

- **Krakowski Klub Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki
Niewidomych i Słabowidzących „LAJKONIK”**

30-129 Kraków, ul. Bandkiego 19
tel. 012 637 29 44

Prowadzi następujące sekcje sportowe:

- Kręgle – dorośli i młodzież
- Szachy – dorośli i młodzież
- Warcaby – dorośli i młodzież
- Halowa piłka nożna – młodzież
- Pływanie – młodzież
- Taniec – dorośli i młodzież
- Turystyka – dorośli i młodzież

- **Koszykówka na wózkach
Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych
Akademii Górniczo – Hutniczej**

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych
Kraków, ul. Reymonta 17 pok. 10
tel. 012 62 22 604
www.zsn.agh.edu.pl

Rozdział 7

Organizacje działające w Krakowie na rzecz osób niepełnosprawnych

- **Caritas Archidiecezji Krakowskiej**

30-091 Kraków, ul. Bronowicka 78
tel. 012 637 07 12, 012 638 07 08, tel. kom. 0 607 991 486
fax 012 637 07 12
e-mail: krakow@caritas.pl; www.krakow.caritas.pl
Dni i godziny pracy biura:
pon. – pt. w godz. 9.00 – 13.00
ks. Bogdan Kordula – dyrektor

- **Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem
– Oddział w Krakowie**

31-133 Kraków, ul. Dunajewskiego 5
tel. 012 422 28 11
fax 012 430 07 58
e-mail: tewuka@interia.pl
fundacja-sm.malopolska.pl
Dni i godziny pracy biura
wt, czw. w godz. 16 – 19
Adam Pąchalski – Prezes

- **Polski Związek Niewidomych – Okręg Małopolski**

30-393 Kraków, ul. Babińskiego 29 blok 23/3
tel. 012 262 53 59, fax 012 262 53 14
e-mail: pzn@pzn.malopolska.pl
www.pzn.malopolska.pl

- **Polski Czerwony Krzyż
– Małopolski Zarząd Okręgowy**

31-116 Kraków, ul. Studencka 19
tel. 012 422 26 12
e-mail: krakow@pck.org.pl
Dni i godziny pracy biura:
pon. w godz. 9.00 – 17.00; wt. – pt. w godz. 8.00 – 16.00
Lucjan Tabaka – prezes

- **Fundacja Wspólnota Nadziei**
30-092 Kraków, ul. Krakusów 1a lok. 43
Adres do korespondencji:
33-082 Bolechowice, Więckowice 149
tel. 012 413 06 69, 0 606 837 302
fax 012 413 06 69
e-mail: biuro@ farma.org.pl
Dni i godziny pracy biura:
poniedziałek – piątek w godz. 9.00 – 15.00
Alina Perzanowska – prezes

- **Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”**
31-019 Kraków, ul. Floriańska 15
tel. 012 423 12 31, 658 54 94, 423 32 36
fax 0-12 422 96 38
e-mail: ognisko@idn.org.pl
e-mail: ognisko@ idn.org.pl
www.ognisko.idn.org.p
Dni i godziny pracy biura:
pon. – pt. w godz. 8.00 – 15.00
Andrzej Wolski – prezes

- **Fundacja Hipoterapia – na rzecz Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych**
30-109 Kraków, ul. Salwatorska 14
tel. 012 428 11 11, fax 012 428 11 11
e-mail: funhip@ poczta.onet.pl
www.hipoterapia.info.pl
Dni i godziny pracy biura
pon.-pt. w godz. 8.00 – 15.00
Aleksandra Włodarczyk – prezes zarządu

- **Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”**
30-149 Kraków, ul. Balicka 12A/5B
tel/fax 012 422 69 03
e-mail: fundacja@ mimowszystko.org
www.mimowszystko.org
Dni i godziny pracy biura:
pon – pt. w godz. 8.00 – 16.00
Anna Dymna – prezes

- **Fundacja Pomocy Rodzinom i Chorym na Mukowiscydozę „Matio”**
30-507 Kraków, ul. Celna 6
tel. 012 292 31 80, fax 012 292 31 80
e-mail: krakow@ mukowiscydoza.pl
www.mukowiscydoza.pl
Dni i godziny pracy biura:
pon. – pt. w godz. 10.00 – 14.00
Paweł Wójtowicz – Prezes Zarządu Fundacji

- **Fundacja na Rzecz Chorych na SM im. bl Anieli Salawy**
31-133 Kraków, ul. Dunajewskiego 5
tel/fax 012 430 07 58
e-mail: biuro@fundacja-sm.malopolska.pl
www.fundacja-sm.malopolska.pl

- **Fundacja „Mam Marzenie”**
31-028 Kraków ul. Św. Krzyża 7
tel. 012 0-506 113 805, fax 012 426 31 11
e-mail: marzenie@ mammarzenie.org
www.mammarzenie.org
Dyżury wolontariuszy: pon. – pt. w godz. 10.00 – 16.00
Piotr Piwowarczyk – prezes

- **Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Klika”**
31-043 Kraków, ul. Stolarska 12
tel. 012 633 64 81
e-mail: sotola@ poczta.onet.pl
www.klika.krakow.prv.pl

- **Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”**
31-917 Kraków, Os. Hutnicze 5
tel. 012 644 29 33, tel. kom. 0 608 402 944
fax 012 644 24 52, 012 644 29 33
e-mail: gaudiumetspes@interia.pl
www.gaudium.endor.pl
Dni i godziny pracy biura:
pon. – pt. w godz. 9.00 – 16.00

- **Stowarzyszenie WIOSNA**
31-580 Kraków, ul. St. Wysockiej 2c lok. 9
Adres do korespondencji: Kraków, Al. Mickiewicza 45
tel./fax 012 630 43 81
e-mail: biuro@wiosna.krakow.p
www.wiosna.krakow.p
Dni i godziny pracy biura:
pn. – pt. w godz. 10.00 – 16.00
ks. Jacek Stryczek – prezes

- **Krakowskie Stowarzyszenie Osób Dotkniętych Chorobą Parkinsona**
31-027 Kraków, ul. Mikołajska 2
tel. 012 422 19 55, 012 267 30 25
www.parkinson.sos.pl
Dni i godziny pracy biura:
dyżury w każdy czwartek w godz. 15.00-17.00 w Śródmiejskim Ośrodku Kultury,
tel. 012 422 08 14, 012 422 19 55
spotkania w trzeci czw. miesiąca o godz. 17

- **Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych Akademii Górniczo – Hutniczej ZSN AGH**
30-059 Kraków, ul. Reymonta 17, blok 4, pokój 10
tel./fax 012 622 26 04
e-mail: zsn@agh.edu.pl

- **Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych Politechniki Krakowskiej**
31-866 Kraków, ul. Skarżyńskiego 3
tel. 012 628 37 22

- **Polski Związek Głuchych**
Biuro Oddział Małopolski
31-018 Kraków, ul. Św.Jana 18
tel./fax 012 422 39-94, 012 422 73 45
nowe e-mail: oddzial@pzg.krakow.pl

- **Ogólnopolski Związek Inwalidów Narządu Ruchu**
31-534 Kraków, ul. Daszyńskiego 22
tel./fax 012 422 80 63

- **Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Krakowie**
31-410 Kraków, ul. Olsztyńska 14
tel./fax 012 631 30 15
e-mail: biuro@kta.krakow.pl

- **Biuro KTA w Krakowie**
jest czynne w poniedziałki od 8.00 do 14.00
oraz w środy od godz. 10.00 do 14.00, ul. Grottgera 3

- **Polskie Stowarzyszenie Diabetyków**
31-135 Kraków, ul. Batorego 3
tel. 012 633 02 85

- **Stowarzyszenie Inwalidów Narządu Ruchu „Ikar”**
Św. Filipa 5/7, Kraków
tel. 012 633 61 46

- **Koło Pomocy Dzieciom o Niepełnej Sprawności Ruchowej „Pomocna Dłoń”**
30-619 Kraków, ul. Gołaska 8/13
tel. 012 655 82 21

- **Fundacja Aktywnej Rehabilitacji – Oddział Małopolski**
30-409 Kraków, ul. Ruczaj 5/6
tel. 012 269 31 66, tel. kom. 0 501 489 008

- **Fundacja Pomocy Ludziom Dotkniętym Chorobą Alzheimera im. Teresy Goszcz**
ul. Dobrego Pasterza 110/22, 31-416 Kraków
tel. 012 410 54 20

- **Fundacja Przyjaciół Dzieci z Chorobą Nowotworową „Wyspy Szczęśliwe”**
30-663 Kraków, ul. Wielicka 265
tel. 012 658 02 61

- **Fundacja Sztuki Osób Niepełnosprawnych**
30-336 Kraków, ul. Nowaczyńskiego 1
tel. 012 267 00 99

- **Krakowskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym „Dajmy Szanse”**
ul. Ujastek 3/123, 30-969 Kraków
tel. 012 680 61 41
- **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Zarząd Oddziału Okręgowego z siedzibą w Krakowie**
ul. Krowoderska 4, 31-142 Kraków
tel. 012 422 84 71
- **Polskie Stowarzyszenie Chorych na Hemofilię – Koło Terenowe**
ul. Kmietowicza 10, 30-093 Kraków
tel. 012 636 42 12
- **Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych**
Al. Słowackiego 48, 30-018 Kraków
tel. 012 634 15 02
- **Polskie Towarzystwo Zwalczania Chorób Alergicznych – Oddział w Krakowie**
ul. Skawińska 8, 31-066 Kraków
tel. 0-12) 431 23 45
- **Polskie Towarzystwo Opieki nad Chorymi ze Stomią „Pol-Ilko” – Oddział Regionalny w Krakowie**
ul. Wójtowska 9 lok. 33, 30-020 Kraków
tel. 012 633-33-85
- **Stowarzyszenie „Misie Ratuja Dzieci”**
ul. Grzegorzewska 10/309, 31-530 Kraków
tel. 012 432 75 10
- **Stowarzyszenie Pomocy Poszkodowanym w Wypadkach i Kolizjach Drogowych „Alter Ego”**
ul. Kielecka 2/27, 31-526 Kraków
tel. 012 418-90-00

- **Stowarzyszenie Terapii Wspomagającej „ALTERI”**
ul. Czechosłowacka 14, 30-328 Kraków
tel. kom. 0 501 132 979
- **Olimpiady Specjalne – Polska oddział regionalny w Krakowie**
ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków
tel. kom. 0 608 498 263
- **Stowarzyszenie Chorych na Reumatyzm**
al. Focha 33, 30-119 Kraków
tel. 012 432 75 10

Rozdział 8

Ulgi i uprawnienia przysługujące osobom niepełnosprawnym

Osoby niepełnosprawne niezależnie od praw i ulg o charakterze powszechnym korzystają także ze szczególnych przywilejów w różnych aspektach życia. Celem tych przywilejów jest przede wszystkim zapewnienie tym osobom równych szans w życiu społecznym i zawodowym. Zatem niepełnosprawność jest tytułem do korzystania z licznych ulg i preferencji, które są uzależnione od schorzenia i stopnia niepełnosprawności.

Poniżej przedstawiony jest katalog ulg i uprawnień. W pierwszej kolejności przedstawimy tabelę dotyczącą ulg, która umożliwi szybką orientację w temacie. W dalszej części można znaleźć szczegółowe opisy.

8.1 Zestawienie ulg przysługujących osobom niepełnosprawnym w podróży środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego (PKP) i autobusowego (PKS)

Stan prawny obowiązujący od 1 sierpnia 2002 r., na podstawie ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (tekst jednolity z 2002 r., Dz. U. Nr 175 poz. 1440 z późn. zm.).

Lp.	Uprawnieni	Przejazdy PKP (2 klasa)	Przejazdy PKS	Uwagi
1.	Dzieci do lat 4	100% ulga pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe klasa 2, w klasie 1 dopłata	100% ulga autobusy zwykłe i przyspieszone Bilety jednorazowe	PKS pod warunkiem nie korzystania przez dziecko z oddzielnego miejsca do siedzenia, a jeżeli korzysta to 78% ulga
2.	Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie niewidomej albo osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji opiekun – 18 lat przewodnik – 13 lat lub pies przewodnik	95% ulga pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe klasa 2, w klasie 1 dopłata	95% ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne Bilety jednorazowe	
3.	Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne	78% ulga pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe lub miesięczne imienne klasa 2; w klasie 1 dopłata	78% ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne Bilety jednorazowe lub miesięczne imienne	Wyłącznie w ramach przejazdów celowych, których katalog zawiera ustawa np. dom-szkola-dom

4.	Rodzice lub opiekunowie dzieci i młodzieży dotkniętej inwalidztwem lub niepełnosprawnej	78% ulga pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe klasa 2; w klasie 1 dopłata	78% ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne Bilety jednorazowe	Tylko jedno z rodziców lub opiekun na przejazdy celowe
5.	Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	49% ulga pociągi osobowe; bilety jednorazowe 37% pociągi: pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe klasa 2, w klasie 1 dopłata	49% ulga autobusy: zwykłe; bilety jednorazowe 37% ulga autobusy: przyspieszone i pospieszne Bilety jednorazowe	
6.	Osoby niewidome, które nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% ulga pociągi: osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe lub miesięczne imienne klasa 2; w klasie 1 dopłata	37% ulga autobusy: zwykłe, przyspieszone i pospieszne Bilety jednorazowe lub miesięczne imienne	

8.1.1 Osoby dorosłe

1. Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji uprawnione są do:

- 49% ulgi przy przejazdach środkami publicznego transportu kolejowego w pociągach osobowych i autobusach komunikacji zwykłej oraz,
- 37% ulgi przy przejazdach środkami publicznego transportu kolejowego w pociągach o pospiesznych, ekspresowych, IC, EC - na podstawie biletów jednorazowych w klasie drugiej, w klasie pierwszej obowiązuje dopłata.

Dokumentami poświadczającymi do korzystania z tych ulg jest jedno z zaświadczeń:

- wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do pierwszej grupy inwalidów (wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości)
- wypis z treści orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej, komisji lekarskiej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji albo szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego albo szefowi Agencji Wywiadu stwierdzający, zaliczenie do pierwszej grupy inwalidztwa (wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości),
- wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stwierdzający całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji (wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości)
- wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej ZUS stwierdzający całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji (wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości)
- zaświadczenie ZUS, stwierdzające wyrokiem sądu do pierwszej grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji (wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości)
- wypis z treści orzeczenia lekarza rzeczoznawcy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji (wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości)
- zaświadczenie KRUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidztwa bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji (wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości)
- legitymacja emeryta - rencisty wojskowego wydana przez właściwy organ emerytalny podległy Ministrowi Obrony Narodowej, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa (wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości)

- legitymacja emeryta - rencisty policyjnego wydana przez właściwy organ emerytalno-rentowy podległy Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji lub Ministrowi Sprawiedliwości, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa (wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości)
 - legitymacja osoby niepełnosprawnej, stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności wystawiona przez uprawniony organ (w Krakowie tym organem jest Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności)
2. Osoby niewidome uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji uprawnione są do ulgi 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego oraz autobusowego, na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych.
- Dokumentami poświadczającymi uprawnienie do korzystania z tej ulgi są dokumenty wymienione w punkcie I, stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy albo inwalidztwo II grupy, z powodu narządu wzroku albo legitymacja osoby niepełnosprawnej stwierdzająca umiarkowany stopień niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku lub oznaczona symbolem przyczyny niepełnosprawności „04-O”, wystawiona przez uprawniony organ.
3. Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie niewidomej albo osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji:
- Jest on uprawniony do ulgi 95% przy przejazdach środkami publicznego transportu kolejowego w pociągach osobowych, pociągach ekspresowych, IC, EC w klasie drugiej, w klasie pierwszej obowiązuje dopłata, oraz transportu autobusowego (autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągi ekspresowe), na podstawie biletów jednorazowych.
- Przepisy precyzują, że opiekunem osoby niepełnosprawnej może być tylko osoba pełnoletnia. Natomiast przewodnikiem niewidomego może być osoba, która ukończyła 13 lat lub pies – przewodnik.
- Dokumentem poświadczającym uprawnienie do korzystania z ulgi jest jeden z dokumentów osoby niewidomej lub niezdolnej do samodzielnej egzystencji.
4. Emeryci i renciści oraz ich współmałżonkowie, na których pobierane są zasiłki rodzinne: Są oni uprawnieni do dwóch przejazdów w ciągu roku z ulgą 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pociągach ekspresowych.
- Emeryci i renciści nie mają zniżek w autobusach PKS.
- Dokumentami poświadczającymi uprawnienie do korzystania z tej ulgi są zaświadczenia (wg ministerialnego wzoru) wydane przez:
- terenowe jednostki Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
 - regionalne komisje emerytów i rencistów NSZZ „Solidarność”,
 - Niezależny Krajowy Związek Zawodowy w Polsce „Solidarność Weteranów Pracy”,

- Zarząd Główny i oddziały terenowe Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów „Solidarność – 80”,
 - wojewódzkie i regionalne rady weteranów pracy Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych,
 - Niezależny Związek Przyszłych i Obecnych Emerytów i Rencistów „Weterani Pracy”
 - oddziały wojewódzkie Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Resortu Spraw Wewnętrznych,
 - zarządy i koła Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego,
 - okręgowe sekcje emerytów i rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego,
 - Związek Zawodowy Pracowników Najwyższej Izby Kontroli,
 - Komisja Krajowa i zarządy regionów Chrześcijańskiego Związku Zawodowego „Solidarność” im. Księdza Jerzego Popiełuszki,
 - zarządy wojewódzkie Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej,
 - zarządy wojewódzkie Związku Żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego,
 - terenowe jednostki Krajowego Związku Emerytów i Rencistów Służby Więziennej dla osób uprawnionych należących i nienależących do tych organizacji.
- Dokumenty, o których mowa wyżej okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości.
5. Inwalidzi wojenni i wojskowi mają 37% zniżki w komunikacji krajowej przy przejazdach pociągami pierwszej i drugiej klasy oraz autobusami zwykłymi, przyspieszonymi i pociągami ekspresowymi na podstawie biletów jednorazowych.
- Jednak inwalidom z pierwszą grupą przysługuje ulga 78% na krajowe przejazdy pociągami osobowymi i pociągami ekspresowymi w pierwszej i drugiej klasie oraz autobusami zwykłymi, przyspieszonymi i pociągami ekspresowymi. Ich przewodnicy i opiekunowie mają 95% zniżki na pociągi krajowe (z ekspresowymi włącznie) oraz autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągi ekspresowe. Dla inwalidów wojennych i wojskowych i ich opiekunów dokumentem potwierdzającym te uprawnienia jest Książka Inwalidy (wojennego, wojskowego) z wpisem o zaliczeniu do odpowiedniej grupy.
6. Dla kombatantów ulgi komunikacyjne wynoszą 37% w pierwszej i drugiej klasie pociągów osobowych i pociągach ekspresowych oraz w drugiej klasie innych pociągów i w autobusach zwykłych oraz przyspieszonych.
- Z tych uprawnień mogą korzystać wdowy i wdowcy, którzy są emerytami lub rencistami, oraz pozostałe po kombatantach osoby pobierające uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne. Dokumentem uprawniającym do tych ulg jest zaświadczenie wydane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z wpisem o przysługujących ulgach.

8.1.2 dzieci, młodzież, studenci

A. Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne (na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych) oraz jedno z rodziców lub opiekun dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych (na podstawie biletów jednorazowych) uprawnieni są do ulgi 78% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego oraz autobusowego. Uprawnienie to obejmuje wyłącznie przejazd z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny - i z powrotem.

Dokumentami poświadczającymi uprawnienie do korzystania z ulgi są odpowiednio:

1. dla dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym:
 - legitymacja przedszkolna dla dziecka niepełnosprawnego,
 - legitymacja szkolna dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych,
 - legitymacja szkolna albo studencka wraz z jednym z dokumentów wymienionych w punkcie 2,
2. dla dzieci i młodzieży nieuczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym:
 - legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia, wystawiona przez uprawniony organ,
 - legitymacja osoby niepełnosprawnej, wystawiona przez uprawniony organ, - wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do jednej z grup inwalidów,
 - wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzający częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji,
 - wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzający częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Przy przejazdach „do” i „z” jednostek udzielających świadczeń zdrowotnych albo pomocy społecznej bądź organizujących turnusy rehabilitacyjne, wraz z jednym z wymie-

nionych wyżej dokumentów, wymagane jest zaświadczenie (zawiadomienie, skierowanie) określające odpowiednio:

- termin i miejsce badania, leczenia, konsultacji, zajęć rehabilitacyjnych, zajęć terapeutycznych albo pobytu w ośrodku wsparcia, domu pomocy społecznej lub na turnusie rehabilitacyjnym,
- potwierdzenia stawienia się na badania, konsultację, zajęcia rehabilitacyjne, zajęcia terapeutyczne.

B. Dla jednego z rodziców lub opiekuna dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych są:

- dokumenty podopiecznych wymienione w punktach 1 i 2
- jeżeli przejazd odbywa się wraz z dzieckiem
- zaświadczenie wydane przez przedszkole, szkołę, szkołę wyższą, ośrodek lub placówkę o charakterze oświatowym albo placówkę opiekuńczo - wychowawczą (wg ministerialnego wzoru) - jeżeli przejazd odbywany jest po dziecko lub po jego odwiezieniu.

C. Dzieci w wieku do 4 lat uprawnione są:

- do ulgi 100% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego na podstawie biletów jednorazowych,
- do ulgi 78% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego autobusowego, w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów jednorazowych,
- do ulgi 100% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów jednorazowych, pod warunkiem nie korzystania przez dziecko z oddzielnego miejsca do siedzenia. Dokumentem poświadczającym uprawnienie do tej ulgi jest dokument stwierdzający wiek dziecka.

D. Dzieci w wieku powyżej 4 lat do rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego uprawnione są:

- do ulgi 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pociągach ekspresowych, na podstawie biletów jednorazowych,
- do ulgi 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów jednorazowych. Dokumentem poświadczającym uprawnienie do tej ulgi jest:
 - dokument stwierdzający wiek dziecka,
 - w przypadku odroczenia spełnienia obowiązku szkolnego - zaświadczenie wydane przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej,
 - legitymacja przedszkolna dla dziecka niepełnosprawnego.

E. Dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej – publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia uprawniona jest:

- do ulgi 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych, na podstawie biletów jednorazowych,
- do ulgi 49% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych i pospiesznych, na podstawie imiennych biletów miesięcznych,
- do ulgi 49% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów imiennych miesięcznych szkolnych. Dokumentem poświadczającym uprawnienie do tej ulgi jest legitymacja szkolna.

F. Dzieci odbywające obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne, uczniowie, studenci oraz słuchacze kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych uprawnione są do korzystania z ulgi:

- 37 % – przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych, na podstawie biletów jednorazowych. Dokumentami poświadczającymi uprawnienie do tej ulgi są odpowiednio dla:
- dzieci odbywających obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne w przedszkolu lub szkole podstawowej, w której zorganizowano oddział przedszkolny – zaświadczenie o spełnianiu obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, wydane przez dyrektora przedszkola lub dyrektora szkoły,
- dzieci i młodzieży w okresie od rozpoczęcia w szkole podstawowej do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej – publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, do ukończenia 24 roku życia
- legitymacja szkolna wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku ucznia,
- studentów do ukończenia 26 roku życia – legitymacja studencka, wydana przez polską szkołę wyższą wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku studenta,
- słuchaczy kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych, do ukończenia 26 roku życia – legitymacja słuchacza kolegium wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku słuchacza;
- 49 % – przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych i pospiesznych, na podstawie imiennych biletów mie-

sięcznych, oraz autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie imiennych biletów miesięcznych szkolnych. Dokumentami poświadczającymi do korzystania z tej ulgi są odpowiednie dokumenty, o których mowa powyżej.

G. Studenci do ukończenia 26 roku życia uprawnieni są:

- do ulgi 49% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych i pospiesznych, na podstawie imiennych biletów miesięcznych,
- do ulgi 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych, na podstawie biletów jednorazowych. Dokumentem poświadczającym uprawnienie do tych ulg jest legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą lub międzynarodowa legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z legitymacją studencką uczelni zagranicznej oraz dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku studenta, jeżeli nie jest on określony w legitymacjach.
- do ulgi 49% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów imiennych miesięcznych szkolnych. Dokumentem poświadczającym uprawnienie do tej ulgi jest legitymacja studencka wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku studenta, jeżeli nie jest on określony w legitymacji.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego – Dz. U. nr 175, poz. 1440 ze zm.; rozporządzenie ministra infrastruktury z 25 października 2002 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego – Dz. U. nr 179, poz. 1495; ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin – Dz. U. z 2002 r. nr 9, poz. 87 ze zmianami; rozporządzenie ministra infrastruktury z 7 lipca 2003 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia inwalidów wojennych i wojskowych do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego – Dz. U. nr 134, poz. 1258; ustawa z 24 stycznia 1991 r. o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji okresu wojennego i powojennego – Dz. U. z 2002 r. nr 42, poz. 371 ze zmianami; rozporządzenie ministra infrastruktury w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia kombatanów do korzystania z ulgowych przejazdów – Dz. U. nr 134, poz. 1259.

8.2 Ulgi w komunikacji miejskiej w Krakowie

8.2.1 Osoby uprawnione do przejazdów bezpłatnych

na podstawie Uchwały NR LXXV/738/05 Rady Miasta Krakowa
z dnia 13 kwietnia 2005 r.:

- **Dzieci w wieku do 4 lat**, na podstawie oświadczenia opiekuna;
- **Dzieci niepełnosprawne uczęszczające do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych lub przedszkolach oraz uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych uczęszczający do szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i policealnych wraz z opiekunem**, który podróżuje z uprawnionym, po uprawnionego lub po odwiezieniu uprawnionego wyłącznie na trasie od miejsca zamieszkania do placówki oświatowej i z powrotem na podstawie:
 - dla uprawnionego - ważnej legitymacji wydanej według wzoru określonego przez MENiS o symbolach MENiS-II/181/2 i MENiS-II/182/2,
 - dla opiekuna - zaświadczenie wydane przez placówkę oświatową określające trasę przejazdu
- **Dzieci niesłyszące do 16 roku życia** na podstawie legitymacji wydanej przez Wydział Świadczeń Socjalnych Urzędu Miasta Krakowa na podstawie orzeczenia wydanego przez Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności z podaniem przyczyny niepełnosprawności z narządu słuchu;
- **Dzieci do 16 roku życia, dotknięte niepełnosprawnością ruchową lub umysłową wraz z opiekunem** towarzyszącym im w pojeździe na podstawie legitymacji wydanej przez Wydział Świadczeń Socjalnych Urzędu Miasta Krakowa na podstawie orzeczenia wydanego przez Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności z podaniem niepełnosprawności ruchowej lub umysłowej jako przyczyny;
- **Uczniowie z rodzin wielodzietnych na podstawie biletu wolnej jazdy** wydawanego na okres roku szkolnego (wrzesień – czerwiec) uczniom z rodzin, w których jest pięcioro i więcej dzieci zamieszkujących na stałe w m. Krakowie. Bilet przysługuje do ukończenia 20 roku życia, ukończenie 20 roku życia lub zmiana zamieszkania przez dzieci starsze nie pozbawia młodszych dzieci nabytych uprawnień.
- **Osoby, które ukończyły 70 lat życia**, na podstawie dokumentu stwierdzającego wiek i tożsamość pasażera.

- **Osoby dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne z orzeczeniem określającym znaczny stopień niepełnosprawności lub całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji** (dawna I grupa inwalidzka) wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe (uprawnienie nie dotyczy osób z orzeczeniem wydanym przez KRUS) na podstawie rocznego biletu imiennego wydanego przez MPK SA na podstawie:
 - orzeczenia lub legitymacji osoby niepełnosprawnej wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności z określeniem znacznego stopnia niepełnosprawności
 - lub legitymacji rencisty z wpisem o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji wraz z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera
 - lub orzeczenia wydanego przez ZUS z określeniem całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji wraz z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera
 - lub dowodu osobistego pasażera z wpisem o I grupie inwalidzkiej
- **Niewidomi wraz z przewodnikiem towarzyszącym im w pojeździe na podstawie rocznego biletu imiennego wydanego przez MPK SA na podstawie legitymacji Polskiego Związku Niewidomych;**
- **Osoby dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne z narządu ruchu kończyn dolnych z orzeczeniem określającym umiarkowany stopień niepełnosprawności lub całkowitą niezdolność do pracy** (dawna II grupa inwalidzka) na podstawie legitymacji wydanej przez Wydział Świadczeń Socjalnych Urzędu Miasta Krakowa na podstawie orzeczenia:
 - wydanego przez Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności z określeniem miarowanego stopnia niepełnosprawności z podaniem przyczyny niepełnosprawności z narządu ruchu kończyn dolnych lub z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym niepełnosprawność z narządu ruchu kończyn dolnych.
 - lub wydanego przez ZUS z określeniem całkowitej niezdolności do pracy z narządu ruchu kończyn dolnych;
- **Zasłużeni Honorowi Dawcy Krwi I stopnia na podstawie rocznego biletu imiennego wydanego przez MPK SA na podstawie zweryfikowanej listy przez Zarząd Miejski PCK;**
- **Osoby dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne z niedorozwojem umysłowym** z orzeczeniem określającym umiarkowany stopień niepełnosprawności na podstawie legitymacji wydanej przez Wydział Świadczeń Socjalnych Urzędu Miasta Krakowa na podstawie:
 - orzeczenia wydanego przez Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności

- z podaniem niedorozwoju umysłowego jako przyczyny niepełnosprawności
 - lub z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym niedorozwój umysłowy
- **Osoby objęte załącznikiem nr 12 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy MPK SA w Krakowie** na podstawie biletu wolnej jazdy lub legitymacji pracowniczej wydanej przez MPK SA w Krakowie”;

8.2.2 Osoby uprawnione do bezpłatnych przejazdów w granicach miasta Krakowa (uprawnienia ustawowe)

- **Inwalidzi wojenni i wojskowi** na podstawie Książki inwalidy wojennego/wojskowego lub legitymacji osoby represjonowanej (Art. 16, ust. 1 i art. 41 Ustawy z dnia 29.05.1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (tekst jednolity Dz. U. 2002 r., Nr 9, poz. 87, z późniejszymi zmianami)
- **Przewodnicy towarzyszący inwalidom wojennym i wojskowym zaliczonym do I grupy inwalidzkiej** na podstawie oświadczenia inwalidy wojennego/wojskowego (Art. 16, ust. 2 Ustawy z dnia 29.05.1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (tekst jednolity Dz. U. 2002 r., Nr 9, poz. 87, z późniejszymi zmianami)
- **Osoby represjonowane** na podstawie legitymacji osoby represjonowanej. (Art. 12, ust. 5 Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego)

8.3 Ulgi dla osób niepełnosprawnych parkujących w strefie płatnego parkowania w Krakowie

W Krakowie osoby niepełnosprawne mają prawo do ulgi w opłacie za parkowanie w strefie płatnego parkowania. Podstawą do skorzystania z tej ulgi jest wykupienie ulgowego Abonamentu Postojowego w Biurze Strefy Parkowania przy ul. Retoryka 1, które jest czynne: pn. od 9:00 do 17:00, wt. – pt. od 8:00 do 16:00 (tel. 012 421-74-26, 012 421-74-29).

Abonament kosztuje 2,5 zł za miesiąc i może być wykupiony na okres od 1-12 miesięcy. Abonament może być wydany wyłącznie na pojazd będący własnością lub współwłasnością osób niepełnosprawnych bądź opiekunów prawnych nieletnich osób niepełnosprawnych.

Aby wykupić Abonament należy okazać:

- dowód rejestracyjny pojazdu potwierdzający własność pojazdu lub umowę cywilno-prawną użyczenia pojazdu,
- oryginał karty parkingowej

Podstawa prawna

UCHWAŁA NR LXXI/610/01 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 lutego 2001r. w sprawie opłat za parkowanie pojazdów samochodowych na terenie Krakowa, na obszarze charakteryzującym się znacznym deficytem miejsc postojowych.

UCHWAŁA NR CIII/971/02 Rady Miasta Krakowa z dnia 6 czerwca 2002r. zmiana uchwały NR LXXI/610/01 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 lutego 2001r. w sprawie opłat za parkowanie pojazdów samochodowych na terenie Krakowa, na obszarze charakteryzującym się znacznym deficytem miejsc postojowych.

8.4 Specjalistyczny transport dla osób niepełnosprawnych w Krakowie

Transportem osób niepełnosprawnych, w szczególności poruszających się na wózkach inwalidzkich – zajmuje się na mocy umowy zawartej z Gminą Miejską Kraków – firma Radio Taxi „Partner”. Nadzór nad realizacją tej umowy, która obowiązuje do 31 lipca 2007r. ma Wydział Świadczeń Socjalnych miasta Krakowa.

Zgodnie z treścią umowy prawo do korzystania z wyżej wymienionych środków transportu mają osoby z dysfunkcją narządu ruchu potwierdzoną orzeczeniem o niepełnosprawności. W pierwszej kolejności obsługiwane są osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich. Pasażer powinien okazać swoje orzeczenie w celu udokumentowania uprawnienia do dofinansowania przewozu ze środków publicznych. Osoba niepełnosprawna ma także prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy ze strony kierowcy przy wsiadaniu i wysiadaniu z pojazdu oraz przemieszczaniu się z miejsca pobytu osoby niepełnosprawnej do pojazdu i z powrotem. Zamawianie przewozu odbywa się na zasadzie Radio-Taxi na skrócony tel.96-33 lub 96-88. Zamówienia dokonuje się z dwudniowym wyprzedzeniem; od poniedziałku do piątku od 7:00 do 15:00; opłata wynosi: 1,2 zł za kilometr plus 3 zł opłaty stałej za wynajęcie. Jest to opłata za przejazd osoby niepełnosprawnej wraz z opiekunem. Możliwe jest także korzystanie z tej formy transportu w weekendy po uzgodnieniu z odpowiednim wyprzedzeniem.

8.5 Prawo posiadania Karty Parkingowej

Karta Parkingowa jest dokumentem, który obowiązuje nie tylko na terenie Polski, ale także w krajach Unii Europejskiej. Jednak w poszczególnych krajach Unii obowiązują odrębne

przepisy wynikające z prawa drogowego dla danego kraju, a co za tym idzie odrębne ulgi i uprawnienia dla niepełnosprawnych.

Karta Parkingowa potwierdza uprawnienia:

- do korzystania z miejsc parkingowych wyznaczonych dla osób niepełnosprawnych
- do niestosowania się do następujących znaków drogowych:
 - B-1 zakaz ruchu w obu kierunkach
 - B-2 zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z wyjątkiem motocykli jednośladowych
 - B3a- zakaz wjazdu autobusów
 - B-4 zakaz wjazdu motocykli
 - B-10 zakaz wjazdu motorowerów
 - B-35 zakaz postoju
 - B-37 zakaz postoju w dni nieparzyste
 - B-38 zakaz postoju w dni parzyste
 - B-39 strefa ograniczonego postoju

Kartę Parkingową może uzyskać osoba posiadająca ważne orzeczenia:

- o znacznym stopniu niepełnosprawności
- o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności
- o lekkim stopniu niepełnosprawności, która posiada zaświadczenie o obniżonej sprawności ruchowej (od lekarza prowadzącego lub pierwszego kontaktu)

Osoba posiadająca orzeczenie równoważne z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (orzeczenie o przynależności do dawnej I lub II grupy inwalidzkiej lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy) także może ubiegać się o wydanie takiej karty parkingowej. Osoba posiadająca orzeczenie równoważne z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności może otrzymać kartę parkingową o po dostarczeniu zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego ograniczoną sprawność ruchową osoby niepełnosprawnej.

Karty parkingowe wydaje w Krakowie

Należy tu złożyć następujące dokumenty:

- kserokopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (należy mieć ze sobą oryginał do potwierdzenia),
- kserokopię dowodu osobistego,
- fotografię (3,5x4,5cm),

Wyżej wymienione dokumenty dołącza się do wniosku – wypełnionym na odpowiednim formularzu. Opłata, jaką należy uiścić za wyrobienie karty parkingowej wynosi 25 zł plus znaczek skarbowy na 6,5 zł

Podstawa prawna

Zmiana ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (z 20 grudnia 2002r.) Dz. U. 7. poz. 79 z dnia 23.01.2003. Ustawa Prawo o ruchu drogowym z dnia 20 czerwca 1997r. Dz. U. 03.58.515. Rozporządzenie Ministra In-

frastruktury w sprawie wzoru karty parkingowej dla osób niepełnosprawnych oraz wysokości opłaty za jej wydanie Dz. U. 02.13.126. niepełnosprawnych oraz wysokości wpłaty za jej wydanie Dz. U. 02.13.126. niepełnosprawnych oraz wysokości opłaty za jej wydanie Dz. U. 02.13.126.

8.6 Miejsce parkingowe dla osoby niepełnosprawnej – „Koperta”

Osoba zainteresowana ustaleniem takiego miejsca musi wnieść podanie do właściciela drogi, na której znajduje się miejsce na parking.

Drogi krajowe, wojewódzkie i powiatowe należą do Krakowskiego Zarządu Dróg, drogi gminne i wewnętrzne gminy należą do Krakowskiego Zarządu Komunalnego, natomiast drogi położone w osiedlach mieszkaniowych należą do zarządzającego terenem. Do podania o utworzenie miejsca parkingowego należy dołączyć:

- kserokopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, w którym jako przyczyna niepełnosprawności będzie wskazana niepełnosprawność ruchowa,
- kserokopię karty parkingowej,
- szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego.

Przy składaniu kserokopii dokumentów należy okazać do wglądu oryginał, celem potwierdzenia zgodności kserokopii z oryginałem.

Wnioskodawca nie pokrywa kosztów związanych z wyznaczeniem miejsca parkingowego.

W tak wyznaczonym miejscu mogą parkować wszystkie osoby uprawnione, nie będzie ono zarezerwowane wyłącznie dla wnioskodawcy.

8.7 Zwolnienie od opłat abonamentowych za radio i telewizję

1. Zwolnione są osoby, które posiadają jedno z wymienionych orzeczeń:

- o zaliczeniu ich do I grupy inwalidów
- o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. 2004. nr 39, poz. 353 z późn. zm.)
- o znacznym stopniu niepełnosprawności na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. nr 123 poz. 776 z późn. zm.)
- o trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 1998 nr 7 poz. 25 z późn. zm.), którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny

2. Osoby, które ukończyły 75 lat
3. Osoby, które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne lub rentę socjalną
4. Osoby niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu
5. Osoby niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%.

Od maja 2005 powyższe zwolnienia nie przysługują osobom, które pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z co najmniej dwiema osobami które ukończyły 26 lat, niespełniającymi warunków do uzyskania tych zwolnień.

Prawo do zwolnień od opłat abonamentowych zachowują osoby, które korzystają aktualnie z tego prawa na podstawie dotychczasowych przepisów, pod warunkiem dostarczenia w ciągu 6 miesięcy oświadczenia o spełnianiu warunków do korzystania z tych zwolnień.

W Rozporządzeniu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 2 czerwca 2005 w sprawie rodzajów dokumentów oraz wzoru oświadczenia potwierdzających uprawnienia do zwolnień od opłat abonamentowych – znajdziemy wykaz dokumentów, którymi należy się posługiwać w celu udokumentowaniu uprawnień do zwolnień.

Podstawa prawna

Ustawa o opłatach abonamentowych z dnia 21 kwietnia 2005 r.
(Dz. U. nr 85, poz. 728 z 2005 r.)

8.8 Ulgi i rabaty Telekomunikacji Polskiej SA

Operatorzy telekomunikacyjni nie mają obowiązku stosowania wobec osób niepełnosprawnych ulg w opłatach za telefon, fax czy internet. Jednak firmy komunikacyjne mają prawo do podejmowania takich decyzji. Prawo zobowiązuje jednak operatorów świadczących powszechne usługi telekomunikacyjne do zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu do swoich usług przez zakładanie aparatów publicznych przystosowanych do ich potrzeb oraz przez oferowanie aparatów spełniających indywidualne potrzeby.

Telekomunikacja Polska SA stosuje system rabatów dla osób niepełnosprawnych. Upust wynoszący 50% opłaty podstawowej stosuje się przy przyłączeniu urządzenia końcowego do sieci TP oraz za abonament telefoniczny. Dotyczy to zarówno planu TP standardowego, jak i planu TP 60 minut za darmo lub planu TP socjalnego, na podstawie obowiązującego Cennika Krajowych Usług Telekomunikacyjnych.

Rabatów nie przewidziano jednak dla wszystkich niepełnosprawnych. W przypadku choroby wzroku rabat mogą otrzymać osoby z orzeczeniem znacznego stopnia niepełnosprawności z tytułu choroby narządu wzroku.

Przy zaburzeniu głosu, mowy i chorobie słuchu potrzebne jest orzeczenie znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z symbolem przyczyny 03-L to jest zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu.

Jeżeli zespół orzekający wskaże więcej niż jedną przyczynę niepełnosprawności wymagane jest stwierdzenie wśród tych przyczyn znacznego stopnia niepełnosprawności z powodu choroby wzroku (symbol 040) lub orzeczenie znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z powodu choroby głosu, mowy albo słuchu (symbol 03-L).

Rabaty udzielane są osobom po 16 roku życia. Mogą je otrzymywać niepełnosprawni lub ich prawni opiekunowie, jeżeli wspólnie zamieszkują na stałe lub czasowo. Mają do tego prawo również wstępni lub zstępni pozostający z osobą niepełnosprawną we wspólnym gospodarstwie domowym, jeśli są abonamentami sieci telekomunikacyjnej. Rabaty dotyczą jednej linii telefonicznej.

W przypadku okresowego orzeczenia o niepełnosprawności rabaty udzielane są na czas tej niepełnosprawności.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 21 lipca 2000r. – Prawo telekomunikacyjne – dziennik ustaw z 2000r. nr 73 poz. 852 ze zmianami; Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 19 grudnia 2002r. w sprawie szczegółowego zakresu realizacji obowiązku zapewniania osobom niepełnosprawnym dostępu do usług powszechnych – Dz. U. nr 237, poz. 2010; Uchwała nr 201/03 Zarządu TP SA z 13 listopada 2003r w sprawie udzielania rabatów za usługi telekomunikacyjne osobom niepełnosprawnym.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 9 stycznia 2004 r. w sprawie warunków wykonywania powszechnych usług pocztowych (Dz. U. nr 5, poz. 34, z późn. zm.) telekomunikacja Polska zobowiązana jest do świadczenia udogodnień dla osób niepełnosprawnych, w szczególności, dla osób niewidomych:

Na żądanie osoby niewidomej oraz słabowidzącej (za okazaniem dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność) informacje o danych zawartych na fakturze wraz z podstawowym wykazem wykonywanych usług telekomunikacyjnych powinny być sporządzone w alfabecie Braille`a lub przy użyciu dużej czcionki albo powinny być one wysłane pocztą elektroniczną w formie tekstowej. Można żądać aby biling był sporządzony przy użyciu dużej czcionki albo przekazywany pocztą elektroniczną w formie tekstowej.

8.9 Ulgi na telefony komórkowe

Oferowane przez operatorów sieci komórkowych ulgi dotyczą zazwyczaj osób niewidomych i niesłyszących. Ponieważ zakres tych ulg ulega ciągłym zmianom, szczegółowych aktualnych informacji należy szukać w punktach obsługi klienta tych sieci.

8.10 Ulgi pocztowe

Udogodnienia związane z usługami pocztowymi to między innymi bezpłatna usługa doręczania listów, paczek i przekazów bezpośrednio do domu. Listonosz powinien przyjąć zwykły, opłacony list i wrzucić go do skrzynki.

Zapotrzebowanie na tego typu usługę zgłasza się w urzędzie pocztowym właściwym dla miejsca zamieszkania.

Mają do nich prawo:

- osoby niepełnosprawne z uszkodzeniem narządu ruchu i korzystające z wózka inwalidzkiego,
- osoby z uszkodzonym wzrokiem, posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji (dawna I grupa inwalidzka) Podstawa prawna: Dz. U. 1996r nr 127, poz. 598 paragraf 3
- osoby niewidome mogą bezpłatnie nadawać przesyłkę – specjalnie oznakowaną – zawierającą korespondencję lub druki, w których informacja jest przekazana pismem wypukłym lub na innym nośniku dostępnym do odczytu przez niewidomych lub ociemniałych. Ciężar takiej przesyłki nie może przekroczyć 7kg. Opakowanie musi umożliwiać sprawdzenie zawartości.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami zwolnione z opłat są przesyłki dla osób ociemniałych nadane przez:

- osobę niewidomą lub ociemniałą i adresowane do biblioteki lub organizacji osób niewidomych lub ociemniałych bądź do organizacji, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych;
- bibliotekę, organizację osób niewidomych lub ociemniałych bądź organizację, której celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych i adresowane do osoby niewidomej lub ociemniałej;
- osobę niewidomą lub ociemniałą bądź skierowane do tej osoby zawierające wyłącznie informacje utrwalone pismem wypukłym.

Zwolnienie dotyczy opłaty pocztowej za przyjęcie, przemieszczenie i doręczenie przesyłki niebędącej przesyłką najszybszej kategorii, tego rodzaju i tej samej masy ustalonej w obowiązującym cenniku powszechnych usług pocztowych operatora publicznego. Zwolnienie to nie obejmuje opłaty za potwierdzenie odbioru przesyłki rejestrowanej.

Podstawa prawna

Dz. U. nr 130, poz. 1188.

8.11 Inne ulgi i udogodnienia dla niepełnosprawnych

Ulgowe bilety do muzeów

Osoby niepełnosprawne są uprawnione do ulgowych wstępów do muzeum.

Uprawnienie to wynika z przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 października 1997r. (Dz. U. 1997r. Nr 130, poz. 854)

Udogodnienia w bibliotekach

Osoby niewidome mogą korzystać z bibliotek przystosowanych do ich potrzeb.

W Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej, przy ulicy Rajskiej 1 działa Wypożyczalnia dla osób niewidomych i Słabowidzących zaopatrzona w książki mówione zapisane w formie analogowej i cyfrowej. Wojewódzka Biblioteka, Biblioteka Jagiellońska oraz Biblioteka AGH dysponuje stanowiskami dla osób niewidomych i słabowidzących wyposażonymi w powiększalniki, programy mówiące i powiększające.

Paszport

Osoby niepełnosprawne mogą liczyć na preferencję, gdy starają się o paszport.

W oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003r. w sprawie opłat paszportowych – przysługuje im 50% ulga od stawki którą pobiera się od osób niepełnosprawnych w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 1997r., a także od współmałżonków tych osób, pozostających na ich wyłącznym utrzymaniu oraz osób korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych.

Aktualnie osoby takie płacą za wydanie paszportu 50 zł. Opłatę tą wpłaca się do kasy właściwego organu paszportowego lub na rachunek bankowy tego organu. W razie zbiegu tytułów uprawniających do ulgowej opłaty, przysługuje tylko ulgowa opłata paszportowa.

Zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych

Od podatku od czynności cywilnoprawnych zwolnione są osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia, oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu, nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe. (Ustawa z dnia 9 września 2000r. o podatku od czynności cywilnoprawnych).

8.12 Ulgi podatkowe dla osób niepełnosprawnych w ustawie o podatku dochodowym dla osób fizycznych

Ulgi te skierowane są do osób niepełnosprawnych, ale mają również zastosowanie do podatników, na których utrzymaniu pozostają osoby niepełnosprawne (np. małżonek, dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbowie, rodzice, rodzice małżonka, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięciowie, synowie) jeżeli w roku podatkowym dochody tych osób niepełnosprawnych nie przekraczają dwunastokrotności kwoty najniższego wynagrodzenia za pracę, ogłaszanego na podstawie odrębnych przepisów, za grudzień roku poprzedzającego rok podatkowy.

Ulgi skierowane są do osób niepełnosprawnych są ulgami celowymi. Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym dla osób fizycznych ulgi podatkowe dla osób niepełnosprawnych dotyczą wyłącznie wydatków na:

- adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjno-usprawniającym,
- odpłatność za pobyt na leczeniu sanatoryjnym, za pobyt w placówkach leczniczo-sanatoryjnych, rehabilitacyjno-szkoleniowych, leczniczo-opiekuńczych, opiekuńczo-pielęgniarskich, leczniczo-wychowawczych i szkolno-wychowawczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjno-usprawniające,
- opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa, w kwocie nie przekraczającej w roku podatkowym trzykrotności najniższego wynagrodzenia za pracę ogłaszanego na podstawie odrębnych przepisów, za grudzień roku poprzedzającego rok podatkowy,
- utrzymanie przez osoby niewidome, o których mowa powyżej, psa przewodnika – w wysokości nie przekraczającej w roku podatkowym kwoty określonej powyżej,
- opiekę pielęgniarską w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- opłacenie tłumacza języka migowego,
- kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych

- leki – w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a kwotą odpowiadającą 20 najniższego wynagrodzenia za pracę, ogłaszanego na podstawie odrębnych przepisów, za grudzień roku poprzedzającego rok podatkowy, jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stałe lub czasowo),
- odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne:
 - osoby niepełnosprawnej – karetką transportu sanitarnego,
 - osoby niepełnosprawnej, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16 – również innymi środkami transportu niż wymienione poprzednio,
- używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne do lat 16, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne – w wysokości nie przekraczającej w roku podatkowym trzykrotności najniższego wynagrodzenia za pracę ogłaszanego na podstawie odrębnych przepisów, za grudzień roku poprzedzającego rok podatkowy,
- odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem na:
 - turnusie rehabilitacyjno-usprawniającym,
 - leczeniu sanatoryjnym w placówkach leczniczo-sanatoryjnych, rehabilitacyjno-szkoleniowych, leczniczo-opiekuńczych, opiekuńczo-pielęgniarskich, leczniczo-wychowawczych oraz szkolno-wychowawczych,
 - koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych

Wydatki te podlegają odliczeniu od dochodu, jeżeli nie były finansowane ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Kas Chorych, albo nie zostały zwrócone podatnikowi w jakiejkolwiek innej formie. W przypadku gdy wydatki były częściowo finansowane z tych funduszy (środków), odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną z tych funduszy lub zwróconą z jakichkolwiek innych środków. Podstawą do odliczenia tych wydatków jest posiadanie dowodu ich poniesienia, z wyjątkiem wydatków na opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy; utrzymanie przez osoby niewidome I i II grupy inwalidztwa, psa przewodnika – w wysokości nie przekraczającej w roku podatkowym kwoty trzykrotności najniższego wynagrodzenia za pracę ogłaszanego na podstawie odrębnych przepisów, za grudzień roku poprzedzającego rok podatkowy; a także z wyjątkiem wydatków na używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne do lat 16, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-

-rehabilitacyjne – w wysokości nie przekraczającej w roku podatkowym kwoty trzykrotności najniższego wynagrodzenia za pracę ogłaszanego na podstawie odrębnych przepisów, za grudzień roku poprzedzającego rok podatkowy.

Ustawa stawia jednak pewne warunki osobom chcącym skorzystać z tych ulg. Tak więc warunkiem niezbędnym odliczenia tych wydatków jest posiadanie przez osobę, której dotyczy wydatek orzeczenia o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo rentę szkoleniową, albo też, dla osób które nie ukończyły 16 roku życia, orzeczenia o rodzaju i stopniu niepełnosprawności. Ustalono zostały trzy stopnie niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany i lekki) z czego wynika że tylko posiadanie jednego z wymienionych dokumentów (orzeczeń) uprawnia do korzystania z ulg przyznanych przez ustawę o podatku dochodowym od osób fizycznych osobom niepełnosprawnym.

Równorzędnie z orzeczeniami o niepełnosprawności wydanymi przez powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawnych traktowane są, a więc uprawniają do stosowania odliczeń, także decyzje przyznające rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo rentę szkoleniową, wydane na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Odliczenia mogą być dokonane również w przypadku, gdy osoba, której dotyczy wydatek, posiada orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez właściwy organ na podstawie przepisów obowiązujących do dnia 31 sierpnia 1997r. lub, w odniesieniu do dzieci do lat 16, orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez lekarza specjalistę.

Aneks

Niezbędnik osoby niepełnosprawnej

- **Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych**
Bogdan Daśal
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, pokój 6 – parter
tel. 012 616 50 08, 012 616 50 26
fax 012 616 50 27
bogdan.dasal@um.krakow.pl
- **Referat Ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych**
30-103 Kraków, Stachowicza 18
tel/fax 012 616 50 27
Do zadań Referatu ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych oraz Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych należy prowadzenie wszelkich spraw dotyczących pełnej integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej na terenie Miasta Krakowa
- **Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych**
tel. 012 616 50 08, 012 616 50 26
fax 012 616 50 27
Do zakresu działania Rady należy:
 - inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych,
 - opiniowanie projektów powiatowych programów dotyczących działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - ocena realizacji programów,
 - opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.
- **Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie**
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
tel. 012 616 52 12, 012 616 52 17
fax 012 616 52 14
- **Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności**
Kraków, ul. Olszańska 5
tel. 012 616 03 96, 012 616 03 97

- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie**
Dział Rehabilitacji
 30-529 Kraków, ul. Józefińska 14
 e-mail: dr@mops.krakow.pl
tel. 012 616 54 07, fax 012 616 54 01
 realizuje wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny
tel. 012 616 54 02, fax 012 616 54 01
 realizuje wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier architektonicznych
tel. 012 616 54 05, fax 012 616 54 01
 realizuje wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych
tel. 012 616 54 04, fax 012 616 54 01
 realizuje wnioski o pożyczkę ze środków PFRON na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej
tel. 012 616 54 02, fax 012 616 54 01

- **Grodzki Urząd Pracy**
 31-752 Kraków, ul. Wąwozowa 34
 tel. 012 644 61 60, 012 685 50 60
 e-mail: krkr@praca.gov.pl

- **Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych**
Oddział Małopolska
 31-153 Kraków, ul. Szlak 65
 tel. 012 294-50-95

- **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**
 Infolinia: 0 800 533 335 (od poniedziałku do piątku w godzinach 12.00 – 20.00)

- **Małopolski Oddział PFRON**
 Kraków, ul. 29 Listopada 130
 tel. 012 415 86 35, 012 415 91 19
 fax 012 415 86 85
 e-mail: krakow@pfron.org.pl

- **Rzecznik Praw Pacjenta**
 31-135 Kraków, ul. Batorego 24
 tel. 012 29 88 303, Linia Pacjenta tel. 012 29 88 404

- Infolinia Małopolskiego Oddziału NFZ 94 88

Punkty Ewidencyjne NFZ w Krakowie

nr punktu	adres	nr telefonu	zasięg
EW 14	Al. Pokoju 4	tel. 012 412 75 37	„Śródmieście” dzielnice I, II i III
EW 16	os. Na Skarpie 27	tel. 012 686 60 60	„Nowa Huta” dzielnice XIV, XV, XVI, XVII i XVIII
EW 18	ul. Rusznikarska 17	tel. 012 623 70 85	„Krowodrza” dzielnice IV, V, VI i VII
EW 22	ul. Teligi 8	tel. 012 657 90 85	„Podgórze” dzielnice VIII, IX, X, XI, XII i XIII

- **Całodobowa informacja medyczna 012 661 22 40**

- **Uniwersytecka Poradnia Prawna UJ**
 Bezpłatne porady prawne z zakresu prawa
 30-101 Kraków, Al. Z. Krasińskiego 18
 tel. 012 430 19 97
 e-mail: klinikauj@interia.pl
 www.opc.uj.edu.pl

- **Specjalistyczne poradnictwo prawne i psychologiczne**
 świadczone jest przez
Dział Poradnictwa Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie
 w następujących lokalizacjach:
 ul. Rzeźnicza 2, pokoje nr 13 i 14, tel. 012 430 45 45
 ul. Józefińska 14, pokój nr 002, tel. 012 616 54 80
 os. Szkolne 34, pokój nr 14, tel. 012 643 61 77
 ul. Praska 52, pokój nr 2, tel. 012 266 69 58
 ul. Dietla 64, pokój nr 6, tel. 012 429 13 33
 Al. Słowackiego 46, pokój nr 1, tel. 012 634 31 15
 os. Teatralne 24, pokój nr 213, tel. 012 643 15 23
 ul. Jerzmanowskiego 37, pokój nr 3, tel. 012 658 88 27
 Zapisy i przyjmowanie stron od poniedziałku do piątku do godz. 18.00.

- **Centrum Integracja**
31-109 Kraków, ul. Piłsudskiego 6 (oficyna)
tel. 012 424 04 30, fax 012 431 16 31
e-mail: krakow@integracja.org

- **Centrum Informacji Kulturalnej
Osób Niepełnosprawnych
Galeria „Stańczyk”**
30-079 Kraków, ul. Królewska 94
tel/fax: 012 636 85 84
e-mail: galeriastanczyk@vp.pl
www.idn.org.pl/fson/cikon

- **Centrum Aktywizacji Zawodowej
Osób Niepełnosprawnych**
31-153 Kraków, ul. Szlak 65
tel. 012 294 50 95
e-mail: cazon@krakow.poon.pl
doradca zawodowy: Małgorzata Dratwa

Wypożyczalnie sprzętu ortopedycznego i pomocniczego

- **Fundacja na Rzecz Chorych na SM
im. bł. Anieli Salawy**
Wypożyczalnia i naprawa sprzętu rehabilitacyjnego
31-133 Kraków, ul. Dunajewskiego 5
tel. 012 430 07 58, 012 422 28 11
fax 012 430 07 58
e-mail biuro@fundacja-sm.malopolska.pl
www.fundacja-sm.malopolska.pl
Dni i godziny otwarcia: pn, śr, pt 9-13

- **Fundacja Pomoc Krakowskiemu Hospicjum**
Wypożyczalnia sprzętu medycznego
31-927 Kraków, os. Centrum B bl.6
tel. 012 644 65 50, 012 425 75 83
e-mail: fundacja@fundacijapkh.krakow.pl
www.fundacja.krakow.pl
Dni i godziny otwarcia: pon, pt 9-14 wt, śr, czw 9-17

- **Krakowskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego Sp. z o.o.**
Wypożyczalnia i sklep.
Kraków, ul. Prądnicka 10
tel. 012 633 20 55
e-mail: kzso@kzso.com.pl
www.kzso.com.pl
Dni i godziny otwarcia: sklep czynny: pon- pt 8-17
wypożyczalnia czynna: pon-pt 8-16

- **Towarzystwo Solidarnej Pomocy**
Kraków - Nowa Huta
30-706 Kraków, ul. Ujastek 3
tel. 012 644 09 68
e-mail: tsp_kr@onet.pl
Dni i godziny otwarcia: pon- pt 9-14.30

- **Spółeczna Apteka Leków**
Kraków ul. Na Błonie 1
Czynna pon i środa 15-18

- **Stowarzyszenie „Lekarze Nadziei”
- Apteka Darów Leków**
31-875 Kraków, Os. Dywizjonu 303
tel. 012 647 28 08

Pełnomocnicy ds. osób niepełnosprawnych na uczelniach

- **Uniwersytet Jagielloński**
Collegium Novum pokój 11a
31-007 Kraków, ul. Gołębia 24
tel. 012 431 06 64, 012 422 10 33 w. 1264
e-mail: bialek@adm.uj.edu.pl
www.uj.edu.pl

- **Akademia Ekonomiczna w Krakowie**
31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27
tel. 012 293 53 72
sprawin@ae.krakow.pl
filekj@ae.krakow.pl

- **Akademia Górniczo Hutnicza**
Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych
tel. 012 622 26 04
DS-4, ul. Reymonta 17, pok. 10B
e-mail: on@agh.edu.pl
wujek@agh.edu.pl
- **Akademia Pedagogiczna**
30-060 Kraków, ul. Ingardena 4, pokój 107
tel. 012 662 66 35
mtroj@ap.krakow.pl
- **Politechnika Krakowska**
Wydział Mechaniczny
al. Jana Pawła II 37, 31-864 Kraków
tel. 012 628-35-52
ortylj@interia.pl

Montaż i naprawa osprzętu samochodów inwalidzkich

- **Dobrowolski**
32-085 Modlnica vis`a vis sklepu Nico
tel. 012 419 70 60
tel. kom. 0 601 403 226

Kursy Prawa Jazdy dla osób niepełnosprawnych w Krakowie

- Organizowaniem kursów Prawa Jazdy dla osób niepełnosprawnych zajmuje się pan **Jerzy Balog**,
tel. 012 278 19 69, tel. kom. 0 501 700 673
- Prawo jazdy dla osób z dysfunkcją narządu ruchu
Ośrodek szkolenia kierowców „LUZ”
Kraków, ul. Curie Skłodowskiej 8
tel. 012 423 22 60, 012 632 22 60

Transport osób niepełnosprawnych

- tel. 96-33, 96-88
zgłoszenia pon-piątek do godz 15-tej

Przydatne strony www

- **www.krakow.pl/miasto/bezbarier**
„Bez barier” – Serwis poświęcony osobom niepełnosprawnym w Miejskiej Prezentacji Internetowej Magiczny Kraków.
- **www.pfron.org.pl**
Strona Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
W serwisie można znaleźć m.in. bieżące informacje dotyczące programów PFRON, programów UE, przepisów prawnych.
- **www.niepelnosprawni.info**
Portal Stowarzyszenia Przyjaciół Integracji.
Głównym założeniem portalu jest udzielanie aktualnych informacji o wydarzeniach związanych z osobami niepełnosprawnymi, aktualnymi przepisami. Na stronach Integracji można również znaleźć wiadomości dotyczące kultury, społeczeństwa, zdrowia, sportu.
- **www.mpips.gov.pl**
Strona Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej.
Zawiera informacje dotyczące polityki państwa w zakresie pomocy społecznej oraz działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- **www.pomocspoleczna.ngo.pl**
Serwis w portalu organizacji pozarządowych prowadzony przez Stowarzyszenie Klon/Jawor.
W serwisie można znaleźć wiadomości o zmianach w prawie, wydarzeniach, spotkaniach, konferencjach związanych z pomocą społeczną. Dostępne są jest również opracowania z serii „Poznaj swoje prawa”, między innymi „Vademecum osoby niepełnosprawnej”.
- **www.zpchr.pl**
Ogólnopolska Baza Zakładów Pracy Chronionej.
- **www.popon.pl**
Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych.
Akty prawne, informacje, ustawy, wszystko dla pracodawców osób niepełnosprawnych.
- **www.idn.org.pl**
Internet dla niepełnosprawnych.
W portalu znajduje się wiele ciekawych informacji przydatnych dla osób niepełnosprawnych. Znajdują się tutaj również wirtualne serwery lokalne.
- **www.isi.idn.org.pl**
Interaktywny Serwis Internetowy.
Niepełnosprawni W Unii Europejskiej. Portal zawiera informacje z zakresu prawa, zdrowia, edukacji i pracy.

Dostępność budynków UMK dla osób niepełnosprawnych

- **Budynek Magistratu, Plac Wszystkich Świętych 3/4**
dostępny schodołaz, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej
- **Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Plac Wszystkich Świętych 11**
architektonicznie budynek trudny, wiele ciągów schodowych, dostępny schodołaz z Placu Wszystkich Świętych ³/₄
- **Wydział Spraw Społecznych, ul. Grunwaldzka 8**
podjazd i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym
- **Wydział Skarbu Miasta, ul. Kasprzowicza 29**
dostępny schodołaz, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej
- **Wydział Świadczeń Socjalnych, ul. Stachowicza 18**
odjazd od podwórka, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym
- **Wydział Architektury i Urbanistyki, Rynek Podgórski 1/2**
wejście od strony ulicy Limanowskiego, podjazd, wideofon, szeroka winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych na parterze, obsługa w języku migowym
- **Inspektorat Nadzoru Budowlanego ul. Św. Wawrzyńca 13**
budynek MPK, podjazd, winda
- **Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, os. Zgody 2**
podjazd, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym
- **Wydział Mieszkalnictwa, ul. Wielopole 17a**
dostępny schodołaz, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej
- **Wydział Spraw Administracyjnych, al. Powstania Warszawskiego 10**
dwa podjazdy, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym
- **Urząd Stanu Cywilnego, ul. Lubelska 27**
dostępny schodołaz, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej
- **MOPS, ul. Józefińska 14**
podjazd, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych